

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

«ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΚΤΗ»

του

Γαλαρινιώτη Νικόλαου

Επιβλέπων Καθηγητής: κ. Λαδάς Ανέστης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Θεσσαλονίκη 2018

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με θέμα «Αξιολόγηση Εσωτερικού Ελέγχου από τον Εξωτερικό Ελεγκτή» εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος της Εφαρμοσμένης Λογιστικής και Ελεγκτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, βασιζόμενη τόσο σε ελληνική όσο και σε ξένη βιβλιογραφία. Αναφέρεται στον έλεγχο που κάνει ο εκάστοτε εξωτερικός ελεγκτής και στον εσωτερικό έλεγχο που έχουν εκτελέσει οι εσωτερικοί ελεγκτές της εκάστοτε εταιρίας. Αφού ολοκληρώσει τον έλεγχο αξιολογεί τα αποτελέσματα και βγάζει τα αντίστοιχα συμπεράσματα.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος για τις πολύτιμες γνώσεις που μου μετέδωσαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου, όπως επίσης και για την καθοδήγησή τους η οποία και υποκίνησε το ενδιαφέρον μου για περαιτέρω έρευνα και μελέτη των γνωστικών αντικειμένων της Ελεγκτικής και Λογιστικής. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Λαδά Ανέστη για την συμπαράσταση και στήριξη που μου προσέφερε κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας, καθώς και για τις υποδείξεις του σε όλη τη διάρκεια συγγραφής αυτής. Ακόμη, θερμές ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω στην οικογένειά μου για την ηθική και οικονομική στήριξη που μου προσέφερε τόσο κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών όσο και κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου. Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω την κοπέλα μου Μαρία για την ψυχολογική στήριξη και την ενθάρρυνση που μου έδωσε σε όλα μου τα επαγγελματικά βήματα έως τώρα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συστηματική διαδικασία του λογιστικού ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης, η οποία ακολουθείται από τους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές με σκοπό να εξακριβωθεί αν η επιχειρηματική μονάδα λειτουργεί στο επιθυμητό επίπεδο αποδοτικότητας, προσδιορίζει τον όρο της ελεγκτικής. Η ελεγκτική αποκτά ιδιαίτερη σημασία σήμερα όταν γίνεται τόση προσπάθεια για την ανάκαμψη της οικονομίας, την αναζωογόνηση του χρηματιστηρίου και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Σε όλη αυτήν την προσπάθεια η ελεγκτική έχει να παίξει πολύ σημαντικό ρόλο.

Η διαδικασία του ελέγχου είναι καταλυτικής σημασίας όσον αφορά τη λειτουργία όλων των συστημάτων, καθώς αποτελεί μέσο μετρίασης του κινδύνου. Στην περίπτωση των λειτουργιών μιας επιχείρησης, ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά τόσο στην πρόληψη, όσο και τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση τυχόν λαθών ή παραλείψεων μέσω δικλίδων ασφαλείας που καθορίζονται από το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία αποτελεί μια θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου και της αξιολόγησης του από τον εξωτερικό ελεγκτή. Το σύνολο των θεμάτων της εργασίας αναπτύσσεται σε τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο γίνεται μια εισαγωγή και κάποιες παρατηρήσεις σχετικά με το τι θα επακολουθήσει. Στο δεύτερο είναι η βιβλιογραφική επισκόπηση όπου γίνεται αναφορά σε σημαντικά άρθρα και βιβλία που έχουν γραφεί σχετικά με τον έλεγχο και κυρίως τον εσωτερικό έλεγχο. Στο επόμενο κεφάλαιο, που είναι και το μεγαλύτερο γίνεται μια αναλυτική παρουσίαση του εσωτερικού ελέγχου, με ορισμούς, έννοιες, ιστορική ανασκόπηση, διαδικασίες, αδυναμίες και πρότυπα, όπως επίσης γίνεται αναφορά στους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές αλλά και στα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου. Τέλος γίνεται αναφορά και ανάλυση στο κυρίως θέμα της εργασίας όπου είναι η αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου από τον εξωτερικό ελεγκτή. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια μελέτη περίπτωσης που αναφέρει τα στάδια αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου από τον εξωτερικό ελεγκτή. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο είναι τα συμπεράσματα, οι περιορισμοί και οι προτάσεις που υπάρχουν από αυτή την εργασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	1
1.2 Σκοπός της Εργασίας	1
1.3 Δομή της Εργασίας	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	3
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	3
2.1 Εισαγωγή	3
2.2 Μελέτες σχετικά με τον Εσωτερικό Έλεγχο και την ποιότητα του ύστερα από την αξιολόγηση του Εξωτερικού Ελεγκτή.....	3
2.3 Συμπεράσματα Επισκόπησης.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	8
ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	8
3.1 Εισαγωγή	8
3.2 Ιστορική Εξέλιξη της Ελεγκτικής.....	9
3.3 Νομικό Πλαίσιο Ελεγκτικής.....	10
3.4 Αντικείμενο Ελεγκτικής	12
3.5 Είδη ελέγχων	12
3.6 Εσωτερικός Έλεγχος	14
3.6.1 Γενικά.....	14
3.6.2 Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου.....	14
3.6.3 Είδη – Κατηγορίες Εσωτερικού Ελέγχου	17
3.6.4 Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου	20
3.6.5 Διαχωρισμός «εσωτερικού ελέγχου» και «Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου» ...	21
3.6.6 Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου	23
3.6.7 Αδυναμίες των Συστημάτων Εσωτερικού Έλεγχου	25
3.6.8 Πρότυπα Εσωτερικού Έλεγχου.....	26
3.6.9 Διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου.....	28
3.6.10 Εσωτερικός Έλεγχος και Ορκωτός Ελεγκτής	30
3.6.11 Ο Εσωτερικός Έλεγχος σύμφωνα με την Επιτροπή C.O.S.O	31
3.7 Εσωτερικός Ελεγκτής.....	33

3.7.1 Αρμοδιότητες του Εσωτερικού Ελεγκτή.....	34
3.7.2 Προσόντα του Εσωτερικού Ελεγκτή.....	34
3.7.3 Ευθύνες και υποχρεώσεις του Εσωτερικού Ελεγκτή	35
3.8 Εξωτερικός Ελεγκτής	36
3.8.1 Ο Ρόλος και η Δράση του Εξωτερικού Ελεγκτή.....	36
3.8.2 Πλεονεκτήματα από την Χρήση του Εξωτερικού Ελεγκτή	37
3.8.3 Ευθύνη Εξωτερικού Ορκωτού Ελεγκτή	38
3.9 Ελεγκτικά Πρότυπα	40
3.9.1 Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ - I.F.A.C.).....	40
3.9.2 ΔΠΕ 610 Χρησιμοποίηση της Εργασίας των Εσωτερικών Ελεγκτών	42
3.10 Επιρροή Εσωτερικού Ελέγχου στον Εξωτερικό Έλεγχο.....	45
3.11 Μελέτη Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και Αξιολόγηση της Αποτελεσματικότητας του	47
3.11.1 Μελέτη συστήματος εσωτερικού ελέγχου	47
3.11.2 Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου ..	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο	53
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	53
4.1. Εισαγωγικά.....	53
4.2.Στάδια αξιολόγησης εσωτερικού ελέγχου	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	56
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ	56
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Μέσα στην πολύπλοκη και ραγδαίως εξελισσόμενη σημερινή οικονομική πραγματικότητα, ο ρόλος του Ελεγκτή αποκτά μια συνεχώς αυξανόμενη σημασία. Ο έλεγχος των μεγάλων οικονομικών μονάδων, που συγκεντρώνουν συνήθως αξιόλογο πλούτο, ο οποίος είναι κτήμα ενός ευρύτερου φάσματος κοινωνικών τάξεων, καθίσταται σήμερα όλο και πιο επιτακτικός. Ο πειρασμός για ατασθαλίες και απόκρυψη στοιχείων ώστε να επιφέρουν σε ορισμένα άτομα οικονομικά οφέλη, είναι μεγάλος. Ταυτόχρονα η ανάγκη για να διασαφηνιστούν πλήρως οι δραστηριότητες της επιχείρησης, επιβάλλει τον έλεγχο από τους Ορκωτούς Λογιστές Ελεγκτές και μάλιστα μέσα από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Φυσικά μεγάλη σημασία πρέπει να δώσουμε στον ακριβή καθορισμό των κριτηρίων μέσα από τα οποία ασκείται ο έλεγχος, ανάλογα βέβαια με το συγκεκριμένο περιβάλλον της κάθε επιχείρησης και την «φιλοσοφία» που οριοθετεί την έκταση και το βάθος του κάθε συγκεκριμένου ελέγχου.

Τον πιο σημαντικό ρόλο έχει το εσωτερικό της επιχείρησης, κατά πόσο δηλαδή οι εσωτερικοί μηχανισμοί της επιχείρησης λειτουργούν σωστά και αποτελεσματικά. Αυτοί οι μηχανισμοί είναι αρχικά η διοίκηση, και οι εργαζόμενοι του εκάστοτε τμήματος, όπως είναι η αποθήκη, οι πωλητές, το λογιστήριο και οι εσωτερικοί ελεγκτές κάτι που θα αναλύσω στην συνέχεια της εργασίας. Η δουλειά των Εσωτερικών Ελεγκτών είναι πολύ σημαντική και απαραίτητη για μια επιχείρηση και φυσικά για τον Εξωτερικό Ελεγκτή. Αρμοδιότητα του Εξωτερικού Ελεγκτή είναι να κάνει αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου ώστε να διαπιστώσει αν έγινε σωστά και αν τα αποτελέσματα είναι πραγματικά και συμφωνούν με τα υπάρχοντα δεδομένα. Πολλές φορές τα αποτελέσματα της αξιολόγησης είναι σωστά και ο εξωτερικός ελεγκτής χρησιμοποιεί τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου στην δική του έκθεση ελέγχου.

1.2 Σκοπός της Εργασίας

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία αποτελεί μια θεωρητική προσέγγιση του Εσωτερικού ελέγχου, του ρόλου και της εργασίας του Εσωτερικού Ελεγκτή και τέλος του ρόλου, της εργασίας και της τελικής αξιολόγησης του όλου συστήματος από τον Εξωτερικό Ελεγκτή. Σκοπός της μελέτης είναι η ανάλυση της διαδικασίας του Εσωτερικού Ελέγχου, τους τρόπους δηλαδή που χρησιμοποιούν οι ελεγκτές σε

αυτή την διαδικασία, τα αποτελέσματα που εξάγουν καθώς και τις μετέπειτα ενέργειες. Επίσης γίνεται αναλυτικότερη ανάλυση στην διαδικασία αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου από τον εξωτερικό Ελεγκτή στα πλεονεκτήματα και στα μειονεκτήματα αυτών των διαδικασιών.

1.3 Δομή της Εργασίας

Η δομή της παρούσας εργασίας αναπτύχθηκε με γνώμονα τα προαναφερόμενα ερευνητικά ερωτήματα. Συγκεκριμένα, η μελέτη ξεκινάει με εισαγωγή γενικά στην ελεγκτική, στο ελεγκτικό επάγγελμα και σε μια ιστορική ανασκόπηση. Στην συνέχεια αναλύεται ξεχωριστά η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου, τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα, τα είδη των ελέγχων, τα πρότυπα που χρησιμοποιούνται. Ακόμη γίνεται ανάλυση για τους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές, τις εργασίες τους, τις διαφορές σε αυτές, τον ρόλο και τις ευθύνες που έχουν. Τέλος, γίνεται αναφορά και ανάλυση στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου από τον εξωτερικό ελεγκτή, δηλαδή στον τρόπο που γίνεται η αξιολόγηση αυτή και στα αποτελέσματα που εξάγονται, τα συμπεράσματα που συλλέγει ο εξωτερικός ελεγκτής για τον εσωτερικό έλεγχο και κατά πόσο θα μπορέσει να τον βοηθήσει στον μετέπειτα δικό του έλεγχο. Στο προτελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας παρατίθενται τα κυριότερα συμπεράσματα που προκύπτουν από τα προηγούμενα κεφάλαια και παρουσιάζονται σχετικές προτάσεις για μελλοντική έρευνα. Η εργασία ολοκληρώνεται με αναφορά στην σχετική βιβλιογραφία στην οποία ανέτρεξε η έρευνα μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Η ελεγκτική και συγκεκριμένα ο εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος των επιχειρήσεων έχει αποτελέσει αντικείμενο έρευνας και μελέτης πολλών επιστημόνων ανά τον κόσμο. Η παγκόσμια αρθρογραφία και βιβλιογραφία περιλαμβάνει πλήθος επιστημονικών άρθρων και συγγραμμάτων στα οποία αναλύονται οι διαδικασίες του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου και οι ποιότητα αυτών η οποία αξιολογείται και εξάγονται συμπεράσματα. Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι κυριότερες μελέτες και έρευνες κυρίως για τον εσωτερικό έλεγχο και την ποιότητα του ύστερα από αξιολόγηση του από τον εξωτερικό ελεγκτή οι οποίες αποτέλεσαν και πηγή άντλησης πληροφοριών της παρούσας εργασίας.

2.2 Μελέτες σχετικά με τον Εσωτερικό Έλεγχο και την ποιότητα του ύστερα από την αξιολόγηση του Εξωτερικού Ελεγκτή

Οι εξωτερικοί ελεγκτές αντιμετωπίζουν συνεχώς έντονες πιέσεις ώστε να είναι αποτελεσματικότεροι κατά τη διενέργεια ελέγχων χωρίς να διακυβεύεται η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα. Η βέλτιστη αξιοποίηση του έργου του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να βελτιώσει τόσο την αποτελεσματικότητα της επιχείρησης όσο και την αποτελεσματικότητα των εξωτερικών ελέγχων και μπορεί να ενισχύσει την αξία των εσωτερικών ελεγκτών στην οργάνωση πελατών. Πολλές μελέτες και έρευνες έχουν γίνει ώστε να κατανοήσουμε πώς αλληλεπιδρούν οι τρεις παράγοντες (αντικειμενικότητα, απόδοση εργασίας και αρμοδιότητα των εσωτερικών ελεγκτών) που προσδιορίζονται από τα πρότυπα ελέγχου. Οι περισσότερες από τις μελέτες προσπάθησαν να κατανοήσουν την σημασία των τριών παραγόντων, χωρίς μια σαφή προσπάθεια να μοντελοποιηθούν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των παραγόντων. Τα αποτελέσματα από αυτές τις μελέτες είναι μικτά και ασαφή. Ως εκ τούτου, πολλές μελέτες δεν παρήγαγαν συναίνεση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι εξωτερικοί ελεγκτές φαίνεται να σταθμίζουν και να συνδυάζουν αυτούς τους παράγοντες προκειμένου να κάνουν εκτιμήσεις σχετικά με τη δύναμη της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.

Η μελέτη του Krishnamoorthy (2002) αναφέρει πως έχει χρησιμοποιήσει αναλυτικές μεθόδους βασισμένες στην πιθανότητα Bayesian για να υποδείξει την εκτίμηση των εξωτερικών ελεγκτών για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Συγκεκριμένα, αναπτύσσονται και αναλύονται μοντέλα βασισμένα σε θεωρία

συμπερασμάτων πολλαπλών βαθμίδων (χρησιμοποιώντας ανάλυση αριθμητικής ευαισθησίας. Η συμβολή της μοντελοποίησης είναι σημαντική υπό την έννοια ότι είναι η μόνη μελέτη που παρέχει ένα θεωρητικό μοντέλο για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν ότι η σημασία των τριών παραγόντων ποικίλει ανάλογα με τον τύπο των αποδεικτικών στοιχείων (συγκλίνουσες ή αντιφατικές) που παρατηρούνται και εξαρτάται από τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των τριών παραγόντων. Ένα σημαντικό συμπέρασμα αυτής της μελέτης είναι ότι στο Bayesian, είναι μάταιο να επιχειρήσουμε μια κατάταξη των παραγόντων, δεδομένου ότι κανένας παράγοντας δεν θα κυριαρχεί κάτω από όλες τις συνθήκες. Η μελέτη παρέχει επίσης δυνατότητες μελλοντικής έρευνας και βελτίωσης της καθοδήγησης που παρέχεται από τα επαγγελματικά πρότυπα ελέγχου που σχετίζονται με την αξιολόγηση των εργασιών εσωτερικού ελέγχου.

Ο Messier jr. και ο Schneider (1988) έκαναν μια μελέτη με στόχο να εξετάσουν την αξιολόγηση του εξωτερικού ελεγκτή σχετικά με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Μια ιεραρχία των χαρακτηριστικών που εισέρχονται σε αυτή τη διαδικασία λήψης αποφάσεων αναπτύχθηκε με βάση μια παλαιότερη έρευνα και με τη βοήθεια των Big 8. Ένα πείραμα που χρησιμοποίησε τη διαδικασία της αναλυτικής ιεραρχίας διεξήχθη με 22 επόπτες και ελεγκτές. Σε αντίθεση με τις προηγούμενες μελέτες, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι η αρμοδιότητα των εσωτερικών ελεγκτών ήταν ο σημαντικότερος παράγοντας, ακολουθούμενος από την αντικειμενικότητα και το έργο των εσωτερικών ελεγκτών. Η μεθοδολογία AHP μας επέτρεψε να εκτιμήσουμε ποιες συγκεκριμένες ιδιότητες ήταν πιο σημαντικές για την εκτίμηση των εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με αυτούς τους παράγοντες. Ωστόσο, η μεταβλητότητα των βαρών αυτών των χαρακτηριστικών δείχνει χαμηλή συμφωνία μεταξύ των επαγγελματιών ως προς ποια χαρακτηριστικά είναι πιο σημαντικά.

Οι Cooper et al. (1994) πραγματοποίησαν μια έρευνα για τον έλεγχο στην Αυστραλία. Η έρευνα έγινε χρησιμοποιώντας ερωτηματολόγια τα όποια δόθηκαν να συμπληρωθούν σε εσωτερικούς ελεγκτές και διευθύνοντες συμβούλους. Στόχος ήταν να μπορέσει να γίνει κατανοητή η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου στην Αυστραλία και να δοθεί έμφαση στις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των αντιλήψεων και των προσδοκιών των εσωτερικών ελεγκτών και της διοίκησης της επιχείρησης. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν έδειξαν πως υπάρχει μια ασυμφωνία μεταξύ των δυο πλευρών.

Στην ίδια δεκαετία, έγινε μια μελέτη σχετικά με τις λειτουργίες, τους στόχους του εσωτερικού ελέγχου και τις βασικές τους συνθήκες. Ο Chun (1997) επικεντρώνεται στις λειτουργίες και τους στόχους του εσωτερικού ελέγχου και στις προϋποθέσεις που απαιτούνται γι' αυτούς. Πιστεύει ότι η βασική λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου είναι ένα ειδικό είδος οικονομικού ελέγχου. Με άλλα λόγια, ο ίδιος ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένα ειδικό είδος ελέγχου ως προς τους άλλους ελέγχους εντός ενός οργανισμού. Επιπλέον, ο εσωτερικός έλεγχος εξακολουθεί να έχει τρεις υπο-λειτουργίες, δηλαδή εποπτεία, βεβαίωση και αξιολόγηση, οι οποίες είναι απαραίτητες για την επίτευξη της λειτουργίας ελέγχου. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας λογοδοσίας. ο γενικός στόχος του είναι να εξασφαλίσει και να προωθήσει την αποτελεσματική απόδοση της λογοδοσίας που

αναλαμβάνει η διοίκηση ενός οργανισμού. Προσδιορίζει τρεις σημαντικές προϋποθέσεις για την επίτευξη των λειτουργιών και των στόχων του εσωτερικού ελέγχου: ανεξαρτησία, οργανωτική κατάσταση και αντικειμενικότητα.

Αρκετά χρόνια αργότερα έγινε μια μελέτη από τους Soh και Martinov-Bennie (2011) σχετικά με την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, τις αντιλήψεις σχετικά με τους ρόλους του εσωτερικού ελέγχου, την αποτελεσματικότητα και την αξιολόγηση του. Ο τρόπος που έγινε αυτή η μελέτη είναι με τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις που χρησιμοποιήθηκαν για να προωθήσουν τις αντιλήψεις βασικών φορέων διοίκησης σχετικά με τον εξελισσόμενο ρόλο του εσωτερικού ελέγχου, καθώς και την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, όσον αφορά τον σχεδιασμό, τη μέτρηση και την αξιολόγησή του. Τα αποτελέσματα της μελέτης υποδηλώνουν σημαντική επέκταση και επαναπροσδιορισμό του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου και αντιλήψεις για την αποτελεσματικότητά του. Ωστόσο, τα ευρήματα δείχνουν επίσης ότι οι μηχανισμοί αξιολόγησης της απόδοσης του εσωτερικού ελέγχου δεν έχουν εξελιχθεί ταυτόχρονα. Η έλλειψη ευθυγράμμισης μεταξύ του ρόλου και της αξιολόγησης δημιουργεί δυσκολίες στην εκτίμηση του βαθμού στον οποίο οι λειτουργίες του πληρούν τις προσδοκίες των ενδιαφερομένων μερών. Τα ευρήματα είναι χρήσιμα για την ενημέρωση των διαβουλεύσεων των ρυθμιστικών αρχών και των φορέων τυποποίησης, καθώς και για την παροχή ενός σημείου αναφοράς για τους εσωτερικούς ελεγκτές και τις ελεγκτικές επιτροπές. Οι γνώσεις σχετίζονται επίσης με τους εξωτερικούς ελεγκτές, οι οποίοι καλούνται να εξετάσουν διάφορες πτυχές της διοίκησης, συμπεριλαμβανομένης της αντικειμενικότητας και της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου. Η χρήση των ημι-δομημένων συνεντεύξεων διευκολύνει σε βάθος γνώσης και κατανόησης των αντιλήψεων των ρόλων, την αποτελεσματικότητα και την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου και προσθέτει βάθος στο κυρίως ερωτηματολόγιο που βασίζεται σε προηγούμενες μελέτες.

Την ίδια χρόνια μια ακόμα έρευνα διεξήχθη από τον Munro (2011) σχετικά με την εξάρτηση των εξωτερικών ελεγκτών από τον εσωτερικό έλεγχο. Σκοπός ήταν να διερευνήσουν εάν η σχέση αναφοράς του εσωτερικού ελέγχου με την επιτροπή ελέγχου και το περιβάλλον επιχειρηματικού κινδύνου του πελάτη επηρεάζει την εξάρτηση των εξωτερικών ελεγκτών από το έργο του εσωτερικού ελέγχου. Ένα πείραμα διεξάγεται με τη χρήση ενός σχεδίου 2×2 μεταξύ των υποκειμένων, όπου χειριζόμαστε τους δύο παραπάνω παράγοντες σε ισχυρά και αδύναμα επίπεδα. Συμμετέχοντες είναι 66 εταίροι ελέγχου, διαχειριστές και ηλικιωμένοι, όλοι έμπειροι με πελάτες που έχουν λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι και οι δύο παράγοντες επηρεάζουν την εξάρτηση των εξωτερικών ελεγκτών από τις εργασίες που έχουν ήδη αναληφθεί από τον εσωτερικό έλεγχο και τη χρησιμοποίηση των εσωτερικών ελεγκτών ως βοηθών. Τα αποτελέσματα δείχνουν επίσης ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιούν τον εσωτερικό έλεγχο για τα καθήκοντα αξιολόγησης ελέγχου παρά για ουσιαστικούς ελέγχους των υπολοίπων. Η μελέτη δεν βρίσκει σημαντικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των δύο παραγόντων. Καμία προηγούμενη μελέτη δεν εξέτασε την επίδραση της σχέσης αναφοράς και του επιχειρηματικού κινδύνου των πελατών στις αποφάσεις εμπιστοσύνης των εξωτερικών ελεγκτών στο σημερινό περιβάλλον διοίκησης.

Περαιτέρω, η εργασία εξετάζει τον αντίκτυπο αυτών των παραγόντων στην εμπιστοσύνη στις εργασίες που έχουν ήδη αναληφθεί από τον εσωτερικό έλεγχο και στη χρησιμοποίηση του εσωτερικού ελέγχου ως βοηθού, όσον αφορά τόσο τις εργασίες αξιολόγησης του ελέγχου όσο και την ουσιαστική εξέταση των ισορροπιών.

Ακόμα, οι Gupta και Ray (1993) έκαναν μια έρευνα σχετικά με την Διαχείριση Ομάδων Εσωτερικού Ελέγχου και τον ρόλο των χαρακτηριστικών του Ελεγκτή και των μηχανισμών συντονισμού. Απευθύνετε σε δύο σημαντικές πτυχές που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την προσπάθεια μεγιστοποίησης της αριστείας σε ένα τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Προτείνει ότι η αβεβαιότητα και η ανοχή της ανάληψης κινδύνων από τους μεμονωμένους ελεγκτές μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά πολλές σημαντικές αποφάσεις, όπως η επιλογή του μεγέθους του δείγματος, γεγονός που με τη σειρά του οδηγεί σε δαπανηρούς και αναποτελεσματικούς ελέγχους · και ότι οι διευθυντές εσωτερικού ελέγχου χρησιμοποιούν διαπροσωπικές μεθόδους ελέγχου, την αξιολόγηση της προσωπικότητας των μελών της ομάδας ελέγχου και τη συνεχή αξιολόγηση των προϋπολογιζόμενων με τις πραγματικές ώρες ελέγχου, προκειμένου να ξεπεραστούν οι εν λόγω δυσμενείς επιπτώσεις.

Ο Audrey Gramling (2018), έκανε μια έρευνα που στόχος ήταν να διερευνήσει εάν η αξιολόγηση εσωτερικών ελεγκτών για τις ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου επηρεάζεται από το μέρος που ασκεί πρωταρχική επιρροή στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και από τον τύπο ανεπάρκειας εσωτερικού ελέγχου. Η προσέγγιση έγινε με ένα πείραμα συμπεριφοράς που διεξάγεται με εσωτερικούς ελεγκτές ως συμμετέχοντες σε ένα παράγοντα σχεδιασμού 2×2 μεταξύ των αντικειμένων. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι λιγότερο πιθανό να αξιολογήσουν μια δεδομένη ανεπάρκεια ελέγχου που σχετίζεται με τον «τόνο στην κορυφή» ως σημαντική αδυναμία από μια συγκεκριμένη ανεπάρκεια ελέγχου της διαδικασίας. Επιπλέον, οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι κάπως λιγότερο πιθανό να αξιολογήσουν μια ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου ως προς τη συγκεκριμένη διαδικασία ως ουσιαστική αδυναμία όταν η διοίκηση ασκεί πρωταρχική επιρροή στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου παρά σε περίπτωση που η επιτροπή ελέγχου έχει πρωταρχική επιρροή. Διαπιστώνεται επίσης ότι η βέλτιστη πρακτική της εποπτείας του εσωτερικού ελέγχου (δηλαδή η πρωταρχική εποπτεία των εσωτερικών ελεγκτών από την ελεγκτική επιτροπή) μπορεί να οδηγήσει σε ενδεχόμενη εσωτερική υποεκτέλεση περιπτώσεων όπου η επιτροπή ελέγχου αντιπροσωπεύει σημαντική αδυναμία του εσωτερικού ελέγχου. Οι περιορισμοί αυτής της έρευνας περιλαμβάνουν την έλλειψη οικονομικών συνεπειών (π.χ. μελλοντική αμοιβή και απώλεια θέσεων εργασίας) που συνδέονται με τις αποφάσεις εσωτερικού ελέγχου που πραγματοποιούνται από τους συμμετέχοντες. λιγότερο σύντομες πληροφορίες που παρέχονται στους συμμετέχοντες από αυτές που θα ήταν γενικά διαθέσιμες σε αυτούς. και η έλλειψη γενικευσιμότητας των ευρημάτων πέρα από το συγκεκριμένο σκηνικό της εταιρίας και το σενάριο εσωτερικού ελέγχου που απεικονίζεται στα υλικά των περιπτώσεων. Η αξιολόγηση της έλλειψης ελέγχου που σχετίζεται με τον "τόνο στην κορυφή" δεν φαίνεται να ευθυγραμμίζεται πλήρως με τη σχετική επαγγελματική καθοδήγηση και μπορεί να οδηγήσει σε ανακριβείς εσωτερικές πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα των εσωτερικών ελέγχων.

Επιπλέον, η εκτίμηση του εσωτερικού ελεγκτή για μια ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου που αφορά συγκεκριμένες διαδικασίες, επηρεασμένη από το κόμμα με πρωταρχική επιρροή στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, δεν φαίνεται να ευθυγραμμίζεται με τη σχετική επαγγελματική καθοδήγηση. Τέλος, η αρχική εποπτεία από την ελεγκτική επιτροπή των εσωτερικών ελεγκτών μπορεί να οδηγήσει σε ενδεχόμενη εσωτερική υποεκτέλεση περιπτώσεων όπου η επιτροπή ελέγχου αντιπροσωπεύει σημαντική αδυναμία στους εσωτερικούς ελέγχους και, κατά συνέπεια, πιθανή επικοινωνία ανακριβών πληροφοριών εσωτερικού ελέγχου. Η μελέτη αυτή είναι η πρώτη που εξετάζει κατά πόσο το κόμμα με πρωταρχική επιρροή στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου επηρεάζει την αξιολόγηση εσωτερικών ελεγκτών από εσωτερικές ελλείψεις.

Ο Fogarty και ο Kalbers (1993), έκαναν μια γενική επισκόπηση σχετικά με την Απόδοση εσωτερικού ελεγκτή και την σύγκριση των αυτοαξιολογήσεων και των αξιολογήσεων εποπτών. Με άλλα λόγια, έγινε μια έρευνα 455 εσωτερικών ελεγκτών σε 13 οργανισμούς. Ζήτησε από τους ερωτηθέντες να αξιολογήσουν την απόδοσή τους. Παρόμοιο αίτημα έγινε για την αξιολόγηση των επιδόσεων από τον άμεσο επόπτη αυτών των ατόμων. Οι συγκρίσεις έδειξαν ότι το ελεγκτικό προσωπικό βαθμολογεί συστηματικά τις επιδόσεις τους υψηλότερα από τις εποπτικές αρχές. Η αυτοαξιολόγηση του προσωπικού και οι αξιολογήσεις εποπτών αποδεικνύονται σημαντικά διαφορετικές με διάφορους τρόπους. Αυτές οι διαφορές περιλαμβάνουν τη σχέση μεμονωμένων στοιχείων με τη δομή της συνολικής απόδοσης και τη σχέση τους με άλλα σημαντικά αποτελέσματα των εργαζομένων, όπως η ικανοποίηση από την εργασία, η δέσμευση και οι προθέσεις του κύκλου εργασιών.

2.3 Συμπεράσματα Επισκόπησης

Όπως προκύπτει από την πλειονότητα των προαναφερόμενων μελετών και ερευνών, οι αξιολογήσεις του εσωτερικού έλεγχου είναι κάτι πολύ σημαντικό και γίνονται με πολλούς και διάφορες τρόπους. Είναι πολύ σημαντικό για τις εταιρίες και τους εξωτερικούς ελεγκτές να γνωρίζουν την ποιότητα του εσωτερικού έλεγχου και κατά πόσο είναι ακριβή τα αποτελέσματα του διότι με αυτά τα αποτελέσματα βοηθούν την επιχείρηση να εξελιχθεί και να πράξει σωστά στις διάφορες καταστάσεις που προκύπτουν. Επίσης βοηθούν σε πολύ μεγάλο βαθμό στον έλεγχο του εξωτερικού ελεγκτή διότι και αυτός τα χρησιμοποιεί στον δικό του έλεγχο αντίστοιχα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

3.1 Εισαγωγή

Ελεγκτική είναι και εκφράζεται ως ένας ξεχωριστός επαγγελματικός κλάδος των διοικητικών – οικονομικών επιστημών που πραγματεύεται τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋποθέσεις για τη διενέργεια ελέγχου σε κάθε επιχείρηση – οικονομική μονάδα – φορέα που στοχεύει στη διαφύλαξη και τη σωστή διαχείριση των οικονομικών πόρων, καθώς την ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Η ελεγκτική ως κλάδος της οικονομικής – διοικητικής των επιχειρήσεων και εκμεταλλεύσεων είναι συγχρόνως επιστήμη και τεχνική. Χαρακτηρίζεται ως επιστήμη γιατί μέσα από τη διερεύνηση παρέχει συνεχώς καινούργια γνώση, ως τεχνική δε, γιατί σε συνδυασμό με την παραγόμενη επιστημονική γνώση ικανοποιεί τις ανάγκες του ελέγχου και φέρει την αποστολή της. Η ελεγκτική ως φιλοσοφία, ως επιστήμη και τεχνική δεν ενδιαφέρεται για τη νομική μορφή των μονάδων που ελέγχει, δηλαδή, το αν έχει ιδιωτικό ή δημόσιο χαρακτήρα, ούτε για το αντικείμενο εκμετάλλευσης, ούτε επίσης για τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους. Είναι ένας κλάδος, που μέσα από τη διερεύνηση και την αξιολόγηση των λειτουργιών αποκτά έδαφος αποδοχής και εφαρμογής σε κάθε επιχειρηματική μονάδα, φορέα και κοινωνία. Εξελίσσεται συνεχώς και προσπαθεί να αποκτήσει τη δική της οντότητα – ταυτότητα, προσεγγίζοντας κάθε φορά τις αδυναμίες των συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου, με επιστημονικές μεθόδους υποδεικνύοντας ρεαλιστικές λύσεις, προκειμένου να εξασφαλισθεί χρηστή διοίκηση, ώστε να επιτύχουν οι φορείς και οι διοικήσεις τις επιδιώξεις και τους σκοπούς, διασφαλίζοντας του μετόχους και γενικότερα την κοινωνική συνοχή της επιχείρησης.

Ένας συνοπτικός και περιεκτικός ορισμός της Ελεγκτικής, είναι ο εξής : « Ελεγκτική είναι σύνολο κανόνων, αρχών και ενεργειών, με βάση τις οποίες διενεργείται κάθε λογιστικό-διαχειριστικός έλεγχος με σκοπό τη διατύπωση αιτιολογημένων συμπερασμάτων σχετικά με κάποια οικονομική διαχείριση» . Ένας άλλος ορισμός που παρουσιάζεται στην σχετική βιβλιογραφία είναι : « Ελεγκτική των επιχειρήσεων είναι ένα σύνολο λογιστικών και οικονομοτεχνικών ενεργειών που έχουν ως σκοπό την εξακρίβωση θεμάτων αναγομένων στην συναλλακτική και λειτουργική δράση των επιχειρήσεων». Ακόμα, ένας άλλος ορισμός που έχει δοθεί είναι ο εξής : « Ελεγκτική είναι ένα σύνολο αξιολογήσεων , προκειμένου να εκφρασθεί μια αντικειμενική κρίση, σύμφωνα με συγκεκριμένες αρχές για την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους». Ένας τελευταίος ορισμός που μπορεί να περιγράψει την ελεγκτική είναι : « Ελεγκτική είναι ο επιστημονικός κλάδος της συστηματικής διαδικασίας συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων, από ένα ανεξάρτητο και ικανό για την περίπτωση πρόσωπο , τα οποία τεκμήρια αφορούν

μετρήσιμες πληροφορίες συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας , με σκοπό να εξακριβωθεί και να γνωστοποιηθεί στους ενδιαφερόμενους χρήστες κατά πόσο οι πληροφορίες αυτές ανταποκρίνονται σε προκαθορισμένα κριτήρια.

3.2 Ιστορική Εξέλιξη της Ελεγκτικής

Η αναγκαιότητα της επισκόπησης των καθημερινών οικονομικών συναλλαγών και η εξασφάλιση της διαφάνειας στην διαχείριση των δημόσιων χρημάτων φαίνεται να οδήγησε στην αρχική θεσμοθέτηση του έλεγχου. Σχετικές γραπτές μαρτυρίες για την ύπαρξη εμπορικών νόμων και λογιστικών εκθέσεων συναντάμε από το 3000 π.Χ. στους Νινευίτες της αρχαίας Βαβυλώνας. Στην αρχαία Αίγυπτο , οι φαραώ φορολογούσαν κυρίως τις συγκομιδές των σιτηρών. Στην αρχαία Αθήνα πριν από το 300 πχ είχε δημιουργηθεί το συνέδριο των λογιστών ως θεσμός για την επιτήρηση των οικονομικών του κράτους. Επίσης, υπήρχαν οι « Εύθυνοι» οι οποίοι μαζί με τους λογιστές έλεγχαν τους λογαριασμούς διαχείρισεως των αρχόντων που αποχωρούσαν από τα δημόσια αξιώματα. Στην υπόλοιπη αρχαία Ελλάδα συναντάμε τους «Εξεταστάς» τους «Συνηγόρους» τους δοκιμαστήριους» , τους «Αρχησκόπους», τους «Κατόπτους», τους «Απολόγους» , οι οποίοι ήταν επιφορτισμένοι με διάφορες ελεγκτικές αρμοδιότητες . Αργότερα, στην αρχαία Ρώμη, υπήρχαν οι «Υπατοι», οι «Κήνσορες» , οι «Τιμητές» , οι «Ταμίεις» οι οποίοι ήταν υποχρεωμένοι να υποβάλουν εκθέσεις στην σύγκλητο για την διαχείριση του δημόσιου χρήματος. Κατά τον Μεσαίωνα δεν υπήρχαν ενδιαφέροντα στοιχεία γύρω από την Ελεγκτική. Στις αρχές την Αναγέννησης βρίσκουμε ίχνη σοβαρού ελέγχου. Συγκεκριμένα, στην πατρίδα της Λογιστικής στην Ιταλία κατά τις αρχές του 16^{ου} αιώνα η πόλη της Πίζας είχε τον επίσημο Ελεγκτή της.

Ο όρος Auditors (ελεγκτές) πρωτοεμφανίζεται επίσημα στην Αγγλία το 1285 σε σχετικό διάταγμα του Εδουάρδου του Α΄. Το διάταγμα αυτό όριζε ότι όλοι οι διαχειριστές του δημοσίου χρήματος θα ελέγχονται από τους ελεγκτές. Η πρώτη επίσημη « Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών» εμφανίστηκε στην Βενετία το 1581 και είχε τίτλο « Collegiodei Raxonati». Το 1780, η έναρξη της βιομηχανικής επανάστασης στη Μεγάλη Βρετανία οδήγησε στην εμφάνιση των μεγάλων βιομηχανικών επιχειρήσεων με πολύπλοκες γραφειοκρατικές δομές. Σταδιακά, προέκυψε η ανάγκη για αναζήτηση εξωτερικών κεφαλαίων προκειμένου να χρηματοδοτήσουν την περαιτέρω επέκταση και η ανάγκη διαχωρισμού μεταξύ της ιδιοκτησίας και της διοίκησης της επιχείρησης. Το αποτέλεσμα ήταν η επέκταση σε αναπτυγμένες αγορές κινητών αξιών και η δημιουργία χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που θα εξυπηρετούσαν τις οικονομικές ανάγκες των μεγάλων εθνικών αλλά και διεθνών εταιρειών. Η ροή των επενδυτικών κεφαλαίων προς τις εταιρείες και η όλη διαδικασία της κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων μέσω των αγορών κινητών αξιών απέκτησε ιδιαίτερη σημασία σε πολύ μεγάλο βαθμό στις εκθέσεις της διοίκησης. Στην παρούσα συγκυρία, ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά αυτών των εταιρειών είναι το γεγονός ότι η ιδιοκτησία τους είναι σχεδόν εντελώς διαφορετική από τη διοίκηση τους. Η διοίκηση έχει τον έλεγχο των λογιστικών

συστημάτων των επιχειρήσεων αυτών και δεν είναι μόνο υπεύθυνη για τις οικονομικές εκθέσεις προς τους επενδυτές, αλλά έχει επίσης την εξουσία να καθορίσει την ακριβή μορφή παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων. Για να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών και των πιστωτών στις οικονομικές καταστάσεις, αυτές συνοδεύονται από την γνώμη ενός ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα σχετικά με την αμεροληψία των εκθέσεων. Ο ελεγκτής είναι αυτός που παρέχει τη γνώμη αυτή. Αρχικά, οι έλεγχοι της εταιρείας έπρεπε να εκτελούνται από έναν ή περισσότερους από τους μετόχους της, οι οποίοι ορίζονταν από τους υπόλοιπους μετόχους ως εκπρόσωποι αυτών. Το ελεγκτικό επάγγελμα σύντομα θεωρήθηκε απαραίτητο στις ανάγκες της αγοράς και η νομοθεσία προέβλεπε υποχρεωτική τη διεκπεραίωση των ελέγχων από άλλα πρόσωπα και όχι από τους μετόχους των εταιρειών. Αυτές οι εξελίξεις ήταν που οδήγησαν στο σχηματισμό των ελεγκτικών εταιρειών, καθώς και τη δημιουργία της ζήτησης για τις υπηρεσίες ειδικών στην τήρηση των λογιστικών βιβλίων και στον έλεγχο. Έτσι, η θεσμοθέτηση του ελέγχου ως επάγγελμα τότε ήταν απλώς θέμα χρόνου.

Στην Ελλάδα η αρχική μέριμνα για την ίδρυση οργανωμένου σώματος Ελεγκτών λήφθηκε αρχικά με τον νόμο 5076/1931. Τελικά η υλοποίηση των παραπάνω εξαγγελιών έγινε το 1955, οπότε με το ΝΔ 3329/1955 ιδρύθηκε το «Σώμα Ορκωτών Λογιστών» (ΣΟΛ).

Σύμφωνα με τους αντικειμενικούς ερευνητές γέννησης, εξέλιξης και εδραίωσης του θεσμού των Ελεγκτών, αυτός υπήρξε προϊόν του συγκεκριμένου κοινωνικό-οικονομικού συστήματος, το οποίο κάθε φορά επικρατούσε. Κατά συνέπεια, η αυξητική πορεία των υποχρεώσεων και των αρμοδιοτήτων των Ελεγκτών ευθυγραμμίστηκε απόλυτα με την διαχρονική τεχνο-οικονομική μετεξέλιξη του συστήματος αυτού.

3.3 Νομικό Πλαίσιο Ελεγκτικής.

Σύμφωνα με τη θεωρία ότι ο καλύτερος τρόπος κυκλοφορίας των οικονομικών πληροφοριών μέσα σε μια κοινωνία συμβάλλει στην ορθολογικότερη κατανομή των οικονομικών πόρων της, η Ελεγκτική όπως και γενικότερα οι κοινωνικοί θεσμοί που υπάρχουν, πρέπει αναγκαστικά να διέπονται από συγκεκριμένους νόμους με σκοπό την διασφάλιση της ποιότητας των κοινωνικών αγαθών τα οποία είναι αντικείμενο αναφοράς των οικονομικών πληροφοριών.

Αυτές οι πληροφορίες δημοσιεύονται από επιχειρήσεις οι οποίες κατά κύριο λόγο διαχειρίζονται σημαντικού μεγέθους οικονομικούς πόρους. Το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει την Ελεγκτική των οικονομικών μονάδων αναφέρεται στον Νόμο 2190/1920 και πιο συγκεκριμένα στα άρθρα 36 και 37. Ο συγκεκριμένος νόμος τροποποιήθηκε με σκοπό να συμπεριλάβει και τις προβλέψεις της 8ης Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που αναφέρονται στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων των χωρών – μελών όπως επίσης και άλλες προβλέψεις που σχετίζονται με τις συγκεκριμένες καταστάσεις συνδυαζόμενες και με το άρθρο 3 του ΠΔ 226/92.

Τέλος, η οργάνωση της Ελεγκτικής ως θεσμός και επάγγελμα ορίζεται στο ΠΔ 226/92 και ΠΔ 233/92.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Νόμο 2190/1920, άρθρο 36, παράγραφος 6 “Προκειμένου να ληφθεί έγκυρη απόφαση από τη Γενική Συνέλευση σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς, αυτοί θα πρέπει να έχουν ελεγχθεί προηγουμένως από δύο τουλάχιστον ελεγκτές.” Σύμφωνα με το άρθρο 42α τα κριτήρια βάσει των οποίων υποχρεούνται οι επιχειρήσεις σε έλεγχο των οικονομικών τους καταστάσεων από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή ορίζονται ως εξής: Όσον αφορά τα όρια του Συνόλου του Ενεργητικού και του Καθαρού Κύκλου Εργασιών είναι 1.500.00 € και 3.000.000€ αντίστοιχα.

Η συγκεκριμένη διάταξη τίθεται σε ισχύ για επιχειρήσεις που ξεκινούν τη λειτουργία τους την 1η Ιανουαρίου 2002. Επίσης, πρέπει να αναφερθεί ότι τα κριτήρια αυτά είναι δυνατόν να αναπροσαρμόζονται ανά περιόδους. Οι ανώνυμες εταιρίες που υπερβαίνουν τα ανωτέρω όρια θα πρέπει υποχρεωτικά να εκλέγουν τους ελεγκτές τους από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών. Κάθε επιχείρηση προκειμένου να ελεγχθούν θα πρέπει υποχρεωτικά να πληρούν τα δύο τουλάχιστον από τα τρία προηγούμενα κριτήρια.

Σύμφωνα με το Π.Δ. 226/92 περί συστάσεως, οργάνωσης και λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών στην Ελλάδα αναφέρεται ως αντικείμενο του ελεγκτικού έργου η εξέταση των τηρούμενων βιβλίων και νόμιμων παραστατικών από ορκωτούς ελεγκτές λογιστές με σκοπό την εξακρίβωση του κατά πόσο οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων που ελέχθησαν απεικονίζουν την πραγματική οικονομική θέση και τα αποτελέσματα των εργασιών.

Πιο συγκεκριμένα, το Π.Δ. 226/92 στο άρθρο 3 αναφέρει ότι: 1) Αποκλειστικώς αρμόδιοι για την άσκηση τακτικού ελέγχου επί των επιχειρήσεων είναι οι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές. 2) Οι ορκωτοί ελεγκτές είναι επίσης αποκλειστικώς αρμόδιοι για την διενέργεια πραγματογνωμοσύνης αναφορικά με θέματα οικονομικής διαχείρισης ή κατάστασης οποιουδήποτε προσώπου απαιτεί λογιστικές γνώσεις. Η αμοιβή του ορκωτού ελεγκτή ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου και καταβάλλεται από τον αιτούντα την διενέργεια πραγματογνωμοσύνης. 3) Σε περίπτωση δικαστικής διενέξεως το δικαστήριο αντί να ζητήσει την εμφάνιση των εμπορικών βιβλίων ως αποδεικτικών στοιχείων, δίνει εντολή είτε κατ’ αίτηση τίνος των διαδίκων, είτε αυτεπαγγέλτως, σε ορκωτό ελεγκτή για έλεγχο και θεώρηση των βιβλίων.

Η έκθεση την οποία συντάσσει ο τελευταίος αποτελεί πλήρη απόδειξη και γίνεται δεκτή από το δικαστήριο από το οποίο διετάχθη. Η αμοιβή του ορίζεται από το δικαστήριο. Στην πρώτη περίπτωση καταβάλλεται από τον αιτούντα διάδικο, ενώ στην δεύτερη περίπτωση κατά ισομέρεια από τους διαδίκους.

Εκτός από την νομολογία του κάθε κράτους, επιπλέον πηγή δικαίου για την Ελεγκτική είναι τα Πρότυπα της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων τα οποία εφαρμόζονται από τα σώματα ορκωτών λογιστών πολλών κρατών προκειμένου να διαπιστωθεί η ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων.

3.4 Αντικείμενο Ελεγκτικής

Για τον ελεγκτή προσωπικά, σκοπός του ελέγχου είναι η διαμόρφωση γνώμης αναφορικά με την ορθή ή μη παρουσίαση της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσεων της ελεγχόμενης μονάδας στις αντίστοιχες λογιστικές καταστάσεις, σύμφωνα με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές. Αλλά και κατά τη γενικώς παραδεκτή αντίληψη, ο έλεγχος που διενεργείται από τους ορκωτούς ελεγκτές έχει ως επί το πλείστον στόχο τη διαπίστωση της ορθής (ακριβοδίκαιης, fair), σύμφωνα με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές, παρουσίασης της χρηματοοικονομικής θέσης, δηλαδή την περιουσιακή και κεφαλαιακή (πηγή) διάρθρωση της μονάδας στην αναφερόμενη ημερομηνία, καθώς και τις μεταβολές τούτης ως αποτέλεσμα της δραστηριοποίησής της, κατά τη διαρρεύσασα περίοδο, αλλά και άλλων ενεργειών, π.χ. χρηματοδότησης κ.λπ.

Πιο συγκεκριμένα, το αντικείμενο του ελέγχου στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής ελεγκτικής είναι κατά κύριο λόγο ο τρόπος και η αξιοπιστία της μέτρησης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μεγεθών που συνιστούν την εικόνα μιας οικονομικής μονάδας. Πιο απλά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι επαληθεύεται ο απολογισμός (αναφορά) των υπευθύνων να δώσουν λογαριασμό (to account for) στους έχοντες έννομο συμφέρον για αυτό. Στα πλαίσια αυτά ελέγχεται, αναγκαστικά, το (λογιστικό) σύστημα, βάσει του οποίου γίνεται η αρχική λειτουργία της και η επάρκεια εμπλεκόμενων και παραπλήσιων του λογιστικού συστήματος συστημάτων.

3.5 Είδη ελέγχων

Η γενικότητα των όρων «έλεγχος» και «ελεγκτική» μπορεί να διασαφηνιστεί και να γίνει πιο συγκεκριμένη στα πλαίσια της λειτουργίας των διαφόρων οικονομικών μονάδων με την κατάταξη των ελέγχων σε κατηγορίες. Η κατάταξη αυτή γίνεται βέβαιη με βάση κάποια συγκεκριμένα κριτήρια. Έτσι οι επικεφαλής των επιχειρήσεων υποβοηθούνται σημαντικά στο να προσεγγίσουν και να αξιολογήσουν τα είδη των ελέγχων και να διατάξουν την διενέργεια εκείνων των ελέγχων που αρμόζουν στη φύση, στις ιδιαιτερότητες και στις επιλεγμένες προτεραιότητες της διαχείρισης ενός οικονομικού οργανισμού.

Υπάρχουν τα παρακάτω είδη των ελέγχων:

Ανάλογα με το περιεχόμενό τους διακρίνονται σε:

Γενικούς, που επεκτείνονται σε ολόκληρη την διαχείριση δεδομένης χρονικής περιόδου (π.χ. ετήσιος έλεγχος ισολογισμού και αποτελέσματα χρήσης).

Ειδικούς, που έχουν ως αντικείμενο ένα συγκεκριμένο τομέα ή θέμα (π.χ. έλεγχος αποθεμάτων, επισφάλειας πελατών, διαχείριση διαθέσιμων ή χαρτοφυλακίου).

Ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους σε:

Προληπτικούς, που διενεργούνται κατά την διάρκεια εκτέλεσης της οικονομικής συναλλαγής και έχουν σκοπό να προλάβουν πιθανά λάθη.

Κατασταλτικούς, που διενεργούνται εκ των υστέρων και σκοπό έχει να αποκαλύψει ή να καταστείλει.

Ανάλογα με την διάρκειά τους διακρίνονται σε:

Μόνιμους ή συνεχής ή διαρκείς, που διενεργούνται συνέχεια και καθ' όλη την διάρκεια της οικονομικής χρήσης με προληπτικό χαρακτήρα.

Περιοδικούς ή τακτικούς, που δεν είναι μεν συνεχείς, αλλά διενεργούνται σε έκτακτες περιπτώσεις για ειδικούς ελέγχους (π.χ. ετήσιοι, τριμηνιαίοι κλπ.).

Έκτακτους ή περιστασιακούς, που διενεργούνται σε έκτακτες περιπτώσεις για ειδικούς λόγους (π.χ. σε περίπτωση που υπάρχουν υπόνοιες για κατάχρηση).

Ανάλογα με το πρόσωπο που διενεργεί τον έλεγχο διακρίνονται σε:

Εσωτερικούς, που οργανώνονται από την ίδια την οικονομική μονάδα και διενεργούνται από στελέχη της επιχείρησης. Σκοπός του είναι η διασφάλιση της ορθότητας και της ακρίβειας των εγγράφων και η πρόληψη διαχειριστικών ανωμαλιών.

Εξωτερικούς, που διενεργούνται από ειδικούς επαγγελματίες, οι οποίοι δεν πρέπει να έχουν καμία σχέση ή εξάρτηση από την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα (Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές) και αποσκοπεί συνήθως στην πιστοποίηση είτε ορισμένων γεγονότων είτε της όλης οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης.

Τελευταία κατηγορία ελέγχων είναι οι:

Διαχειριστικοί, με θέμα την οικονομική διαχείριση των επιχειρήσεων. Στην εν λόγω κατηγορία εντάσσονται όλοι οι παραπάνω οικονομικοί έλεγχοι. Διοικητικοί, που στόχο έχουν να εξακριβώσουν αν έχουν επιτευχθεί οι σκοποί της διοίκησης της επιχείρησης και αρμόδιος για την διενέργειά τους είναι ο εσωτερικός ελεγκτής.

Σε όλες τις οικονομικές μονάδες τα παραπάνω είδη των ελέγχων δεν είναι αποκομμένα μεταξύ τους. Συνήθως συνδυάζονται και αλληλοσυμπληρώνονται, διότι σκοπός του φορολογικού ελέγχου είναι να διαπιστώσει ότι η εκάστοτε επιχείρηση τηρεί ορθά τις διατάξεις της νομοθεσίας για τη συμμετοχή της στα δημοσιονομικά βάρη (φόροι, τέλη, δικαιώματα, κρατήσεις, δασμοί, παράβολα).

Σημαντικό είναι, ότι οι κύριες κατηγορίες ελέγχων, που αποτελούν και το βασικό σημείο αναφοράς της ελεγκτικής διαδικασίας, είναι ο Εσωτερικός και Εξωτερικός έλεγχος και αυτοί θα αναλυθούν στη συνέχεια.

3.6 Εσωτερικός Έλεγχος

3.6.1 Γενικά

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική διαδικασία διασφάλισης και διαβούλευσης με σκοπό να προσθέσει αξία και να βελτιώσει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του θέτοντας μια συστηματική, πειθαρχημένη προσέγγιση για την αξιολόγηση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου, ελέγχου και διακυβέρνησης. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί καταλύτη για τη βελτίωση της διαχείρισης του οργανισμού, του ελέγχου κινδύνου και των ελέγχων διαχείρισης, παρέχοντας διορατικότητα και συστάσεις βασισμένες σε αναλύσεις και αξιολογήσεις δεδομένων και επιχειρηματικών διαδικασιών. Με δέσμευση της ακεραιότητας και της λογοδοσίας, ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει αξία στα διοικητικά όργανα και τα ανώτερα διοικητικά στελέχη ως αντικειμενική πηγή ανεξάρτητων συμβουλών. Οι επαγγελματίες που ονομάζονται εσωτερικοί ελεγκτές απασχολούνται από οργανισμούς για την εκτέλεση της εσωτερικής ελεγκτικής δραστηριότητας.

Το πεδίο του εσωτερικού ελέγχου σε έναν οργανισμό είναι ευρύ και μπορεί να περιλαμβάνει θέματα όπως η διοίκηση ενός οργανισμού, ο έλεγχος κινδύνου και οι έλεγχοι διαχείρισης: αποτελεσματικότητα / αποτελεσματικότητα των πράξεων (συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης περιουσιακών στοιχείων), αξιοπιστία των οικονομικών και διαχειριστικών εκθέσεων και τη συμμόρφωση με τους νόμους και τους κανονισμούς. Ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί επίσης να συνεπάγεται την πραγματοποίηση προληπτικών ελέγχων απάτης για τον εντοπισμό δυνητικά δόλιων πράξεων. συμμετέχοντας σε έρευνες περί απάτης υπό την καθοδήγηση των επαγγελματιών της έρευνας απάτης και διεξάγοντας ελέγχους απάτης μετά την έρευνα για τον εντοπισμό των αναλύσεων ελέγχου και την αποκατάσταση οικονομικών ζημιών.

3.6.2 Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, ασφαλής και συμβουλευτική δραστηριότητα σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του εκάστοτε οργανισμού που εφαρμόζεται. Βοηθά ένα οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του προσφέροντάς μια συστηματική επιστημονική προσέγγιση για την αποτίμηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων, των εσωτερικών ελέγχων και των διαδικασιών διοίκησης.

Με τον όρο « σύστημα εσωτερικού ελέγχου εννοούμε»:

- Κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών, λογιστικών και λοιπών υπηρεσιών της εταιρείας.
- Κατάλληλη κατανομή αρμοδιοτήτων και ευθυνών του προσωπικού.
- Την εφαρμογή κανόνων και διαδικασιών, μέτρων και ελέγχων ώστε:

- Να περιορίζονται οι κίνδυνοι λαθών και άλλων ανωμαλιών κατά την εκτέλεση των συναλλαγών.
- Να αποκτούν μεγαλύτερη ακρίβεια και αξιοπιστία τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης..
- Να φυλάσσονται αποτελεσματικά τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης (π.χ. αποθέματα, χρεόγραφα).

Ο Εσωτερικός Έλεγχος σύμφωνα με τι ινστιτούτο εσωτερικών ελεγκτών, είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική διαβεβαίωση και συμβουλευτική δραστηριότητα, καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη, που μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων, αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου (λειτουργίες- εφαρμογή διαδικασιών). Να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού με σκοπό την αποτελεσματική αποτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή εξάλειψη αυτού, που αναλαμβάνει η διοίκηση να διαχειρισθεί για την επίτευξη των στρατηγικών της στόχων.

Σύμφωνα με τον ορισμό των Αμερικάνων Ορκωτών Λογιστών (AICPA), τον εσωτερικό έλεγχο αποτελούν το σχέδιο οργάνωσης και όλες οι συντονισμένες προσπάθειες, μέθοδοι και μέτρα που υιοθετούνται εντός της επιχείρησης, για την διαφύλαξη και προστασία των περιουσιακών της στοιχείων, τον έλεγχο της ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών στοιχείων, την προώθηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και την ενθάρρυνση της διατήρησης της προδιαγραμμένης επιχειρηματικής πολιτικής.

Η Αμερικανική Επιτροπή Λογιστικής σχετικά με τις βασικές έννοιες ελέγχου έχει ορίσει τον έλεγχο ως: «μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής απόκτησης και αξιολόγησης των αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με τους ισχυρισμούς για οικονομικές πράξεις και γεγονότα έτσι ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός αντιστοιχίας ανάμεσα σ' αυτούς τους ισχυρισμούς και τα καθιερωμένα κριτήρια και η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων στους ενδιαφερόμενους χρήστες»

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών των ΗΠΑ (Institute of Internal Auditors - IIA), «ο Εσωτερικός έλεγχος (Internal Auditing) είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη, εγκατεστημένη σε έναν οργανισμό, που μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων, εξετάζει και αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του, τις δραστηριότητες και τα προγράμματά του ως υπηρεσία προς την επιχείρηση (λειτουργίες- εφαρμογή διαδικασιών). Επιπλέον προσθέτει αξία και βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού με σκοπό την αποτελεσματική αποτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή εξάλειψη αυτού, που αναλαμβάνει η διοίκηση να διαχειρισθεί για την επίτευξη των στρατηγικών της στόχων.». Η επιτυχία του εσωτερικού ελέγχου είναι να προσδιορίζει και να αξιολογεί τους επιχειρηματικούς κινδύνους και η διοίκηση να τους διαχειρίζεται²⁵. Ο όρος «υπηρεσία αξιολόγησης» είναι ευρύς και χρησιμοποιείται για να αποδώσει ένα μεγάλο φάσμα δραστηριοτήτων που εκτείνεται από τον έλεγχο της αριθμητικής ακρίβειας των λογιστικών υπολογισμών μιας επιχείρησης μέχρι και την εμπειρισταωμένη αξιολόγηση μιας σύνθετης και σημαντικής απόφασης της

Ανώτατης Διοίκησής της. Επιπλέον, ο όρος «εσωτερικός» αναφέρεται στην ελεγκτική εργασία, η οποία πραγματοποιείται μέσα στην επιχείρηση από το προσωπικό της, διαχωρίζοντάς την κατ' αυτόν τον τρόπο από κάθε άλλη ελεγκτική εργασία που πραγματοποιείται από εξωτερικούς ελεγκτές ή από άλλους φορείς που δεν ανήκουν στην επιχείρηση. Ο όρος «ανεξάρτητη» χαρακτηρίζει την ελεγκτική εργασία που είναι ελεύθερη από περιορισμούς, οι οποίοι θα μπορούσαν να περιορίσουν το σκοπό και την αποτελεσματικότητα του ελέγχου ή σε μεταγενέστερο στάδιο να αλλοιώσουν τα ευρήματα και τα συμπεράσματα της έκθεσης των εσωτερικών ελεγκτών. Οι όροι «εξέταση» και «αξιολόγηση» είναι δηλωτικοί της διπλής δράσης της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου, πρώτα για αναζήτηση και εξεύρεση πληροφοριών και στη συνέχεια για κριτική αξιολόγηση των δραστηριοτήτων.

Το ίδιο Ινστιτούτο, δηλαδή η Επαγγελματική Ένωση των Εσωτερικών Ελεγκτών, έχει δώσει ένα πληρέστερο και αναλυτικότερο ορισμό της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου. Σύμφωνα με αυτόν: «η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει τις δράσεις, οι οποίες υιοθετούνται από τη διοίκηση για να σχεδιαστεί, οργανωθεί και κατευθυνθεί η απόδοση ικανοποιητικών ενεργειών, που σκοπό έχουν να παρέχουν επαρκή ασφάλεια ότι θα επιτευχθούν οι σκοποί της: α) επίτευξη συγκεκριμένων στόχων για λειτουργίες και προγράμματα της επιχείρησης, β) οικονομική και επαρκής χρησιμοποίηση των πόρων της, γ) προστασία των περιουσιακών της στοιχείων, δ) αξιοπιστία και ακεραιότητα των πληροφοριών, ε) συμμόρφωση με πολιτικές, προγράμματα, διαδικασίες, νόμους και κανονισμούς.» Για το σκοπό αυτό ο εσωτερικός λογιστικός έλεγχος τους εφοδιάζει με τις εκτιμήσεις της ανάλυσης, συστάσεις, συμβουλές και πληροφορίες σχετικά με τις εκτελούμενες δραστηριότητες. Ο στόχος αυτός περιλαμβάνει την προώθηση του αποτελεσματικού ελέγχου σε λογικό κόστος.

Η Επιτροπή Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) ορίζει τον εσωτερικό έλεγχο ως «μια λειτουργία που πραγματοποιείται με τη συμμετοχή του Διοικητικού Συμβουλίου, της Διοίκησης και του υπόλοιπου προσωπικού και είναι σχεδιασμένη να παρέχει επαρκή ασφάλεια για την επίτευξη των παρακάτω στόχων: α) αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών, όπως απόδοση και κερδοφορία από την επίτευξη των στόχων, προστασία πόρων κλπ. β) αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών αναφορών, και γ) συμμόρφωση με νόμους και κανονισμούς»²⁷. Η έκθεση Coso καθορίζει την εύλογη διασφάλιση για την επίτευξη των στόχων μέσω των ακόλουθων κατηγοριών:

- 1) αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των λειτουργιών (λειτουργικοί έλεγχοι)
- 2) αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών αναφορών (χρηματοοικονομικοί έλεγχοι)
- 3) συμμόρφωση με τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς (έλεγχοι συμμόρφωσης)

3.6.3 Είδη – Κατηγορίες Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Εσωτερικός Έλεγχος, στην προσπάθεια του να καλύψει ελεγκτικά όλους τους χώρους, συναντάει μια σειρά δυσκολιών, όπως έλλειψη ανάλογης υποστήριξης από τους διοικούντες, αδυναμία των ιδίων των ελεγκτών να υποστηρίξουν το έργο τους, καθώς και τη μη αποδοχή του από τους ελεγχόμενους, ειδικά σε τεχνικά και παραγωγικής διαδικασίας θέματα με το αιτιολογικό, ότι δεν είναι αντικείμενα του Εσωτερικού Ελέγχου, έχοντας κατά νου τον παραδοσιακό οικονομικό έλεγχο. Παρά τις δυσκολίες αυτές οι τελευταίες ανακατατάξεις, γενικότερα στην αγορά, έδωσαν τη δυνατότητα στον Εσωτερικό Έλεγχο να επανακτήσει το χαμένο έδαφος που έχει παραχωρήσει, να δώσει δυναμική και παρουσία και να γίνεται όλο και περισσότερο αποδεκτός, αναγκαίος ακόμη και στους ίδιους τους ελεγχόμενους.

Με το σκεπτικό ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, δηλαδή έλεγχος επί όλων των λειτουργιών δεν περιορίζεται σε συγκεκριμένα αντικείμενα, διακρίνεται δε σε τόσα είδη ελέγχου, όσες είναι και οι λειτουργίες, ήτοι σε οικονομικούς, διοικητικούς, λειτουργικούς, παραγωγής, τεχνικούς, προμηθειών και πωλήσεων, διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, ποιοτικού ελέγχου, μηχανογράφησης, διαχείρισης αποθεμάτων, παραγωγικών μέσων, έλεγχοι ασφάλειας (security) των εγκαταστάσεων, φυσικού περιβάλλοντος, είσπραξης ασφαλιστρών, εκπαίδευσης προσωπικού, καθώς υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων, τεχνικών έργων, έλεγχος συμπεριφοράς και γενικά έλεγχος επί όλων των δραστηριοτήτων που διέπουν τη λειτουργία των οικονομικών μονάδων.

Επίσης, πρέπει να επισημανθεί ότι στην πράξη σε κάθε αντικείμενο ελέγχου υπεισέρχονται ταυτόχρονα και άλλα είδη ελέγχου, συμπληρώνοντας τον έλεγχο, ανάλογα του ελεγχόμενου, του εύρους και τη βαρύτητα που του προσδίδουμε. Αυτό σημαίνει ότι όσο και να θέλουμε να κινηθούμε αυστηρά σε ένα αντικείμενο ελέγχου, είναι αδύνατο. Λόγου χάρη, αν ελέγχουμε τα αποθέματα πέραν της απογραφής για την συμφωνία αυτών, θα υπεισέλθουμε και σε επίπεδα διαχείρισης αυτών, στο κόστος εκπαίδευσης και τη διοίκηση του προσωπικού καθώς στις φύρες εκφρασμένες και σε αξία. Εδώ θα πρέπει να τονισθεί, σύμφωνα με τα όσο αναφέραμε, ότι ουδέποτε λειτουργίες μπορούν να αποτελέσουν, στη διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, αυτόνομα τμήματα.

Θα μπορούσαμε να δεχθούμε ότι οι Εσωτερικοί Έλεγχοι διακρίνονται σε οικονομικούς, διοικητικούς και λειτουργικούς, υπό την ευρεία έννοια και με την προϋπόθεση ότι όλες οι λειτουργίες, εντάσσονται ανάλογα, κάτω από τη ομπρέλα των τριών αυτών διακρίσεων και καμία δεν μπορεί να αποτελέσει εξαίρεση ελεγκτικής διερεύνησης. Ή καλό θα είναι, από εδώ και στο εξής για να αρθούν παντελώς οι συγχύσεις αυτές, όλες οι εκδοχές του όρου «έλεγχος» να ενσωματωθούν στο γενικό όρο, συμπεριλαμβάνοντας όλες τις δραστηριότητες που αναφέραμε, αποτρέποντας παράλληλα κάθε περιορισμό, στην εκτέλεση των καθηκόντων των εσωτερικών ελεγκτών.

Ως προς τη διάκριση των ελέγχων, για καλύτερη κατανόηση αυτών, ενδεικτικά, πιο κάτω γίνεται μια σύντομη περιγραφή σε τέσσερα είδη:

α. Έλεγχοι παραγωγής

Οι έλεγχοι παραγωγής (Productions Audits) στοχεύουν στο κατά πόσο τηρούνται οι διαδικασίες σε όλο το εύρος της παραγωγικής διαδικασίας, το κατά πόσο οι παραγόμενες ποσότητες είναι σύμφωνα με το εγκεκριμένο από τη διοίκηση πρόγραμμα, σε ετήσια βάση και ανά περιόδους, το κατά πόσο γίνεται σωστή διαχείριση και χρήση του μηχανολογικού εξοπλισμού, αν τα τμήματα είναι σωστά και κατάλληλα στελεχωμένα, αν τα στελέχη είναι κατάλληλα εκπαιδευμένα, αν γίνεται σωστά ο εφοδιασμός της παραγωγής από υλικά, αν αυτά διαχειρίζονται σωστά αποφεύγοντας τις υψηλές φύρες πέραν των φυσιολογικών ορίων, καθώς επίσης τα κατά πόσο τα προϊόντα είναι σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ποιοτικού ελέγχου (I.S.O.). Επίσης, αν η συσκευασία των προϊόντων είναι σύμφωνα με τις προδιαγραφές, αν τηρούνται οι διαδικασίες παράδοσης – παραλαβής των ετοιμών προϊόντων από την παραγωγή στην αποθήκη και γενικότερα αν τηρούνται οι διαδικασίες που αφορούν την παραγωγική διαδικασία και τα μέσα που λαμβάνουν χώρα σε όλες τις παραγωγικές φάσεις.

β. Οικονομικοί έλεγχοι

Οι οικονομικοί έλεγχοι (Financial Audits), στοχεύουν στην επαλήθευση της ακρίβειας, της ειλικρίνειας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και στοιχείων, στην εξασφάλιση της σωστής απεικόνισης των συναλλαγών, την εξακρίβωση της νομιμότητας, της αποδοτικότητας των οικονομικών πόρων, της σωστής διαχείρισης αυτών, μέσω διαδικασιών για συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Οι έλεγχοι αυτοί διενεργούνται με κάθε λεπτομέρεια επί των οικονομικών στοιχείων, των επιμέρους δοσοληψιών – συναλλαγών και επί κάθε είδους οικονομικού φαινομένου, παρέχοντας τις ανάλογες πληροφορίες στην εκάστοτε διοίκηση για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων. Αφού γίνεται αναφορά στους οικονομικούς ελέγχους θα πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερος πως οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν συντάσσουν ισολογισμούς, αντικείμενο που αφορά τον προϊστάμενο του λογιστηρίου.

γ. Διοικητικοί έλεγχοι

Οι διοικητικοί (Management Audits) κινούνται σε ένα ευρύτερο πεδίο δράσης, σε αντίθεση από τους οικονομικούς και λειτουργικούς ελέγχους, έχουν ευρύτερους αντικειμενικούς στόχους, οι οποίοι συνίστανται στο να εξετάζουν και να αξιολογούν, βάσει αντικειμενικών και επιστημονικών μεθόδων, την συνολική διοικητική αποτελεσματικότητα της επιχείρησης- φορέα, καθώς και τις επιμέρους διοικητικές λειτουργίες αυτής, σύμφωνα με τις τεχνικές – μεθόδους και τους αποδεχτούς κανόνες της διοικητικής επιστήμης.

Οι διοικητικοί Εσωτερικοί Έλεγχοι εξετάζουν το βαθμό διοικητικής αποτελεσματικότητας, οργάνωσης, συνεργασίας και επικοινωνίας όλων των διοικητικών ιεραρχικών επιπέδων του οργανισμού, καθώς επίσης τις ιδιαιτερότητες και τις αδυναμίες του τρόπου λειτουργίας των. Στοχεύουν στην αξιολόγηση του συστήματος διοικητικού Εσωτερικού Ελέγχου, στην επισήμανση αδυναμιών και αιτιών που τις προκαλούν, καθώς και στις συνέπειες των αδυναμιών αυτών.

Διερευνούν, εξετάζουν και αξιολογούν την αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού και τη στρατηγική του φορέα ως προς το βαθμό υλοποίησης και την επίτευξη των τεθέντων στόχων.

Οι διοικητικοί έλεγχοι εξετάζουν το κατά πόσο διαχειρίζονται κατά τον άρτιο τρόπο τα διαθέσιμα μέσα και πόροι. Εξετάζουν τους λόγους και τα αίτια αποχώρησης του εξειδικευμένου προσωπικού και τις επιπτώσεις των αποχωρήσεων αυτών.

Επίσης, εξετάζουν τη συμμόρφωση των εργαζομένων προς τις εξουσιοδοτήσεις, τα σχέδια δράσης τις αποφάσεις της διοίκησης και γενικότερα την πολιτική διοίκησης της εταιρείας. Αποβλέπουν στη διερεύνηση του κατά πόσο το ανθρώπινο δυναμικό αξιολογείται και αξιοποιείται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, αν είναι προσηλωμένο και εγκλιματισμένο στο περιβάλλον που εργάζεται, αν είναι ενήμερο για τους στόχους της επιχείρησης και αν συμμετέχει ενεργά στην υλοποίηση αυτών. Επίσης, αν υπάρχει πολιτική κουλτούρας μέσα στο φορέα. Αν οι σχέσεις των εργαζομένων με τον φορέα, είναι σε καλό επίπεδο συνεργασίας και αν επιλύονται άμεσα τα προβλήματα των και αποβαίνουν σε βάρος και των δύο μερών. Γενικότερα, οι διοικητικοί έλεγχοι αξιολογούν την υπάρχουσα πολιτική διοίκησης προσωπικού, το κατά πόσο τα συστήματα διοίκησης λειτουργούν αποδοτικά, προκειμένου να συμβάλουν αποτελεσματικά στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων με το ελάχιστο δυνατό κόστος και με το μεγαλύτερο όφελος. Εν κατακλείδι, οι διοικητικοί έλεγχοι καλύπτουν λειτουργίες που αφορούν άμεσα το λειτουργικό, διοικητικό σκέλος όλων των ιεραρχικών επιπέδων δίνοντας δυνατότητα στη διοίκηση να έχει γνώση της γενικότερης διοικητικής λειτουργίας της επιχείρησης.

δ. Λειτουργικοί έλεγχοι

Αντικειμενικός σκοπός των λειτουργικών ελέγχων (Operational Audits) είναι η διερεύνηση λειτουργίας των διαδικασιών η αξιολόγηση και εκτίμηση της δομής του υπάρχοντος συστήματος και η πρόταση ανάπτυξης νέων και βελτίωσης υπάρχοντων σε περιοχές που έχουν απαξιωθεί. Εάν λειτουργεί το οργανόγραμμα, εφαρμόζονται οι νόμοι, οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου, οι νόμοι της πολιτείας, ελέγχεται εάν οι συναλλαγές γίνονται σύμφωνα με τις θεσπισμένες εξουσιοδοτήσεις και αν τα επιμέρους τμήματα, καθώς και μεταξύ τους λειτουργούν αρμονικά και αποδοτικά.

Οι λειτουργικοί έλεγχοι αποβλέπουν στην προαγωγή και την προώθηση της αποτελεσματικής λειτουργίας της επιχείρησης. Αναφέρονται στις επιμέρους λειτουργίας των διαδικασιών και στον τρόπο λειτουργίας του συστήματος διοίκησης. Οι έλεγχοι αυτοί στοχεύουν να διαπιστώσουν κατά πόσο οι διαδικασίες λειτουργούν αποτελεσματικά κατά την υλοποίηση των αποφάσεων. Τέλος, αποβλέπουν στη διαπίστωση κατά πόσο ένα τμήμα λειτουργεί σωστά με την υπάρχουσα οργανωτική δομή, αν επιτυγχάνονται οι στόχοι, προτείνοντας συγχρόνως διορθωτικές παρεμβάσεις όπου συναντώνται αποκλίσεις. Επίσης, αν οι λειτουργίες συμβάλουν στη βελτίωση της ενδοεπιχειρησιακής επικοινωνίας μεταξύ των ιεραρχικών επιπέδων και μεταξύ τμημάτων.

Στο παράδειγμα που ακολουθεί, στόχος είναι να σκιαγραφηθούν τα τελευταία τρία είδη ελέγχων και να γίνει πλήρως κατανοητή η διάκριση αυτή από τον αναγνώστη ελεγκτή, καθώς επίσης, να φανεί και η αλληλοσύνδεση των δραστηριοτήτων αυτών, καθώς και ο βαθμός συμμετοχής των κατά τον έλεγχο.

Εκδίδεται αίτηση αγοράς από το τμήμα αποθήκης ή χρήστη, προωθείται στο τμήμα αγορών (προμηθειών), δίδεται παραγγελία στον προμηθευτή την οποία και εκτελεί παραλαμβάνονται οι πρώτες ύλες, αποθηκεύονται και εξοφλείται το τιμολόγιο

αγοράς. Στο παράδειγμα μας στόχος του ελεγκτή είναι να διενεργήσει έλεγχο από τα αρχικό στάδιο « αίτημα για αγορά» μέχρι και το οριστικό κλείσιμο που είναι η «εξόφληση του τιμολογίου». Ο οικονομικός έλεγχος στοχεύει να διαπιστώσει πόσο καλά διοικείται το τμήμα αγορών και αποθηκών, ενώ ο λειτουργικός έλεγχος έχει ως κύριο στόχο και αποθηκών, ενώ ο λειτουργικός έλεγχος έχει ως κύριο στόχο να επισημάνει πόσο καλά λειτουργεί το τμήμα και αν εφαρμόζονται οι διαδικασίες από το αρχικό στάδιο έναρξης της αγοράς έως και την ολοκλήρωση αυτής.

3.6.4 Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική διαδικασία διασφάλισης και διαβούλευσης με σκοπό να προσθέσει αξία και να βελτιώσει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του θέτοντας μια συστηματική, πειθαρχημένη προσέγγιση για την αξιολόγηση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου, ελέγχου και διακυβέρνησης. Ο εσωτερικός έλεγχος αποσκοπεί στην εφαρμογή των αρχών της Διοίκησης για την θωράκιση των συμφερόντων της επιχείρησης των μετόχων και την διαφύλαξη των εργαζομένων. Στα πλαίσια του σκοπού αυτού ο εσωτερικός έλεγχος εξετάζει και αξιολογεί:

- Τη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση του επιχειρηματικού κινδύνου, καθώς και την αποτελεσματική διαχείρισή του.
- Την τήρηση της πολιτικής προσωπικού, πολιτικής προαγωγών, αξιολογήσεων και αξιοποιήσεων των στελεχών. Την τήρηση των κανόνων επαγγελματικής συμπεριφοράς, νομοθεσίας και διαδικασιών, καθώς και την απονομή ευθυνών και επιβραβεύσεων.
- Τις επικερδείς και μη δραστηριότητες, μέσω αναλύσεων και εντοπισμός των σημείων εκείνων που επιδέχονται βελτίωση επιφέροντας άμεσα θετικά αποτελέσματα.
- Τα αποτελέσματα του φορέα σε σχέση με τα πρότυπα που θέτει κάθε φορά η διοίκηση και ταυτόχρονα την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των προτύπων αυτών, καθώς και της πολιτικής που τα υπαγορεύει.
- Την αξιολόγηση απόδοσης των επενδύσεων σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό αυτών.
- Τον τρόπο και την αποτελεσματικότητα της ασκούμενης εποπτείας από τα στελέχη όλων των βαθμίδων και γενικότερα τη συμπεριφορά των εργαζομένων.
- Το βαθμό συμμόρφωσης των εργαζομένων στις αποφάσεις της διοίκησης, τους κανόνες λειτουργίας και τις παρεχόμενες εξουσιοδοτήσεις με τρίτους.
- Το συνολικό και επιμέρους των τμημάτων κόστος και τη σύγκριση αυτού με το προϋπολογισθέν, ως επίσης και με τη σχέση κόστους, οφέλους.
- Την αποφυγή, μέσω της παρουσίας του Εσωτερικού Ελέγχου, ατασθαλιών, καταχρήσεων, κλοπών, φθορών, απόκρυψη στοιχείων, προσπορισμό οικονομικών οφελών, καθώς και την αδιαφορία των ιθυνόντων.

- Η διαπίστωση, το κατά πόσο οι υπηρεσίες – τμήματα έχουν σαφή αντίληψη της αποστολής και των αρμοδιοτήτων που τους έχουν εκχωρηθεί. Αν κατάλληλα στελεχωμένες και αν αξιοποιείται κατά άριστο τρόπο το ανθρώπινο δυναμικό.
- Την ακρίβεια, την εξασφάλιση της πληρότητας και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και βιβλίων.
- Την ύπαρξη συστήματος οργάνωσης και επάρκεια αυτού σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα. Καθώς επίσης, την ύπαρξη διαδικασιών και εξουσιοδοτήσεων που ρυθμίζουν τις σχέσεις συναλλαγών – συνεργασίας με τρίτους.
- Την περιοδική επιβεβαίωση και κατά αντικειμενικό τρόπο πιστοποίηση λειτουργίας της επιχείρησης και τη σύγκριση των αρχικών στόχων με το αποτέλεσμα.
- Τη μέτρηση του management σε όλα τα επίπεδα, εξαιρουμένης αυτής της διοίκησης, που αποβλέπει στη σωστή διαχείριση των παραγωγικών μέσων και πόρων.
- Την διαδικασία τήρησης των προδιαγραφών του ποιοτικού ελέγχου δηλαδή το κατά πόσο η παραγωγική δραστηριότητα και οι υπηρεσίες ανταποκρίνονται προς τα καθορισμένα standards που έχουν θεσπισθεί. Τα μέσα προστασίας για την επαρκή φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων από κλοπές, απώλειες και φθορές.
- Το βαθμό συνεργασίας του φορέα με τρίτους, και γενικά το ανταγωνιστικό περιβάλλον στο οποίο δρα και αναπτύσσεται ο φορέας.
- Την αξιοποίηση των μέσων παραγωγής και την αποδοτικότητα αυτών, τη συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού, τα προγράμματα παραγωγής, το ύψος και τη διαχείριση των αποθεμάτων, καθώς τη διάθεση των προϊόντων.
- Την ύπαρξη κλίματος αποδοχής και διάθεση συνεργασίας των ελεγχόμενων με τον Εσωτερικό Έλεγχο.
- Τη τήρηση πολιτικής πωλήσεων και εισπράξεων. Τη διαχείριση των διαθεσίμων, τις αποδόσεις αυτών, τους όρους δανεισμού και πληρωμής των υποχρεώσεων αυτών, καθώς επίσης την αξιολόγηση των οικονομικών αποτελεσμάτων.

3.6.5 Διαχωρισμός «εσωτερικού ελέγχου» και «Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου»

Στην οικονομική των επιχειρήσεων, ο όρος «Εσωτερικός έλεγχος» χρησιμοποιείται για να αποδώσει δύο βασικές έννοιες, θέτοντας παράλληλα τα όρια και τις αρμοδιότητες αυτών, ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου και ως Εσωτερικός Έλεγχος.

- I. Σύστημα εσωτερικού ελέγχου (Internal Control). Αναφέρεται σ' ένα οργανωμένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών, σ' ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχων που καθιερώνει η διοίκηση και αποσκοπεί στην αποτελεσματική λειτουργία για την εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων του

οργανισμού. Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου είναι μια σημαντική εργασία και προηγούνται των ελέγχων, ενώ παράλληλα αποτελούν τον κύριο άξονα αποτελεσματικής εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών.

Βασική προϋπόθεση για την κατάρτισή τους όμως, είναι η ύπαρξη καταγεγραμμένων διαδικασιών στην επιχείρηση, διότι κάθε πρόγραμμα ελέγχου ακολουθεί βήμα προς βήμα τη ροή των εργασιών με λογική σειρά, ενώ μετά το πέρας των ελέγχων, αναθεωρούνται και βελτιώνονται από τους ελεγκτές με την εισαγωγή νέων δεδομένων που προκύπτουν, κωδικοποιούνται και τέλος αν καταρτίζονται για πρώτη φορά, αρχειοθετούνται.

II. Εσωτερικός έλεγχος (Internal Auditing). Ο όρος Εσωτερικός έλεγχος αποσκοπεί στην αξιολόγηση της επάρκειας λειτουργίας του συστήματος εσωτερικών ελέγχων, και στο να προτείνει βελτιώσεις, όπου διαπιστώνονται αδυναμίες. Οι βασικοί στόχοι του εσωτερικού ελέγχου είναι:

- 1) Να διαπιστωθεί αν λειτουργούν τα επιμέρους τμήματα της μονάδας, κυρίως του λογιστηρίου, σύμφωνα με την καθορισμένη πολιτική της διοίκησης.
- 2) Να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα της εσωτερικής οργάνωσης .
- 3) Να γίνει εκτίμηση της αποτελεσματικότητας και της επάρκειας των συστημάτων οργάνωσης και διοίκησης της μονάδας.
- 4) Να διαπιστωθούν τυχόν απάτες, ατασθαλίες, λάθη και αδυναμίες στην οργάνωση και την λειτουργία των φυσικών και ανθρώπινων συστημάτων.
- 5) Τέλος να γίνει αναφορά των διαπιστώσεων του ελέγχου στην διοίκηση της μονάδας και η εισήγηση μέτρων διόρθωσης ή βελτίωσης.

Αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit) είναι η παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τη διοίκηση, μέσω επιστημονικών προσεγγίσεων και αναλύσεων με σκοπό την αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (Σ.Ε.Ε.), προκειμένου η διοίκηση, να διαχειρισθεί τους επιχειρηματικούς κινδύνους κατά άριστο τρόπο, που είναι και το κύριο μέλημά της. Ο Εσωτερικός Έλεγχος αποσκοπεί στην εφαρμογή των αρχών της Διοίκησης για τη θωράκιση των συμφερόντων της επιχείρησης και των μετόχων και τη διαφύλαξη των εργαζομένων.

Στα πλαίσια του σκοπού αυτού ο Εσωτερικός έλεγχος, εξετάζει και αξιολογεί:

- 1) Το Σύστημα του Εσωτερικού Ελέγχου και τα επιμέρους υποσυστήματα του
- 2) Την αξιολόγηση της κάθε μορφής επιχειρηματικού κινδύνου και την αποτελεσματική διαχείρισή του
- 3) Την ύπαρξη οργάνωσης, επάρκειας και αποτελεσματικότητας των εσωτερικών διαδικασιών
- 4) Την τήρηση πολιτικής προσωπικού και εκπαίδευσής του
- 5) Το βαθμό συμμόρφωσης των εργαζομένων με τις αποφάσεις της διοίκησης και τους κανόνες λειτουργίας
- 6) Τη σύγκριση του κόστους λειτουργίας των επί μέρους τμημάτων σε σχέση με το όφελος τους
- 7) Την ακρίβεια, την ειλικρίνεια και την εξασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων
- 8) Την αξιολόγηση της επικοινωνίας και της συνεργασίας των εργαζομένων τόσο σε επίπεδο τμήματος, όσο και μεταξύ των τμημάτων

- 9) Την αξιοποίηση των μέσων παραγωγής και την αποδοτικότητά τους. Τα μέσα προστασίας για την επαρκή φύλαξη των υπηρεσιακών στοιχείων από κλοπές, απώλειες και παντός είδους φθορές.

Ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) είναι μια αναγκαία λειτουργία του σύγχρονου management και είναι σημαντικός σύμβουλος σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα καθώς η επισήμανση των αδυναμιών έχει ως βασικό στόχο τη βελτίωση των συστημάτων λειτουργίας και όχι την επιβολή ποινών. Επίσης, μέσω της διερεύνησης, ο εσωτερικός έλεγχος αποσκοπεί να διαβεβαιώνει στα στελέχη και στα τμήματα γενικότερα που εποπτεύουν, ότι αυτό που κάνουν είναι σύμφωνα με τις αποφάσεις και τις εντολές της διοίκησης, πράγμα που τους απαλλάσσει πολλές φορές από ευθύνες.

Τέλος αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι καμία λειτουργία δεν μπορεί να αποτελέσει εξαίρεση ελέγχου, εκτός και αν δεν παρουσιάζει ελεγκτικό ενδιαφέρον. Ο εσωτερικός έλεγχος δεν υποκαθιστά τους επιτελείς ή τα γραφεία της οργάνωσης για να συντάσσει κανονισμούς και διαδικασίες, αλλά χρησιμοποιείται για να βοηθά αυτά τα όργανα να υιοθετούν τους κανόνες λειτουργίας.

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου διαφέρει ανάλογα με το μέγεθος, τη συγκρότηση της επιχείρησης, τη δραστηριότητα, τον όγκο των συναλλαγών, τη φύση και το αντικείμενό της. Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών στις σύγχρονες οικονομικές μονάδες και κρατικούς οργανισμούς γίνεται όλο και σπουδαιότερος.

Το έργο του εσωτερικού ελέγχου έχει ιδιαίτερα μεγάλο ενδιαφέρον και ως προς το σημαντικό στοιχείο της διαχείρισης της δημοσιονομικής και αποτελεί ένα εργαλείο για τη βελτίωση της απόδοσης του Δημόσιου Τομέα. Υποστηρίζεται ότι διεθνώς υπάρχουν πολλά διαφορετικά μοντέλα εσωτερικού ελέγχου, και μπορεί να είναι απαραίτητο να λάβουμε υπόψη τις διαφορετικές παραδόσεις και διαφορετικές ικανότητες θεσμικού ελέγχου κατά τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση του εσωτερικού ελέγχου στις αναπτυσσόμενες χώρες.

3.6.6 Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

Ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου (internal control system) νοείται ένα οργανωμένο και σωστά δομημένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών που καθιερώνει ο οργανισμός, με σκοπό την εφαρμογή και την τήρηση αρχείων και πολιτικών προκειμένου να διασφαλισθούν τα συμφέροντά του. Είναι ένα οργανωτικό σχέδιο, σε όλες τις προεκτάσεις .

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι μια ζωντανή νευραλγική λειτουργία που μεταφέρει όλα τα μηνύματα, εντολές και αντιδράσεις προς τη διοίκηση, καθώς προς όλα τα ιεραρχικά επίπεδα που ασκούν διοίκηση. Κατά τον Cook- Wincle (1976), το Σ.Ε.Ε. είναι κάτι σαν το νευρικό σύστημα του ανθρώπινου οργανισμού, που διακλαδώνεται μέσα στην επιχείρηση μεταφέροντας εντολές και αντιδράσεις από και προς τη διοίκηση. Συνδέεται άμεσα με την οργανωτική δομή και τους γενικούς κανόνες λειτουργίας της Επιχείρησης.

Η αναγκαιότητα ύπαρξης ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου, η πληρότητα, το μέγεθος και η έκταση αυτού σε μια επιχείρηση, καθορίζεται από τις δραστηριότητες, την πολυπλοκότητα του αντικείμενου εκμετάλλευσης και των συναλλαγών την εκπαίδευση και την εξειδίκευση του προσωπικού, καθώς και μια σειρά άλλων παραγόντων. Η ύπαρξη ενός οργανωμένου Σ.Ε.Ε. παρέχει τα εχέγγυα στις διοικήσεις, μέσω δικλίδων ασφαλείας που παρέχει, ως σύστημα, να συμβάλει αποτελεσματικά στην εύρυθμη λειτουργία και στην επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων.

Αφού, λοιπόν, ορίσαμε τι σημαίνει Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου εύλογο είναι να αποσαφηνισθεί και ποια είναι η αποστολή του εν λόγω Συστήματος. Κύρια αποστολή του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου είναι να είναι επιτεύξιμος και αποτελεσματικός ο έλεγχος όλων των δραστηριοτήτων όλων των τμημάτων της επιχείρησης, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η αρμονική και αποδοτική λειτουργία της επιχείρησης, στο πλαίσιο της στρατηγικής της και να επιτυγχάνονται οι προγραμματισμένοι ποιοτικοί και ποσοτικοί στόχοι της. Στο πλαίσιο της αποστολής του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου οι εσωτερικοί ελεγκτές εξετάζουν, επαληθεύουν και εκτιμούν την αξιοπιστία και ακεραιότητα των οικονομικών λειτουργιών της επιχείρησης, των διαδικασιών πληροφόρησης και ταμέσα που χρησιμοποιούνται, πιστοποιούν, μετρούν και ταξινομούν τις πληροφορίες. Επίσης εξετάζουν τα σχέδια, τις διαδικασίες, τους νόμους και τους κανονισμούς που μπορεί να έχουν σημαντική επίπτωση στην λειτουργία της επιχείρησης και αν αυτή συμμορφώνεται με αυτά. Επιπλέον, σημαντικός είναι ο έλεγχος όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης, τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την ασφάλεια τους και κατά πόσο αποδοτικά είναι τα συγκεκριμένα μέσα. Τέλος, οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να εξετάζουν και να πιστοποιούν εάν τα αποτελέσματα είναι σύμφωνα με το αντικείμενο και τους στόχους της επιχείρησης. Συγκεκριμένα, το έργο του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να βεβαιώνει ότι:

- Υπάρχει η απαιτούμενη εξουσιοδότηση σε όλες τις συναλλαγές της επιχείρησης και ότι εξασφαλίζεται η πρόπανσα λογιστική απεικόνιση, η ακρίβεια και η πληρότητα των εγγραφών και των συναλλαγών
- Η επιχείρηση λειτουργεί με τον πιο αποδοτικό και ανταγωνιστικό τρόπο
- Ακολουθούνται πιστά οι αρχές και η πολιτική της επιχείρησης
- Διασφαλίζονται τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης από κλοπή, φθορά και καταχρηστική χρήση.

Ως αντικειμενικός σκοπός ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου θα μπορούσε να αναφερθεί:

- Να είναι το εργαλείο της διοίκησης για την υλοποίηση των επιλεγμένων στρατηγικών στόχων, ως επίσης να παρέχει τη δυνατότητα εκτίμησης και μέτρησης του αποτελέσματος και τη σύγκριση αυτού με τους αρχικούς στόχους.
- Να συμπεριλαμβάνει στη δομή του Εσωτερικό Έλεγχο (internal Audit) για την αξιολόγηση της επάρκειας λειτουργίας του ίδιου του συστήματος εσωτερικών ελέγχων (controls).

- Να παρέχει τη δυνατότητα αξιοποίησης καθώς και σωστής διαχείρισης των διαθέσιμων οικονομικών πόρων, την αξιοποίηση των παραγωγικών μέσων και του ανθρωπίνου δυναμικού, καθώς και τη διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων. Παράλληλα να αποβλέπει στην καλύτερη εξυπηρέτηση με τους συναλλασσόμενους.

Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει ένα σύνολο συστημάτων και υποσυστημάτων που είναι απαραίτητα για να λειτουργήσει αποτελεσματικά ένας οργανισμός. Ενδεικτικά ως τέτοια συστήματα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε:

- Οργανωτικό πλαίσιο περιγραφής καθηκόντων και διαδικασιών. Περιγραφή καθηκόντων ανά τμήμα και ανάπτυξη διαδικασιών που να καλύπτουν όλες τις δραστηριότητες των ιεραρχικών επιπέδων.
- Μακροχρόνιο και βραχυχρόνιο προγραμματισμό δράσης σε πλήρη ανάπτυξη, ανά δραστηριότητα, με αντίστοιχο απολογισμό και επισήμανση των αποκλίσεων, καθώς και την αιτιολόγηση αυτών.
- Εγκεκριμένο οργανόγραμμα σε πλήρη ανάπτυξη, σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας καθώς και τη διάκριση των λειτουργιών σε κύριες και δευτερεύουσες. Μέσα από ένα σύστημα <οργανόγραμμα> πρέπει να διαγράφεται με σαφήνεια και να προσδιορίζεται η περιοχή ευθύνης ανά τομέα, τμήμα.
- Αποτύπωση των στρατηγικών σχεδιασμών και στόχων και την πολιτική υλοποίησης αυτών βάσει συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος και τρόπου δράσης, ώστε να επιτυγχάνεται το ποθητό αποτέλεσμα.
- Πλήρες και ενήμερο καταστατικό όπου προσδιορίζονται και αποτυπώνονται με σαφήνεια το αντικείμενο εκμετάλλευσης, εργασίας και οι κύριοι σκοποί του οικονομικού φορέα.
- Πολιτική αγορών-προμηθειών σε όλες τις κατηγορίες και επίπεδα.

3.6.7 Αδυναμίες των Συστημάτων Εσωτερικού Έλεγχου

Παρά την βελτίωση που συντελέστηκε στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων έπειτα από την εισαγωγή του Ν. 3016/17-5-20021 περί διοίκησης, δεν φαίνεται να λειτουργεί το κατάλληλα θεσμοθετημένο πλαίσιο λειτουργίας που θα ενίσχυε αυτά. Αυτό σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στον οικογενειακό χαρακτήρα πολλών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών επιχειρήσεων και οργανισμών, οι οποίες διοικούνται κυρίως βάσει πρακτικών που έχουν επιβληθεί από τις διοικήσεις άτυπα με χαρακτήρα εθιμικού δικαίου. Εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς ότι η οργάνωση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στις μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο επιχειρήσεις (κυρίως εκείνες που δεν λειτουργούν ως θυγατρικές εταιρείες ή υποκαταστήματα μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών) θα απέχει πολύ από τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Ειδικά για την ανάπτυξη εσωτερικών κανονισμών λειτουργίας η οποία επιβάλλεται από τον Νόμο 3016 περί διοίκησης υπάρχουν ακόμα

ασάφειες του νόμου ως προς το αναλυτικό περιεχόμενο αυτών, γεγονός που έχει σαν αντίκτυπο οι επιχειρήσεις στην συντριπτική πλειοψηφία τους να αντιλαμβάνονται τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας με διαφορετική οργάνωση, δομή και περιεχόμενο.

Τα βασικά χαρακτηριστικά ενός επαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι ότι παρέχει τη βεβαιότητα ότι τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας προστατεύονται και ότι δημιουργούνται αξιόπιστα οικονομικά στοιχεία, για την ορθολογική διοίκηση της εταιρίας και για την ετοιμασία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Η επιτυχία όμως των στόχων του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να σχετίζεται στενά με το κόστος που απαιτείται για την παροχή των υπηρεσιών του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου. Θα πρέπει δηλαδή οι ωφέλειες, οι οποίες προκύπτουν από μια διαδικασία ελέγχου, να υπερβαίνουν το κόστος της υιοθέτησης της διαδικασίας αυτής. Αν και είναι δύσκολο να μετρηθούν επακριβώς το κόστος και οι ωφέλειες μιας διαδικασίας ελέγχου, εν τούτοις θα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια, χρησιμοποιώντας και εκτιμήσεις, να συνδέεται πάντα το κόστος του εσωτερικού ελέγχου με τις αναμενόμενες ωφέλειες.

Ακόμη, πολλές αρχές, στις οποίες βασίζεται ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου, μπορεί να καταστρατηγηθούν και παραβιαστούν. Ο διαχωρισμός π.χ. των ευθυνών, καθηκόντων και αρμοδιοτήτων, μεταξύ των διαφόρων ατόμων και τμημάτων, μπορεί να μην έχει καμία αξία, όταν υπάρχει συμπαιγνία μεταξύ αυτών. Ακόμη, ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να είναι αναποτελεσματικός, όταν επεμβαίνει κατά αρνητικό τρόπο το μάνατζμεντ, για να δικαιολογήσει και συγκαλύψει ορισμένες παρατυπίες, σφάλματα ή παραλείψεις. Θα πρέπει ακόμα να σημειώσουμε πάλι ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου βασίζονται κυρίως σε ανθρώπους. Επομένως, απροσεξίες, αβλεψίες, οδηγίες που δεν τις καταλαβαίνουν καλά και διάφορα λάθη εκτιμήσεων αποδυναμώνουν την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

3.6.8 Πρότυπα Εσωτερικού Έλεγχου

Ο σκοπός των Προτύπων είναι:

1. Να περιγράφουν τις βασικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν την πρακτική του Εσωτερικού Ελέγχου.
2. Να αποτελέσουν το γενικό πλαίσιο βάσει του οποίου παρέχονται και προάγονται οι προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες του Εσωτερικού Ελέγχου.
3. Να αποτελέσουν μέτρο αξιολόγησης της απόδοσης του εσωτερικού Ελέγχου.
4. Να προωθήσουν τη βελτίωση σε οργανωτικές διαδικασίες και λειτουργίες.

Τα πρότυπα χωρίζονται σε τρία μέρη:

1. Πρότυπα Χαρακτηριστικών Ιδιοτήτων (Attribute Standards –Σειρά 1000), τα οποία περιγράφουν τα χαρακτηριστικά των οργανισμών και των προσώπων που ασκούν Εσωτερικό Έλεγχο.

2. Πρότυπα Απόδοση (Performance Standards –Σειρά 2000), τα οποία περιγράφουν τη φύση των δραστηριοτήτων του Εσωτερικού Ελέγχου και παρέχουν κριτήρια βάση των οποίων μπορεί να αξιολογηθεί η απόδοση του Εσωτερικού Ελέγχου.
3. Πρότυπα Εφαρμογής (Implementation Standards), τα οποία εξειδικεύουν τις δυο πρώτες κατηγορίες Προτύπων σε συγκεκριμένους τομείς δραστηριότητας (π.χ. Έλεγχος συμμόρφωσης, Έλεγχος Απάτης κλπ.)

3.6.9 Διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου

Η στάση ελέγχου περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

1. τον περιορισμό του ενδιαφέροντος και της έρευνας κυρίως για θέματα για τα οποία ζητείται η κρίση
2. καθορισμό μιας θέσης με αμεροληψία κατά τη διαμόρφωση και την έκφραση αποφάσεων
3. σχηματισμός απόφασης και έκφραση γνώμης στο μέτρο που είναι εύλογο να σχηματιστεί

Ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να εκτελέσει μια καθορισμένη διαδικασία και φέρνει στο νου την εικόνα κάποιας μορφής τυποποιημένου συστήματος εισόδου / εξόδου, με σαφές τελικό προϊόν. Μία από τις βασικές αρχές του ελέγχου είναι και ο σχεδιασμός για τον αποτελεσματικότερο έλεγχο. Ο πρώτος κανόνας της ελεγκτικής αναφέρει ότι η εργασία πρέπει να σχεδιαστεί επαρκώς και αν υπάρχουν βοηθοί πρέπει να τυγχάνουν της κατάλληλης επίβλεψης. Το πρόγραμμα ελέγχου καταρτίζεται για να βελτιώσει την οργάνωση, το συντονισμό και την κατανομή των δραστηριοτήτων του προσωπικού του ελέγχου μέσα από την κατάρτιση σχεδίων ελέγχου, προγραμμάτων ελέγχου και χρονοδιαγραμμάτων, ενώ φροντίζει ώστε οι εργαζόμενοι και οι συνεργαζόμενοι με την επιχείρηση να λειτουργούν και να συμπεριφέρονται σύμφωνα με τις αρχές, τους κανόνες και τις διαδικασίες που το απαρτίζουν. Τα αποτελέσματα και οι προτάσεις του ελέγχου γνωστοποιούνται στη διοίκηση της επιχείρησης, η οποία τα αξιολογεί και εφόσον χρειάζεται εκδίδει οδηγίες βελτίωσης. Το γεγονός ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου βρίσκεται εντός του οργανισμού καθιστά σαφές ότι είναι πλήρως υπεύθυνη για την οργάνωση και δεν αποτελεί κάποιο εξωτερικό ρυθμιστικό φορέα. Η ιδέα ότι ο έλεγχος έχει σαφή ευθύνη για την παροχή συμβουλών σχετικά με τα διάφορα συστήματα ελέγχου έρχεται στο προσκήνιο με τη σημασία του για τη διαχείριση των αναπτυσσόμενων θεμάτων ελέγχου και η προσαγωγή τους στην προσοχή της διοίκησης. Είναι δυνατόν να προσδιοριστεί ότι ένα περιβάλλον εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει τα ακόλουθα τρία «επίπεδα» ή στοιχεία:

1. την οργάνωση, τους ρόλους και τις ευθύνες της διοίκησης
2. την αξιολόγηση του κινδύνου της διοίκησης
3. την παρακολούθηση του συστήματος της διοίκησης και διασφαλίζει ότι:
4. Τα συστήματα πληροφοριών είναι επαρκή
5. Οι πολιτικές και οι διαδικασίες τηρούνται
6. Τα περιουσιακά στοιχεία προστατεύονται

Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης έχει τις πιο κάτω ενδεικτικά αναφερόμενες υπευθυνότητες:

1. Εξετάζει την ύπαρξη αποτελεσματικής οργανωτικής δομής και αξιολογεί την επάρκειά της, καθώς και την ύπαρξη διαδικασιών εξουσιοδοτήσεων που ρυθμίζουν τις σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των επιμέρους υπηρεσιακών λειτουργιών και των συναλλαγών τους με τρίτους
2. Ελέγχει την πληρότητα, ακρίβεια και αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων των βιβλίων και των στοιχείων της επιχείρησης

3. Αξιολογεί τη διαδικασία τήρησης των προδιαγραφών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου
4. Εξετάζει με συστηματικό τρόπο την παρακολούθηση, εκτίμηση, αξιολόγηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου. Αναζητά τις γενεσιουργές αιτίες των κινδύνων και εισηγείται μέτρα αποτελεσματικής αντιμετώπισής τους
5. Αξιολογεί τη συμμόρφωση των εργαζομένων με τις πολιτικές και τις αποφάσεις της διοίκησης, καθώς και με τους κανόνες λειτουργίας και με τις παρεχόμενες εξουσιοδοτήσεις
6. Παρακολουθεί την τήρηση της πολιτικής προσλήψεων, προαγωγών, αξιολογήσεων και αξιοποιήσεως του ανθρώπινου δυναμικού και γενικότερα των διαδικασιών του τμήματος προσωπικού.
7. Εξετάζει τις μετρήσεις των επιδόσεων των διευθυντικών στελεχών όλων των βαθμίδων της ιεραρχίας πλην της ανώτατης διοίκησης με απώτερο σκοπό τη συνεχή βελτίωση της διαχείρισης των παραγωγικών μέσων και πόρων.
8. Εκτιμά την αποτελεσματικότητα των προτύπων απόδοσης και συμπεριφοράς που θέτει κάθε φορά η διοίκηση της επιχείρησης και αξιολογεί την πολιτική που υπαγορεύουν τα πρότυπα αυτά.
9. Διατυπώνει κατά πόσο οι διάφορες υπηρεσίες και τα τμήματα της επιχείρησης έχουν σαφή αντίληψη των αρμοδιοτήτων αλλά και της αποστολής τους, αν είναι άρτια στελεχωμένες, καθώς και αν αξιοποιείται κατάλληλα το ανθρώπινο δυναμικό τους.
10. Αξιολογεί την απόδοση των επενδύσεων με βάση τον αρχικό σχεδιασμό τους.
11. Εκτιμά το συνολικό αλλά και το επιμέρους κόστος των τμημάτων, το οποίο συγκρίνει με το προϋπολογισθέν, και από τη σύγκρισή του με το αντίστοιχο όφελος προσδιορίζει επικερδείς ή ζημιογόνες δραστηριότητες. Εντοπίζει τα σημεία που επιδέχονται βελτίωση με άμεσα αποτελέσματα.
12. Εξετάζει τον τρόπο και την αποτελεσματικότητα της εποπτείας που ασκείται από τα στελέχη όλων των επιπέδων.
13. Αξιολογεί τις πολιτικές για αποθάρρυνση και αποτροπή των καταχρήσεων της απάτης, τον προσπορισμό οικονομικών ωφελειών εις βάρος της επιχείρησης, των φθορών και κλοπών, καθώς και το γενικότερο κλίμα αφοσίωσης των εργαζομένων στους κανόνες επιχειρησιακής ηθικής.
14. Εξετάζει την αξιοποίηση και την αποδοτικότητα των μέσων παραγωγής, τα προγράμματα παραγωγής και τη συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού, τη διάθεση των προϊόντων καθώς και το ύψος αλλά και τη διαχείριση των αποθεμάτων. Παράλληλα, παρακολουθεί εάν τηρείται η προσδιορισθείσα πολιτική πωλήσεων και εισπράξεων όπως και η αντίστοιχη πολιτική διαχείρισης διαθεσίμων, καθώς και οι όροι τόσο του δανεισμού όσο και των λοιπών υποχρεώσεών της.
15. Αξιολογεί τον τρόπο συνεργασίας και επικοινωνίας των εργαζομένων τόσο εντός των τμημάτων όσο και στο σύνολο της επιχείρησης γενικότερα.

3.6.10 Εσωτερικός Έλεγχος και Ορκωτός Ελεγκτής

Η αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης από τον ορκωτό ελεγκτή πριν την έναρξη του ελέγχου αναφέρεται σαφώς στη διεθνή ελεγκτική βιβλιογραφία, καθώς και στα ελεγκτικά πρότυπα που έχουν νομοθετηθεί από το 1979 για χρήση από τους ορκωτούς λογιστές στην Ελλάδα . Αν και η ευθύνη της εσωτερικής οργάνωσης και του ελέγχου της επιχείρησης μέσω αυτής είναι ευθύνη της διοίκησης της μονάδας, η ύπαρξη αλλά και το επίπεδο της αποτελεσματικής λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου ενδιαφέρει σοβαρά τον εξωτερικό ελεγκτή.

Η σημασία της ύπαρξης αξιόπιστου συστήματος εσωτερικού ελέγχου από τη σκοπιά του εξωτερικού ελεγκτή είναι να διαβεβαιώσει τούτον ότι λάθη και ανωμαλίες, οι οποίες είναι δυνατό να επηρεάσουν την αξιοπιστία του λογιστικού, τελικά, συστήματος και των παραγόμενων από αυτό στοιχείων, μπορούν να ανακαλυφθούν έγκαιρα. Στην αντίθετη περίπτωση, ο εξωτερικός ελεγκτής θα είναι υποχρεωμένος να καταφύγει στην εφαρμογή επιπρόσθετων, κατάλληλων, ελεγκτικών διαδικασιών για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κακής λειτουργίας ή της μη ύπαρξης συστήματος εσωτερικού ελέγχου στην επιτυχή διεξαγωγή του διενεργούμενου ελέγχου. Εκ μέρους του ελεγκτή απαιτείται ικανοποιητική γνώση των χαρακτηριστικών και των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου για τη μελέτη και αξιολόγηση τούτου.

Σκοπός της αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου από τον ορκωτό ελεγκτή. Η αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου πρωταρχικό σκοπό έχει να διαμορφώσει γνώμη ο ορκωτός ελεγκτής για το κατά πόσον τούτος μπορεί να στηριχτεί στην ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου και της οργάνωσης της μονάδας για τη χρησιμοποίηση επιμέρους λειτουργιών και συστημάτων στη διεξαγωγή του ελέγχου. Τα συστήματα τα οποία θα μπορέσει ο ορκωτός ελεγκτής, αναλόγως της ποιότητας και της αξιολόγησης των προϊόντων τους, να χρησιμοποιήσει είναι βασικά το λογιστικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένου και του μηχανογραφικού και όπου υπάρχει, αυτό των εσωτερικών ελεγκτών.

Ο βαθμός της αξιοπιστίας την οποία μπορεί να έχει για τον ορκωτό ελεγκτή το σύστημα εσωτερικού της ελεγχόμενης μονάδας θα επηρεάσει το εύρος και την τελική μορφή του ελέγχου. Ο ορκωτός ελεγκτής ενδιαφέρεται, πρωταρχικά, για το λογιστικό εσωτερικό έλεγχο, ο οποίος επηρεάζει άμεσα τις παραγόμενες από το λογιστικό σύστημα χρηματοοικονομικές καταστάσεις, αλλά τούτος μπορεί να αξιολογήσει και τα άλλα συστήματα οργάνωσης και λειτουργίας της μονάδας, όπως αυτά των ποιοτικών ελέγχων, προμηθειών, MIS, κλπ., τα οποία μπορούν να έχουν έμμεση επίπτωση στην αξιοπιστία του λογιστικού συστήματος.

Ανακάλυψη απάτης. Εκτός από τη χρησιμοποίηση της αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου στη διαμόρφωση του ελέγχου (βάθος, εύρος, ειδικές διαδικασίες, τεστ), αναμένεται από τον ορκωτό ελεγκτή να εκμεταλλευτεί την μελέτη του εσωτερικού ελέγχου και για την ανακάλυψη ατασθαλιών και απάτης σημαντικού βαθμού, χωρίς, αυτή η αναζήτηση και ανακάλυψη απάτης να αποτελεί αυτοσκοπό του χρηματοοικονομικού ελέγχου.

Διαμόρφωση του ελέγχου βάσει της αξιολόγησης της εσωτερικής οργάνωσης και ελέγχου. Είναι αυτονόητο ότι η ελπίδα του ορκωτού ελεγκτή να υπάρχει λογιστικό σύστημα, του οποίου τις λογιστικές καταστάσεις (προϊόντα) καλείται να ελέγξει, μπορεί να επαληθευτεί από την ευτυχή συγκυρία αποτελεσματικής και αξιόπιστης λειτουργίας του μέχρι και την πλήρη ανυπαρξία ή αναποτελεσματικότητα και αναξιοπιστία τούτου. Στην πρώτη περίπτωση ο ορκωτός ελεγκτής θα επωφεληθεί από την ποιότητα του εσωτερικού λογιστικού ελέγχου και θα διεκπεραιώσει τον εξωτερικό έλεγχο συντομότερα και οικονομικότερα. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η διοίκηση μιας επιχείρησης επικαλείται την υψηλή ποιότητα της λογιστικής και εσωτερικής ελεγκτικής λειτουργίας της μονάδας της στη διαπραγμάτευση της αμοιβής του ορκωτού ελεγκτή. Αντίθετα, στις περιπτώσεις κακής λειτουργίας των εν λόγω συστημάτων θα χρειαστεί περισσότερος χρόνος (και εφαρμογή εκτενέστερων και ειδικότερων ελεγκτικών και λογιστικών, ακόμα, διαδικασιών) και ο ορκωτός ελεγκτής θα συμπεριλάβει στην αμοιβή του το επιπλέον για τον απαιτούμενο έλεγχο κόστος. Η αντίδραση του ορκωτού ελεγκτή εν όψει μιας κακής λειτουργίας του λογιστικού συστήματος μιας μονάδας που καλείται να ελέγξει μπορεί να φθάσει στην άρνηση του ελέγχου, στα πλαίσια που καθορίζει ο νόμος σχετικά με την άρνηση εκτέλεσης ελέγχου (Π.Δ. 226/92, άρθρο 4) ή στην αδυναμία έκφρασης γνώμης.

Συμπερασματικά, στην περίπτωση που το σύστημα εσωτερικού ελέγχου εμφανίζεται να λειτουργεί αποτελεσματικά, ο ορκωτός ελεγκτής θα περιοριστεί, για τον έλεγχο των λογιστικών καταστάσεων, σε δειγματοληπτικούς ελέγχους των μεγεθών που εμφανίζονται σε αυτές. Μια τέτοια προσέγγιση στον έλεγχο προϋποθέτει, βεβαίως και την εφαρμογή στη λογιστική πρακτική και διαδικασία του ελεγχόμενου των γενικώς παραδεκτών λογιστικών αρχών, πράγμα το οποίο αποτελεί βασικό στοιχείο της ύπαρξης ικανοποιητικού εσωτερικού λογιστικού ελέγχου. Στην αντίθετη περίπτωση, μόνο ευρύς έλεγχος, που μπορεί να φθάσει και την επιβεβαίωση όλων των συναλλαγών και μεταβολών των επιμέρους μεγεθών και στοιχείων, θα καλύψει την ανάγκη σε τεκμήρια για τη διαμόρφωση γνώμης από τον ορκωτό ελεγκτή. Ένας τόσο ευρύς έλεγχος, όμως είναι πρακτικά αδύνατος και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις που δικαιολογείται το οικονομικό κόστος εκτελείται.

3.6.11 Ο Εσωτερικός Έλεγχος σύμφωνα με την Επιτροπή C.O.S.O

Ο εσωτερικός έλεγχος σύμφωνα με την επιτροπή του C.O.S.O. ορίζεται ως μια διαδικασία που επηρεάζεται από τα άτομα της οντότητας, σχεδιασμένη για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Ο ορισμός είναι ευρύς και καλύπτει όλες τις πτυχές του ελέγχου μιας επιχείρησης, διευκολύνει όμως μια κατευθυνόμενη εστίαση σε συγκεκριμένους στόχους. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελείται από πέντε συσχετισμένα συστατικά, τα οποία είναι έμφυτα στον τρόπο διοίκησης και λειτουργίας της επιχείρησης. Τα συστατικά στοιχεία συνδέονται, και χρησιμεύουν ως κριτήρια για να καθορίσουν εάν το σύστημα είναι αποτελεσματικό ή όχι.

Στην αναφορά COSO, περιγράφονται οι συνιστώσες από τις οποίες αποτελείται ο εσωτερικός έλεγχος. Ο εσωτερικός έλεγχος ορίζεται όχι σαν μια απλή οικονομική λειτουργία, αλλά σαν μια διαδικασία σχεδιασμένη για να παρέχει ουσιαστική ασφάλεια στην επιχείρηση αναφορικά με την αξιοπιστία των υπαρχουσών οικονομικών καταστάσεων. Τα στοιχεία που βοηθούν στην εύρυθμη υιοθέτηση και αποδοτικότερη λειτουργία του είναι:

1. το περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί η επιχείρηση (The control environment),
2. η εκτίμηση του κινδύνου (Risk assessment),
3. οι ελεγκτικές δραστηριότητες (Control activities),
4. η πληροφόρηση και επικοινωνία (Information and Communication), και
5. η παρακολούθηση και ο έλεγχος (Monitoring).

Οι πέντε αυτές συνιστώσες του εσωτερικού ελέγχου αλληλοσυσχετίζονται και απορρέουν από τον τρόπο με τον οποίο η διοίκηση διοικεί την επιχείρηση και είναι οι εξής:

1. Παρακολούθηση και έλεγχος
2. Πληροφόρηση και επικοινωνία
3. Ελεγκτικές δραστηριότητες
4. Εκτίμηση του κινδύνου
5. Περιβάλλον ελέγχου

Οι συγκεκριμένες συνιστώσες λειτουργούν για να δημιουργήσουν τη βάση ενός ισχυρού συστήματος εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση, μέσω της συμμετέχουσας ηγεσίας, των κοινών αξιών και μιας κουλτούρας που δίνει έμφαση στην υπευθυνότητα για τον έλεγχο. Οι δραστηριότητες ελέγχου και οι συναφείς με αυτές μηχανισμοί, είναι προσχεδιασμένοι για να εξετάσουν και να ελαχιστοποιήσουν τους σημαντικούς κινδύνους. Οι κρίσιμες πληροφορίες για τον προσδιορισμό των κινδύνων και την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων, διαβιβάζονται μέσω συγκεκριμένων καναλιών προς τα επάνω, προς τα κάτω και προς όλη την επιχείρηση. Το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου επανεξετάζεται σε συνεχή βάση, ενώ τα τυχόν προβλήματα που προκύπτουν, εξετάζονται έγκαιρα και διεξοδικά. Σύμφωνα με το πλαίσιο, ο εσωτερικός έλεγχος κρίνεται αποτελεσματικός σε κάθε μια από τις τρεις κατηγορίες στόχων, εάν το διοικητικό συμβούλιο και η διεύθυνση έχουν τη λογική διαβεβαίωση ότι κατανοούν το βαθμό στον οποίο οι λειτουργικοί στόχοι της οντότητας επιτυγχάνονται, ότι οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις ετοιμάζονται αξιόπιστα και υπάρχει συμμόρφωση με τους κατάλληλους νόμους και κανονισμούς.

Το να προσδιορισθεί εάν ένα συγκεκριμένο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι αποτελεσματικό αποτελεί μια υποκειμενική κρίση που απορρέει από την αξιολόγηση των πέντε παραπάνω κριτηρίων, εάν αυτά υφίστανται και λειτουργούν αποτελεσματικά. Η αποτελεσματική λειτουργία τους παρέχει τη λογική διαβεβαίωση σχετικά με την επίτευξη μιας ή περισσότερων από τις δηλωμένες κατηγορίες στόχων. Κατά συνέπεια, οι συνιστώσες, στις οποίες αναφερθήκαμε προηγουμένως, αποτελούν επίσης αδιαμφισβήτητα κριτήρια για τον αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο. Παρότι και τα πέντε κριτήρια πρέπει να πληρούνται, αυτό δεν σημαίνει ότι κάθε συνιστώσα

πρέπει να λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο ή ακόμα και στο ίδιο επίπεδο, σε διαφορετικές οντότητες. Επειδή οι έλεγχοι μπορούν να εξυπηρετήσουν ποικίλους σκοπούς, οι έλεγχοι σε μια συνιστώσα μπορούν να εξυπηρετήσουν το σκοπό των ελέγχων που κανονικά μπορεί να υπάρχει σε διαφορετική συνιστώσα. Για παράδειγμα η συνιστώσα της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στη συνιστώσα των ελεγκτικών διαδικασιών. Επιπλέον, οι έλεγχοι μπορούν να διαφέρουν ανάλογα με το βαθμό με τον οποίο απευθύνονται σε έναν ιδιαίτερο κίνδυνο, έτσι ώστε οι συμπληρωματικοί έλεγχοι, ο κάθε ένας με την περιορισμένη του επίδραση, να μπορούν σωρευτικά να είναι ικανοποιητικοί.

Οι συνιστώσες λοιπόν και τα κριτήρια ισχύουν για ένα ολόκληρο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, ή για μια ή περισσότερες κατηγορίες στόχων. Κατά την εξέταση οποιασδήποτε κατηγορίας όπως για παράδειγμα στους ελέγχους υποβολής των χρηματοοικονομικών αναφορών, πρέπει να ικανοποιούνται και τα πέντε κριτήρια προκειμένου να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ο εσωτερικός έλεγχος των χρηματοοικονομικών αναφορών είναι αποτελεσματικός.

3.7 Εσωτερικός Ελεγκτής

Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει σχέση μισθωτής εργασίας με την επιχείρηση, δηλαδή είναι υπάλληλός της. Το έργο του είναι κυρίως προληπτικού χαρακτήρα και παρακολουθεί και ελέγχει τις διαχειριστικές πράξεις και τις λογιστικές καταχωρήσεις, προκειμένου να προλαμβάνονται ακούσια ή εκούσια σφάλματα, αντικανονικές και παράνομες ενέργειες. Εκτός από τον προληπτικό χαρακτήρα του έργου του, που διεξάγεται κατά τη διάρκεια της διαχείρισης, είναι επίσης πιθανό ο εσωτερικός ελεγκτής να κληθεί να προχωρήσει σε ελέγχους μεταγενέστερα π.χ. επιθεώρηση επαρχιακών υποκαταστημάτων της επιχείρησης κ.λπ.

Η ιδιότητα του εσωτερικού ελεγκτή μπορεί να είναι σαφώς διακεκριμένη όπως π.χ. υπάλληλος της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου & Επιθεώρησης μιας μεγάλης επιχείρησης ή εναλλακτικά να μην αφορά συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά προϊσταμένους διαφορετικών υπηρεσιών, παράλληλα με τα υπόλοιπα καθήκοντά τους σε μικρότερες επιχειρήσεις.

Ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να επιλέγεται κατάλληλα, ώστε να έχει τα απαραίτητα προσόντα για να μπορεί να ασκήσει σωστά τα καθήκοντά του: δηλαδή να διαθέτει μόρφωση, πείρα και ήθος.

Από την άλλη πλευρά, το γεγονός ότι ο ελεγκτής είναι υπάλληλος της επιχείρησης που πρέπει να ελέγχει, δημιουργεί σοβαρά μειονεκτήματα για την ορθή εκτέλεση του έργου του. Μπορεί:

1. Να υποχρεώνεται να ακολουθεί τους όρους της διοίκησης της επιχείρησης και όχι τους κανόνες της ελεγκτικής.
2. Να μην ενημερώνεται για τις πράξεις των διοικούντων την εταιρεία, που συνήθως είναι ανώτεροί του ιεραρχικά ή ο έλεγχος σε αυτούς να είναι είτε περιορισμένος είτε τυπικός.

3. Να μην είναι αντικειμενικός και αμερόληπτος, εξ αιτίας της συναδελφικής αλληλεγγύης προς τους ελεγχόμενους από αυτόν συναδέλφους.
4. Να χάνει την επαγρύπνηση και την διερευνητικότητα του, εξ αιτίας της καθημερινής ρουτίνας (ίδια θέματα, ίδιος τρόπος) του έργου που έχει επωμιστεί.

3.7.1 Αρμοδιότητες του Εσωτερικού Ελεγκτή

Οι αρμοδιότητες του εσωτερικού ελεγκτή, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν 3016/2002, είναι οι ακόλουθες:

- Να παρακολουθεί την εφαρμογή και τη συνεχή τήρηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του καταστατικού της Εταιρίας, καθώς και της εν γένει νομοθεσίας που αφορά την εταιρία και ιδιαίτερα της νομοθεσίας των ανωνύμων εταιριών και της χρηματιστηριακής.
- Να αναφέρει στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας με τα συμφέροντα της εταιρίας, τις οποίες διαπιστώνει κατά την άσκηση των συμφερόντων του.
- Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να ενημερώνουν εγγράφως μια φορά τουλάχιστον το τρίμηνο το διοικητικό συμβούλιο για το διενεργούμενο από αυτούς έλεγχο και να παρίστανται κατά τις γενικές συνελεύσεις των μετόχων.
- Οι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν, μετά από έγκριση του Δ.Σ. της εταιρίας, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως από τις Εποπτικές Αρχές, συνεργάζονται με αυτές και διευκολύνουν με κάθε δυνατό τρόπο το έργο παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας που αυτές ασκούν.

Στις αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών, ως όργανα της ανώτερης διοίκησης εμπίπτει το σύνολο των στόχων του συστήματος εσωτερικών δικλίδων (internal control system ή management control system), π.χ. οικονομικών, διοικητικών και λειτουργικών.

Οι επαγγελματικές οργανώσεις εσωτερικών ελεγκτών επεκτείνουν τη δραστηριότητα των μελών τους και τονίζουν ότι μέσα στο αντικείμενο των εργασιών τους εμπίπτει και η παροχή συμβουλών για μια σειρά διοικητικά και οργανωτικά θέματα

3.7.2 Προσόντα του Εσωτερικού Ελεγκτή

1. Ακεραιότητα: Η ακεραιότητα των Εσωτερικών Ελεγκτών εδραιώνει την εμπιστοσύνη και παρέχει έτσι τη βάση εμπιστοσύνης της κρίσης τους.
2. Αντικειμενικότητα: Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές επιδεικνύουν το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας κατά τη συγκέντρωση, αξιολόγηση και κοινοποίηση των πληροφοριών για τη δραστηριότητα ή την

διαδικασία που εξετάζει. Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές προβαίνουν σε μια ισορροπημένη εκτίμηση όλων των σχετικών περιπτώσεων και δεν επηρεάζονται αδικαιολόγητα από τα δικά τους συμφέροντα ή τα συμφέροντα άλλων, κατά τον σχηματισμό των κρίσεων τους.

3. Εμπιστευτικότητα - Εχεμύθεια: Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές σέβονται την αξία και την κυριότητα της πληροφόρησης που λαμβάνουν και δεν κοινοποιούν πληροφορίες χωρίς κατάλληλη εξουσιοδότηση, εκτός εάν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση για να γίνει κάτι τέτοιο.
4. Επάρκεια: Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές χρησιμοποιούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις εμπειρίες που χρειάζονται για την παροχή των υπηρεσιών του Εσωτερικού Ελέγχου.
5. Ανεξαρτησία: Γενικά οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διαθέτουν εξειδίκευση στην ελεγκτική και να είναι επιστημονικά καταρτισμένοι έτσι ώστε να μπορούν να διενεργούν δειγματοληπτικά, προληπτικούς και κατασταλτικούς ελέγχους, τακτικά ή έκτακτα και να εισηγούνται στη διοίκηση λήψη διορθωτικών μέτρων, όπου και όποτε διαπιστώνονται αδυναμίες.

3.7.3 Ευθύνες και υποχρεώσεις του Εσωτερικού Ελεγκτή

Στις υποχρεώσεις του εσωτερικού ελεγκτή εμπίπτουν οι αρμοδιότητες που αναφέρονται στο άρθρο 8 του Ν 3016/2002 οι οποίες είναι:

- Να παρακολουθεί την εφαρμογή και τήρηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του καταστατικού της Εταιρίας, καθώς και της εν γένει φορολογικής, εταιρικής και χρηματιστηριακής νομοθεσίας που αφορά την εταιρία.
- Να αναφέρει στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας με τα συμφέροντα της εταιρίας, τις οποίες διαπιστώνει κατά την άσκηση των καθηκόντων του.
- Να ενημερώνει εγγράφως μια φορά τουλάχιστον το τρίμηνο το διοικητικό συμβούλιο για το διενεργούμενο από αυτόν έλεγχο και να παρίσταται κατά τις γενικές συνελεύσεις των μετόχων.
- Να συνεργάζεται με τις Εποπτικές Αρχές και να παρέχει, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως, μετά από έγκριση του Δ.Σ. της εταιρίας.
- Στις υποχρεώσεις του εσωτερικού ελεγκτή επίσης εμπίπτει η εχεμύθεια των όσων λαμβάνει γνώσει από την άσκηση των καθηκόντων του και την πρόσβαση που του παρέχεται να έχει σύμφωνα με το άρθρο 7 & 4 του Ν 3016/2002

3.8 Εξωτερικός Ελεγκτής

Οι εξωτερικοί ελεγκτές εξετάζουν τα λογιστικά βιβλία και τις λογιστικές διαδικασίες και καταρτίζουν φύλλα εργασίας, αλλά οι λόγοι που υποκινούν τις εργασίες τους και τα λαμβανόμενα τελικά αποτελέσματα είναι εντελώς διαφορετικά από αυτά των εσωτερικών ελεγκτών . Ο εξωτερικός έλεγχος διενεργείται επί του λογιστικού κυρίως, συστήματος μιας μονάδας, αλλά και επί των άλλων επιμέρους οργανωτικών συστημάτων , τα οποία μπορούν εμμέσως να επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος, με την χρήση ελεγκτικών standards αλλά και των άλλων μεθόδων , τις οποίες θα κρίνει κατά περίπτωση αναγκαίες ο ελεγκτής. Τα διακριτικά χαρακτηριστικά του ανεξάρτητου , εξωτερικού ελέγχου είναι:

- Ότι τούτος έχει κύριο σκοπό να στηρίζει την εκ μέρους του ελεγκτή διαμόρφωση γνώμης αναφορικά με την ορθή ή μη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μεγεθών της ελεγχόμενης μονάδας στις ελεγχόμενες α π' αυτόν χρηματοοικονομικές καταστάσεις.
- Ότι ο ανεξάρτητος εξωτερικός ελεγκτής ουσιαστικά φέρει ευθύνη προς τους εκτός της ελεγχόμενης μονάδας ενδιαφερόμενους για την χρηματοοικονομική κατάσταση και αποτελεσματικότητα τούτης, συμπεριλαμβανομένων και των μετόχων .

Βεβαίως σ' αυτούς τους εκτός του λειτουργικού και επιχειρησιακού περιβάλλοντος της μονάδας τρίτους, και οι οποίοι μέτοχοι, παρ ' όλη την ιδιότητα τους ως ιδιοκτήτες της ελεγχόμενης μονάδας, δεν μπορούν στις σημερινές επιχειρήσεις κολοσσούς, να έχουν πλεονεκτικότερη των άλλων Τρίτη άποψη και θέση, πλην σε ορισμένες οικογενειακές επιχειρήσεις, ίσως, όπου όμως και εκεί, η (αναγκαστική για την διοίκηση μεγάλων τέτοιων μονάδων) μεσολάβηση των επαγγελματιών managers μπορεί να αποδυναμώσει το σχετικό πλεονέκτημα της κλειστής ιδιοκτησίας.

3.8.1 Ο Ρόλος και η Δράση του Εξωτερικού Ελεγκτή

Ενώ ο εσωτερικός ελεγκτής σταθμίζει τα εσωτερικά ζητήματα μίας οικονομικής μονάδας, ο εξωτερικός ελεγκτής προσφέρει τις υπηρεσίες του χωρίς να συσχετισθεί με τα άτομα και τους παράγοντες που προσδιορίζουν τις δυνατότητες και τις αδυναμίες μιας επιχείρησης. Η έλλειψη κάθε είδους δεσμών με τους διοικούντες την οικονομική μονάδα και την αυτοτέλεια της δράσης το απέναντι στις επιδράσεις τους αποτελούν τ ο καλύτερο πιστοποιητικό του κύρους και της ευρύτατης χρησιμότητας και ορθότητας των πορισμάτων του .

Στις περισσότερες οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες σήμερα ο εξωτερικός ελεγκτής δεν θεωρείται επάγγελμα αλλά λειτουργήμα. Όσο αυξάνεται η πολυπλοκότητα των οικονομικών σχέσεων τόσο περισσότερο γίνεται αναγκαία η οργάνωση και η συγκρότηση του εξωτερικού ελέγχου σε ανεξάρτητο λειτουργήμα , με επαρκή και σαφώς οριοθετημένο πλαίσιο δράσης. Σήμερα αποτελεί καθολικό

αίτημα η διαύγεια στις οικονομικές συναλλαγές για το σύνολο του παραγωγικού και διοικητικού δυναμικού των επιχειρήσεων , καθώς και των ευρύτερων στρωμάτων του κοινωνικού συνόλου . Η εξασφάλιση αυτή ανεβάζει την στάθμη των προσδοκιών και των απαιτήσεων των πελατών των εξωτερικών ελεγκτών .

Οι ικανότητες των ελεγκτών για να διεκπεραιώσουν το έργο τους πρέπει να αντανakλούν τόσο στη δόμηση του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς τους, όσο και τη σφυρηλάτηση της επαγγελματικής τους οντότητας. Άλλα απαραίτητα προσόντα που πρέπει να κατέχει ο ελεγκτής είναι τα ακόλουθα:

- Υψηλό επίπεδο εξειδικευμένων γνώσεων , οι οποίες θα πρέπει να ανανεώνονται και να προσαρμόζονται σύμφωνα με τις δυναμικές εξελίξεις της οικονομικής επιστήμης.
- Απόκτηση πείρας μέσα από την μακροχρόνια ενασχόληση τους με το αντικείμενο του ελέγχου . Θα πρέπει τα θέματα που ασχολούνται να έχουν έναν αυξητικό βαθμό δυσκολίας έτσι ώστε η πείρα που θα αποκτάται να είναι πλήρως αξιοποιήσιμη για τα νέα δεδομένα που θα προκύπτουν .
- Αναπτυγμένη κριτική ικανότητα και αντιληπτικότητα, χωρίς ενδοιασμούς και χρονοτριβές. Η κρίση του είναι από τα βασικά προσόντα που πρέπει να διαθέτει ένας ελεγκτής για να κατανοεί και να ιεραρχεί τη σπουδαιότητα των μεγεθών της Ελεγκτικής.
- Ευστροφία πνεύματος και έφεση να αυτοσχεδιάζει και να επινοεί διαρκώς νέες μεθόδους και διαδικασίες, προκειμένου να μπορεί να απλοποιεί σύνθετες καταστάσεις.
- Σιγουριά και αυτοπεποίθηση για την ορθότητα του έργου του και τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει, για να μην γίνεται έρμαιο αντιφατικών στοιχείων και μεγεθών που επιδέχονται πολλές ερμηνείες.
- Λεπτότητα, διπλωματικότητα και διακριτικότητα στις επαφές του και στη εκτέλεση των καθηκόντων του , καθώς δεν είναι απλό ο έλεγχος του κύκλου των εργασιών και των άλλων προσώπων .
- Ευχέρεια τόσο στον προφορικό όσο και στο γραπτό λόγο. Καθώς και καλλιέργεια της ικανότητας να πείθει για την ορθότητα των απόψεων του και την αναγκαιότητα των πράξεών του .
- Προθυμία για συνεργασία με τους ελεγχόμενους και την καλλιέργεια σχέσεων αμοιβαίας κατανόησης και αλληλοενημέρωσης.
- Εργατικότητα, εμμονή και επιμέλεια στο έργο του , το οποίο είναι ιδιαίτερα λεπτό, αποκλεισμός συμβιβαστικών λύσεων που θα μπορούσαν να αλλοιώσουν την εικόνα της ελεγχόμενης μονάδας για χάρη των διοικούντων και σε βάρος του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου .

3.8.2 Πλεονεκτήματα από την Χρήση του Εξωτερικού Ελεγκτή

Οι επιχειρήσεις ωφελούνται πολλαπλώς από τη χρησιμοποίηση των ορκωτών λογιστών . Τα οφέλη αυτά που αποκομίζει μια επιχείρηση δικαιολογούν απόλυτα το

σημαντικό κόστος αυτής της επιλογής του. Επιπρόσθετα όλων των ήδη προαναφερθέντων πλεονεκτημάτων που δημιουργεί για τις επιχειρήσεις η χρησιμοποίηση των εξωτερικών ελεγκτών , όπως είναι νομιμότητα και η εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων , η συνεχής βελτίωση του λογιστικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Οι ανώνυμες εταιρίες που προσλαμβάνουν ελεγκτές απολαύουν κάποια πλεονεκτήματα τα οποία είναι τα εξής:

- Ο διατασσόμενος έλεγχος διαχείρισεως των ανωνύμων εταιριών ανατίθεται υποχρεωτικός σε ορκωτό ελεγκτή εφόσον η ελεγχόμενη εταιρία έχει τακτικό ελεγκτή εκ του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών .
- Για τις επιχειρήσεις οι οποίες υποχρεωτικός ή προαιρετικός χρησιμοποιούν ορκωτό ελεγκτή, το μετά τον έλεγχο δυνάμενο να εκδοθεί ειδικό πιστοποιητικό που αναφέρεται στο ποσό των καταβληθέντων μισθών και ημερομισθίων και στις αποδοχές εν γένει του απασχοληθέντος προσωπικού απαλλάσσει τις επιχειρήσεις οιοδήποτε επανέλεγχου επί του σημείου τούτου εκ μέρους ασφαλιστικού οργανισμού .
- Ο προϊστάμενος της αρμόδιας Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών , προκειμένου να καθορίσει την φορολογική υποχρέωση των ανωνύμων εταιριών , μπορεί να περιορισθεί και να λάβει υπόψη του αποκλειστικός το παρά του ορκωτού ελεγκτή εκδιδόμενο πιστοποιητικό ελέγχου περί του φορολογητέου εισοδήματος της επιχείσεως, εφόσον στον εν λόγω πιστοποιητικό να μην γίνεται ρητή μνεία ότι εκδίδεται για φορολογικούς σκοπούς και ότι κατά τον έλεγχο των οικονομικών αποτελεσμάτων ελήφθησαν υπόψη οι διατάξεις των νόμων περί φορολογίας εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων , καθώς και οποιασδήποτε άλλη διάταξη σχετικού νόμου . Στην περίπτωση αυτή ο ελεγκτής οφείλει να παράσχει στο προϊστάμενο της εκάστοτε Δ.Ο.Υ. κάθε πληροφορία ή εξήγηση την οποία ο προϊστάμενος ήθελε να ζητήσει σε σχέση με τον τρόπο τήρησης των βιβλίων και στοιχείων , τις εγγραφές που έγιναν σ' αυτά και γενικώς κάθε αναγκαίο στοιχείο ή διευκρίνιση , για τον προσδιορισμό της φορολογικής ύλης.

3.8.3 Ευθύνη Εξωτερικού Ορκωτού Ελεγκτή

Κάθε Ορκωτός ελεγκτής – λογιστής ως μέλος ενός επαγγελματικού συνόλου που έχει ως στόχο του να εξυπηρετήσει με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο τις ανάγκες του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου αναλαμβάνει εκτός των άλλων και ηθική ευθύνη απέναντι στην κοινωνία και συγκεκριμένα απέναντι στους πελάτες που εξυπηρετεί.

Το συγκεκριμένο είδος ευθύνης επιβάλλεται από το Σώμα Ορκωτών ελεγκτών - λογιστών υπό τη μορφή ενός επαγγελματικού κώδικα συμπεριφοράς απέναντι στους πελάτες αλλά και προς τα υπόλοιπα μέλη του Σώματος. Αυτός ο κώδικας δεν είναι τίποτα περισσότερο από την αναγνώριση της κοινωνικής ευθύνης, η οποία επιβάλλεται διαμέσου της κοινωνικής διάστασης του επαγγέλματος.

Αποτελεί ένα είδος μηνύματος και υπόσχεσης ότι το επάγγελμα ακολουθεί συγκεκριμένους κοινωνικούς στόχους και προσπαθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο

να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του απέναντι στην κοινωνία. Βασική ανάγκη του κοινού είναι ο ορκωτός ελεγκτής να είναι ένα πρόσωπο εμπιστοσύνης του οποίου πρόθεση θα είναι η καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών του κοινού, με ευθύνη και συνέπεια προσωπική και ηθική και όχι απλώς οικονομική.

Παρ' όλα αυτά δεν έχει δημιουργηθεί ακόμη συγκεκριμένος κώδικας κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής ευθύνης του ορκωτού ελεγκτή, αλλά οι σχετικοί κανόνες και πρότυπα είναι αποτέλεσμα της μακροχρόνιας άσκησης του θεσμού αλλά και της πείρας των ορκωτών που συγκεντρώνεται και διοχετεύεται από γενιά σε γενιά.

Όσον αφορά την επαγγελματική συμπεριφορά των ορκωτών ελεγκτών στην Ελλάδα, ο νόμος καθορίζει μια σειρά από προληπτικές απαγορεύσεις και οδηγίες όπως επίσης και κυρώσεις. Ωστόσο, για την ειδικότερη προσωπική ηθική συμπεριφορά των μελών του επαγγέλματος δεν είναι δυνατόν να καθοριστούν κυρώσεις καθώς μια τέτοιου είδους ηθική επαφίεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της αποκλειστικά και μόνο στην ακεραιότητα του χαρακτήρα του εκάστοτε επαγγελματία.

Όπως αναφέρουν και οι Κάντζος και Χονδράκη, κάθε ορκωτός ελεγκτής που έχει αναλάβει τον έλεγχο μιας οικονομικής μονάδας και στηριζόμενος στους νόμους της κοινωνίας μας, αναλαμβάνει την συμβατική υποχρέωση όπως επίσης και την αντίστοιχη ευθύνη απέναντι στην ελεγχόμενη επιχείρηση – πελάτη του ώστε να εκτελέσει το συμφωνηθέν συμβόλαιο σύμφωνα με τα σαφώς οριζόμενα από την επαγγελματική του ιδιότητα.

Σύμφωνα με το άρθρο 37 του Νόμου 2190/1920 η αξίωση της ελεγχόμενης εταιρίας έναντι των ελεγκτών της παραγράφεται μετά το πέρας διετίας. Έτσι λοιπόν, κάθε ορκωτός ελεγκτής θεωρείται υπεύθυνος απέναντι στους πελάτες του για οποιαδήποτε από τις παρακάτω περιπτώσεις:

1. *Αμέλεια.* Κάθε ορκωτός ελεγκτής θα πρέπει να επιδεικνύει την απαιτούμενη επιμέλεια και προσοχή που αναμένεται από οποιονδήποτε μέσο επαγγελματία ορκωτό ελεγκτή. Σε κάθε διαφορετική περίπτωση είναι εφικτή η κατηγορία του για αμέλεια ή και αδιαφορία. Στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν είναι απαραίτητη η συνεργασία σε απάτη ή λάθος, αλλά είναι αρκετή η αδιαφορία ή η αμέλεια από μέρους του ελεγκτή.
2. *Απάτη.* Σε περίπτωση κατά την οποία παρατηρείται εκ προθέσεως συγκάλυψη απάτης η οποία διαπιστώθηκε κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου από μέρους του ορκωτού ελεγκτή, τότε ο ίδιος ο ορκωτός μπορεί να κατηγορηθεί για απάτη. Επιπρόσθετα, πιθανές περιπτώσεις κατηγορίας ελεγκτή για απάτη είναι όταν αυτός λανθάνει εν αγνοία του και όταν παρουσιάζει ψευδός ότι κατέχει την επαγγελματική ιδιότητα του ορκωτού ελεγκτή όπως και τις απαιτούμενες γι' αυτόν γνώσεις και εξειδίκευση.
3. *Αθέτηση Συμφωνίας.* Έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις κατά τις οποίες ο ορκωτός ελεγκτής έχει εκτελέσει πλημμελώς τον έλεγχο μιας επιχείρησης, με συνέπεια για την αθέτηση της συμφωνίας του η επιχείρηση να διεκδικήσει αποζημίωση, καθώς υπέστη ζημία. Ως πλημμελής εκτέλεση ελέγχου ορίζεται η περίπτωση κατά την οποία ο ορκωτός ελεγκτής περιορίζει την έκταση του

ελέγχου σε πολύ μικρότερη από έναν κανονικό έλεγχο. Σε περίπτωση που η υπάρχουσα συμφωνία εγκρίνει την ύπαρξη αυτού του περιορισμού, ο ορκωτός ελεγκτής θα πρέπει να κάνει σχετική αναφορά στην έκθεση ελέγχου του.

4. *Εχεμύθεια*. Η περίπτωση διαρροής πληροφοριών σε τρίτα άτομα και επομένως η πρόκληση ζημίας στην ελεγχόμενη επιχείρηση εξαιτίας της λανθασμένης στάσης του ορκωτού ελεγκτή καλύπτεται στο άρθρο 19 του Ν.Δ. 226/1992 το οποίο κάνει αναφορά στην τήρηση εχεμύθειας από πλευράς ορκωτού αλλά και διατήρησης πληροφοριών. Τα λεγόμενα του συγκεκριμένου Ν.Δ. έρχονται να συμπληρωθούν και από αυτά του 63γ παράγραφος 2 του Νόμου 2190/1920.(Κάντζος, Κ. & Χονδράκη, Α. (2006). Ελεγκτική: Θεωρία και Πρακτική. Αθήνα: Αθ. Σταμούλης.)

3.9 Ελεγκτικά Πρότυπα

Τα Ελεγκτικά Πρότυπα αποτελούν τις βασικές κατευθυντήριες οδηγίες τις οποίες πρέπει να ακολουθεί ο εξωτερικός ελεγκτής προκειμένου να εξασφαλίσει την ορθολογικότητα και τη νομιμότητα του έργου του. Πρέπει να χαρακτηρίζονται από εύλογη συνέπεια, να είναι ευκολονόητα από τους χρήστες τους και να τα διακρίνει η αποτελεσματικότητα του κόστους τους.

Τα Ελεγκτικά Πρότυπα καθιερώνονται από τις επαγγελματικές οργανώσεις των εξωτερικών ελεγκτών κάθε χώρας ή από διεθνείς οργανισμούς. Στην θέσπιση και καθιέρωση των Ελεγκτικών Προτύπων σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν οι επαγγελματικές ενώσεις των ελεγκτών της Αγγλίας και της Ουαλίας (The Institute of Chartered Accountants in England and Wales) καθώς και των Ηνωμένων Πολιτειών (The American Institute of Certified Public Accountants-A.I.C.P.A.) .Στην χώρα μας το έργο της καθιέρωσης των ελεγκτικών προτύπων το έχει αναλάβει το Σ.Ο.Ε.Λ.

3.9.1 Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ - I.F.A.C.)

Οι κατηγορίες των αναδιατυπωμένων Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων (International Standards Of Auditing - ISA), όπως αυτά ισχύουν από τον Δεκέμβριο του 2009, είναι οι εξής:

- Διεθνές πρότυπο Δικλίδων ποιότητας (ΔΠΔΠ) 1, Δικλίδες ποιότητας για λογιστικές επιχειρήσεις που διενεργούν ελέγχους και επισκοπήσεις οικονομικών καταστάσεων, καθώς και άλλες αναθέσεις διασφάλισης και συναφών υπηρεσιών.
- ΔΠΕ 200, γενικοί στόχοι του ανεξάρτητου ελεγκτή και η διενέργεια έλεγχου σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα έλεγχου.
- ΔΠΕ 210, σύμφωνα επί των όρων ανάθεσης έλεγχου
- ΔΠΕ 220, Δικλίδες ποιότητας για τον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων
- ΔΠΕ 230, τεκμηριώσει του έλεγχου

- ΔΠΕ 240, ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με άπατη σε έναν έλεγχο οικονομικών καταστάσεων
- ΔΠΕ 250, εξέταση νόμων και κανονισμών στον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων
- ΔΠΕ 260, επικοινωνία με τους υπευθύνους για τη διακυβέρνηση
- ΔΠΕ 265, κοινοποίηση ελλείψεων σε εσωτερικές Δικλίδες στους υπευθύνους για τη διακυβέρνηση και τη Διοίκηση
- ΔΠΕ 300, σχεδιασμός ενός ελέγχου οικονομικών καταστάσεων
- ΔΠΕ 315, εντοπισμός και εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους σφάλματος μέσω κατανόησης της οντότητας και του περιβάλλοντος της
- ΔΠΕ 320, ουσιώδες μέγεθος στο σχεδιασμό και στην εκτέλεση ενός ελέγχου
- ΔΠΕ 330, οι αντιδράσεις του ελεγκτή στους εκτιμώμενους κινδύνους
- ΔΠΕ 402, ελεγκτικά ζητήματα σχετικά με οντότητα που χρησιμοποιεί οργανισμό υπηρεσιών
- ΔΠΕ 450, αξιολόγηση σφαλμάτων που εντοπίζονται κατά τη διάρκεια του ελέγχου
- ΔΠΕ 500, ελεγκτικά τεκμήρια
- ΔΠΕ 501, ελεγκτικά τεκμήρια – ειδικά ζητήματα για επιλεγμένα κονδύλια
- ΔΠΕ 505, εξωτερικές επιβεβαιώσεις
- ΔΠΕ 510, αρχικές αναθέσεις ελέγχου – υπόλοιπα έναρξης
- ΔΠΕ 520, αναλυτικές διαδικασίες
- ΔΠΕ 530, ελεγκτική δειγματοληψία
- ΔΠΕ 540, έλεγχος λογιστικών εκτιμήσεων, περιλαμβανόμενων των λογιστικών εκτιμήσεων εύλογης αξίας, και σχετικών γνωστοποιήσεων
- ΔΠΕ 550, συνδεδεμένα μέρη
- ΔΠΕ 560, μεταγενέστερα γεγονότα
- ΔΠΕ 570, συνέχιση δραστηριότητας
- ΔΠΕ 580, έγγραφες διαβεβαιώσεις
- ΔΠΕ 600, ειδικά ζητήματα – έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων ομίλου (περιλαμβανομένης της εργασίας ελεγκτών συστατικού)
- ΔΠΕ 610, χρησιμοποίηση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών
- ΔΠΕ 620, χρησιμοποίηση της εργασίας του ειδήμονα του ελεγκτή
- ΔΠΕ 700, διαμόρφωση γνώμης και έκθεση επί οικονομικών καταστάσεων
- ΔΠΕ 705, διαφοροποιήσεις της γνώμης στην έκθεση του ανεξάρτητου ελεγκτή
- ΔΠΕ 706, παράγραφοι έμφασης θέματος και παράγραφοι αλλού θέματος στην έκθεση του ανεξάρτητου ελεγκτή
- ΔΠΕ 710, συγκριτικές πληροφορίες - αντίστοιχοι αριθμοί και συγκριτικές οικονομικές καταστάσεις
- ΔΠΕ 720, οι ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με άλλες πληροφορίες σε έγγραφα που περιέχουν ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις

- ΔΠΕ 800, ειδικά ζητήματα – έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων που καταρτίζονται σύμφωνα με πλαίσια ειδικού σκοπού
- ΔΠΕ 805, ειδικά ζητήματα – έλεγχοι επιμέρους οικονομικών καταστάσεων και συγκεκριμένων στοιχείων, λογαριασμών ή κονδυλίων οικονομικής κατάστασης
- ΔΠΕ 810, αναθέσεις για έκθεση επί περιληπτικών οικονομικών καταστάσεων.

3.9.2 ΔΠΕ 610 Χρησιμοποίηση της Εργασίας των Εσωτερικών Ελεγκτών

Το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου (ΔΠΕ) 610, «Χρησιμοποίηση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών» πρέπει να μελετάται σε συνδυασμό με το ΔΠΕ 200 «Γενικοί στόχοι του ανεξάρτητου ελεγκτή και η διενέργεια ελέγχου σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου». Το παρόν Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου (ΔΠΕ) ασχολείται με τις ευθύνες του εξωτερικού ελεγκτή σχετικά με την εργασία των εσωτερικών ελεγκτών όταν ο εξωτερικός ελεγκτής έχει καθορίσει, σύμφωνα με το ΔΠΕ 315 ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου είναι πιθανό να είναι σχετική για τον έλεγχο. Το παρόν ΔΠΕ δεν ασχολείται με τις περιπτώσεις όπου μεμονωμένοι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν άμεση υποστήριξη στον εξωτερικό ελεγκτή κατά την εκτέλεση των διαδικασιών ελέγχου. Οι στόχοι της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου καθορίζονται από τη διοίκηση και, όπου έχει εφαρμογή, από τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση. Ενώ οι σκοποί της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου και του εξωτερικού ελεγκτή είναι διαφορετικοί, μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου και ο εξωτερικός ελεγκτής επιτυγχάνουν τους αντίστοιχους στόχους τους μπορεί να είναι παρόμοιοι. Ανεξάρτητα από το βαθμό αυτονομίας και αντικειμενικότητας της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, αυτή η λειτουργία δεν είναι ανεξάρτητη από την οντότητα όπως απαιτείται από τον εξωτερικό ελεγκτή κατά την έκφραση γνώμης επί των οικονομικών καταστάσεων. Ο εξωτερικός ελεγκτής έχει αποκλειστική ευθύνη για τη γνώμη ελέγχου που εκφράζεται, και αυτή η ευθύνη δεν μειώνεται από τη χρήση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών από τον εξωτερικό ελεγκτή. Το παρόν ΔΠΕ ισχύει για ελέγχους οικονομικών καταστάσεων για περιόδους που αρχίζουν την 15η Δεκεμβρίου 2009 ή αργότερα.

Οι στόχοι του εξωτερικού ελεγκτή, όπου η οντότητα έχει λειτουργία εσωτερικού ελέγχου που ο εξωτερικός ελεγκτής έχει κρίνει ότι είναι πιθανό να είναι σχετική για τον έλεγχο, είναι:

1. Να προσδιορίσει εάν, και σε ποιο βαθμό, πρόκειται να χρησιμοποιηθεί συγκεκριμένη εργασία των εσωτερικών ελεγκτών, και
2. Εάν χρησιμοποιήσει τη συγκεκριμένη εργασία των εσωτερικών ελεγκτών, να καθορίσει εάν αυτή η εργασία είναι επαρκής για τους σκοπούς του ελέγχου.

Για σκοπούς των ΔΠΕ, οι ακόλουθοι όροι έχουν τη σημασία που αποδίδεται κατωτέρω:

- Λειτουργία εσωτερικού ελέγχου – δραστηριότητα αξιολόγησης που καθιερώνεται ή παρέχεται ως υπηρεσία προς την οντότητα. Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την εξέταση, αξιολόγηση και παρακολούθηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλίδων.
- Εσωτερικοί ελεγκτές – Εκείνα τα πρόσωπα που εκτελούν τις δραστηριότητες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου. Οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορεί να ανήκουν σε τμήμα εσωτερικού ελέγχου ή σε αντίστοιχη λειτουργία.

Ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να καθορίσει:

- Εάν η εργασία των εσωτερικών ελεγκτών είναι πιθανό να είναι επαρκής για τους σκοπούς του ελέγχου, και
- Εάν ναι, τη σχεδιασμένη επίδραση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών στη φύση, το χρόνο ή την έκταση των διαδικασιών του εξωτερικού ελεγκτή.

Κατά τον καθορισμό του εάν η εργασία των εσωτερικών ελεγκτών είναι πιθανό να είναι επαρκής για τους σκοπούς του ελέγχου, ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να αξιολογήσει:

- Την αντικειμενικότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου,
- Την τεχνική ικανότητα των εσωτερικών ελεγκτών,
- Το εάν η εργασία των εσωτερικών ελεγκτών είναι πιθανό να διενεργηθεί με τη δέουσα επαγγελματική προσοχή, και
- Το εάν είναι πιθανό να υπάρξει αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των εσωτερικών ελεγκτών και του εξωτερικού ελεγκτή.

Κατά τον καθορισμό της σχεδιασμένης επίδρασης της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών στη φύση, το χρόνο ή την έκταση των διαδικασιών του εξωτερικού ελεγκτή, ο εξωτερικός ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει:

- Τη φύση και το πεδίο της συγκεκριμένης εργασίας που έχει εκτελεστεί, ή που πρέπει να εκτελεστεί, από τους εσωτερικούς ελεγκτές,
- Τους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος σε επίπεδο ισχυρισμού για συγκεκριμένες κατηγορίες συναλλαγών, υπόλοιπα λογαριασμών και γνωστοποιήσεις, και
- Το βαθμό υποκειμενικότητας που υπεισέρχεται στην αξιολόγηση των ελεγκτικών τεκμηρίων που έχουν συγκεντρωθεί από τους εσωτερικούς ελεγκτές προς υποστήριξη των σχετικών ισχυρισμών.

Προκειμένου να χρησιμοποιήσει συγκεκριμένη εργασία των εσωτερικών ελεγκτών, ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να αξιολογήσει και να διενεργήσει διαδικασίες ελέγχου επί αυτής της εργασίας ώστε να καθορίσει την επάρκειά της για τους σκοπούς του εξωτερικού ελεγκτή.

Για να κρίνει την επάρκεια συγκεκριμένης εργασίας που έχει διενεργηθεί από τους εσωτερικούς ελεγκτές για τους σκοπούς του εξωτερικού ελεγκτή, ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να αξιολογήσει εάν:

- Η εργασία διενεργήθηκε από εσωτερικούς ελεγκτές που έχουν επαρκή τεχνική κατάρτιση και ικανότητα,
- Η εργασία επιβλέφθηκε, επισκοπήθηκε και τεκμηριώθηκε κατάλληλα,
- Έχουν αποκτηθεί επαρκή ελεγκτικά τεκμήρια για να επιτρέψουν τους εσωτερικούς ελεγκτές να συναγάγουν εύλογα συμπεράσματα,
- Τα συμπεράσματα που συνάγονται είναι τα ενδεδειγμένα για τις περιστάσεις και οι οποιοσδήποτε εκθέσεις καταρτίζονται από τους εσωτερικούς ελεγκτές είναι συνεπείς με τα ευρήματα της εργασίας που έχει εκτελεστεί, και
- Οι οποιοσδήποτε εξαιρέσεις ή τα ασυνήθιστα ζητήματα που γνωστοποιούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές επιλύονται κατάλληλα.

Εάν ο εξωτερικός ελεγκτής χρησιμοποιεί συγκεκριμένη εργασία των εσωτερικών ελεγκτών, πρέπει να συμπεριλάβει στην τεκμηρίωση ελέγχου τα συμπεράσματα που έχουν συναχθεί σχετικά με την αξιολόγηση της επάρκειας της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών, και τις διαδικασίες ελέγχου που διενεργήθηκαν από τον εξωτερικό ελεγκτή επί αυτής της εργασίας.

Οι παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την κρίση του εξωτερικού ελεγκτή σχετικά με το εάν η εργασία των εσωτερικών ελεγκτών είναι πιθανό να είναι επαρκής για τους σκοπούς του ελέγχου περιλαμβάνουν:

Αντικειμενικότητα

- Το κύρος της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου μέσα στην οντότητα και η επίδραση του κύρους αυτού στην ικανότητα των εσωτερικών ελεγκτών να είναι αντικειμενικοί.
- Το εάν η αναφορά της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου απευθύνεται προς εκείνους που είναι υπεύθυνοι για τη διακυβέρνηση ή σε αξιωματούχο με κατάλληλες αρμοδιότητες, και εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν άμεση πρόσβαση σε εκείνους που είναι υπεύθυνοι για τη διακυβέρνηση.
- Το εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι απαλλαγμένοι από αντικρουόμενες ευθύνες.
- Το εάν εκείνοι που είναι υπεύθυνοι για τη διακυβέρνηση εποπτεύουν αποφάσεις για απασχόληση σχετικά με τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου.
- Το εάν υπάρχουν εμπόδια ή περιορισμοί που τίθενται στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου από τη διοίκηση ή από εκείνους που είναι υπεύθυνοι για τη διακυβέρνηση.
- Το εάν, και σε ποιο βαθμό, η διοίκηση δρα επί των συστάσεων της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, και πώς αποδεικνύεται τέτοια δράση.

Τεχνική ικανότητα

- Το εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι μέλη σχετικών επαγγελματικών σωμάτων.
- Το εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν επαρκή τεχνική κατάρτιση και επάρκεια ως εσωτερικοί ελεγκτές.
- Το εάν υπάρχουν καθιερωμένες πολιτικές για την πρόσληψη και κατάρτιση εσωτερικών ελεγκτών.

Δέουσα επαγγελματική προσοχή

- Το εάν οι δραστηριότητες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου σχεδιάζονται, επιβλέπονται, επισκοπούνται και τεκμηριώνονται κατάλληλα.
- Η ύπαρξη και επάρκεια εγχειριδίων ελέγχου ή άλλων παρόμοιων εγγράφων, προγραμμάτων εργασίας και τεκμηρίωσης εσωτερικού ελέγχου.

Επικοινωνία

- Η επικοινωνία μεταξύ του εξωτερικού ελεγκτή και των εσωτερικών ελεγκτών μπορεί να είναι πλέον αποτελεσματική όταν οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι ελεύθεροι να επικοινωνούν ανοιχτά με τους εξωτερικούς ελεγκτές, και:
- Πραγματοποιούνται συνεδριάσεις σε κατάλληλα διαστήματα καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου,
- Ο εξωτερικός ελεγκτής λαμβάνει γνώση και έχει πρόσβαση σε σχετικές εκθέσεις εσωτερικού ελέγχου και ενημερώνεται επί σημαντικών ζητημάτων που υποπίπτουν στην αντίληψη των εσωτερικών ελεγκτών όταν τέτοια ζητήματα μπορεί να επηρεάσουν την εργασία του εξωτερικού ελεγκτή, και
- Ο εξωτερικός ελεγκτής ενημερώνει τους εσωτερικούς ελεγκτές επί σημαντικών ζητημάτων που μπορεί να επηρεάσουν τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου.

Η φύση, ο χρόνος και η έκταση των διαδικασιών ελέγχου που διενεργούνται επί συγκεκριμένης εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών θα εξαρτώνται από την εκτίμηση εκ μέρους του εξωτερικού ελεγκτή του κινδύνου ουσιώδους σφάλματος, την αξιολόγηση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, και την αξιολόγηση της συγκεκριμένης εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών. Τέτοιες διαδικασίες ελέγχου μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Εξέταση κονδυλίων που έχουν ήδη εξεταστεί από τους εσωτερικούς ελεγκτές,
- Εξέταση άλλων παρόμοιων κονδυλίων, και
- Παρατήρηση διαδικασιών που διενεργούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές.

3.10 Επιρροή Εσωτερικού Ελέγχου στον Εξωτερικό Έλεγχο

Ερευνάται εδώ και τέσσερις σχεδόν δεκαετίες η εξάρτηση των εξωτερικών ελεγκτών από το έργο του εσωτερικού ελέγχου (Clarketal. 1980, Schneider, 1985, Margheim 1986, Whittington και Margheim, 1993, Gramlingetal. 2004, Felixetal. 2005 κ.λ.π). Ωστόσο, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου έχει αναβαθμιστεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και έτσι οι έρευνες στο πέρασμα των χρόνων έχουν ως βάση τον εσωτερικό έλεγχο με το εκάστοτε εννοιολογικό πλαίσιο που το περιστοιχίζει κατά την χρονιά της μελέτης. Τα τελευταία χρόνια οι δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου έχουν επεκταθεί έτσι ώστε η λειτουργία του να έχει γίνει ένας από τους σημαντικότερους μηχανισμούς σε μία οικονομική μονάδα. Αυτό αντανακλάται και

από τον ορισμό του εσωτερικού ελέγχου του Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA), ο οποίος τονίζει ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι τόσο μια δραστηριότητα διασφάλισης όσο και μία συμβουλευτική δραστηριότητα (IIA, 1999). Επιπρόσθετα, τα αναθεωρημένα διεθνή πρότυπα ελέγχου IAASB αναφέρουν τέσσερις παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την απόφαση των εξωτερικών ελεγκτών για το αν το έργο του εσωτερικού ελέγχου είναι επαρκής για τους σκοπούς του εξωτερικού ελέγχου. Οι παράγοντες αυτοί κατά το ΔΠΕ 610 "Χρησιμοποίηση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών" (ISO 610, 2004) είναι η αντικειμενικότητα του εσωτερικού ελεγκτή, η τεχνική ικανότητα του, η δέουσα επαγγελματική επιμέλεια που επιδεικνύει ο εσωτερικός ελεγκτής κατά την άσκηση των καθηκόντων του και αν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική επικοινωνία των εξωτερικών με τους εσωτερικούς ελεγκτές.

Με τον όρο αντικειμενικότητα νοείται η αμερόληπτη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, που οι εσωτερικοί ελεγκτές του δεν τελούν ασυμβίβαστα καθήκοντα με τον ρόλο τους, που δεν περιορίζεται και επηρεάζεται ο εσωτερικός έλεγχος από τους διοικούντες, αλλά υπάρχει άμεση πρόσβαση τόσο σε όλους τους απαραίτητους τομείς όσο και στα πρόσωπα της διοίκησης. Η έννοια τεχνική ικανότητα σημαίνει ότι οι ελεγκτές είναι εγγεγραμμένοι στα συναφή επαγγελματικά σώματα και έχουν την κατάλληλη τεχνική κατάρτιση που αποκτήθηκε μέσα από καθιερωμένες διαδικασίες. Η επίδειξη δέουσας επαγγελματικής επιμέλειας εξετάζεται με το εάν οι δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου σχεδιάζονται, επιβλέπονται, επισκοπούνται και τεκμηριώνονται με βάση επαρκών εγχειριδίων ελέγχου. Η αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελεγκτή επιτυγχάνεται με την ανοιχτή επικοινωνία ανάμεσα τους μέσα από συνεχείς συνεδριάσεις και πλήρη πρόσβαση των εξωτερικών ελεγκτών στις εκθέσεις των εσωτερικών ώστε να εντοπίσουν τα πεδία που επηρεάζουν την εργασία τους. Έτσι, για την αξιολόγηση των παραπάνω παραγόντων διενεργούνται διαδικασίες ελέγχου επί του έργου των εσωτερικών ελεγκτών με βάση των οποίων καθορίζεται η επάρκεια του εσωτερικού ελέγχου και σε ποιο βαθμό θα χρησιμοποιηθεί η συγκεκριμένη εργασία των εσωτερικών ελεγκτών στον εξωτερικό έλεγχο.

Σε παρόμοιο μήκος κύματος τα τρέχοντα ελεγκτικά πρότυπα των ΗΠΑ απαιτούν από τους εξωτερικούς ελεγκτές να εξετάζουν την ικανότητα, την αντικειμενικότητα και την εργασία των εσωτερικών ελεγκτών κατά τη λήψη αποφάσεων για την χρήση των συμπερασμάτων του εσωτερικού ελέγχου στον εξωτερικό έλεγχο (AU Ενότητα 322, AICPA 1991, PCAOB, 2007). Τα πρότυπα αυτά αναγνωρίζουν ότι ο εξωτερικός ελεγκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει τους εσωτερικούς ελεγκτές ως βοηθούς για να αποκτήσει κατανόηση των ελέγχων, να δοκιμάσει τους ελέγχους και να εκτελέσει ουσιαστικές δοκιμές. Στις Ηνωμένες Πολιτείες τα SAS (Statementson Auditing Standards) που εκδίδονται από το Διοικητικό Συμβούλιο Ελεγκτικών Πρότυπων του Αμερικανικού Ινστιτούτου Ορκωτών Λογιστών (AICPA) καθοδηγεί τους εξωτερικούς ελεγκτές κατά τα γενικώς αποδεκτά ελεγκτικά πρότυπα (GAAS). Το SAS 65 παρέχει οδηγίες σχετικά με την εξέταση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών και σχετικά με τη χρήση των εσωτερικών ελεγκτών για παροχή άμεσης βοήθειας στον εξωτερικό ελεγκτή σε έναν έλεγχο που διενεργείται σύμφωνα με τα GAAS. Κατά τις οδηγίες του SAS 65 για να

χρησιμοποιήσει ο εξωτερικός ελεγκτής τον εσωτερικό έλεγχο πρέπει διέπεται από μία ικανοποιητικά ποιοτική λειτουργία. Η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου βρίσκεται σε αναλογική συνάρτηση με τη χρήση ή μη στο έργο του εξωτερικού ελεγκτή. Η υιοθέτηση πορισμάτων που παρήχθησαν μέσω μη ποιοτικής διαδικασίας θα μειώσουν ακόλουθα και την αποτελεσματικότητα της μείωσης και του συνολικότερου έργου του εξωτερικού ελέγχου. Όταν παρέχεται άμεση βοήθεια, τα πρότυπα απαιτούν από τον ελεγκτή να αξιολογήσει την επάρκεια και την αντικειμενικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Διάφορες έρευνες έχουν εξετάσει την πραγματική εφαρμογή και ουσιαστική εκτέλεση του προτύπου και των παραγόντων που προσδιορίζει όπως για παράδειγμα η έρευνα Gramblingetal το 2004 εξέτασε την έκταση την οποία οι ελεγκτές έλαβαν υπόψη βασικούς παράγοντες της αντικειμενικότητας, της ικανότητας και της εκτελεσθείσας εργασίας.

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου δεν αποκλείει την ανάγκη των εξωτερικών ελεγκτών, αλλά μάλλον συμπληρώνει και συμβάλλει στο έργο τους. Ο εσωτερικός έλεγχος δημιουργεί μια ολοκληρωμένη ελεγκτική λειτουργία που διατηρεί τους απαραίτητους ελέγχους και συμβάλλει στην ορθή εκτέλεση του συνόλου των δραστηριοτήτων της εταιρείας. Οι εξωτερικοί ελεγκτές έχουν σημαντική επίδραση στην ποιότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου μέσω της απόδοση των ελέγχων τους, τις τακτικές συνομιλίες με το Δ.Σ. της εταιρείας και την Ελεγκτική Επιτροπή, καθώς και μέσω των συστάσεις για τη βελτίωση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

Επιπρόσθετα, μέσω του εσωτερικού ελέγχου, ο εξωτερικός ελεγκτής μπορεί να αποκτήσει επαρκή κατανόηση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου, να προσδιορίσει και να αξιολογήσει τους κινδύνους από την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων, να σχεδιάσει και να εκτελέσει περαιτέρω διαδικασίες ελέγχου. Συνεπώς, ο εσωτερικός έλεγχος συμβάλλει στον προγραμματισμό των διαδικασιών εξωτερικού ελέγχου. Οι Munro και Stewart (2010) αναφέρουν επίσης ότι ο εσωτερικός έλεγχος ασκεί επίδραση στην εκτέλεση συγκεκριμένων διαδικασιών ελέγχου από μέρους των εξωτερικών ελεγκτών.

3.11 Μελέτη Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και Αξιολόγηση τις Αποτελεσματικότητας του

3.11.1 Μελέτη συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Ο ελεγκτής πρέπει, πριν την κατάρτιση του προγράμματος ελέγχου, να μελετήσει και να αξιολογήσει το υφιστάμενο σύστημα εσωτερικού ελέγχου και τις δικλίδες ασφαλείας με σκοπό να προσδιορίσει την έκταση και την κατεύθυνση της δική του ελεγκτικής εργασίας, που είναι αναγκαία για να μπορέσει να εκφράσει γνώμη επί των Οικονομικών Καταστάσεων.

Η μελέτη του υφιστάμενου συστήματος εσωτερικού ελέγχου γίνεται με βάση τις πληροφορίες και τα λοιπά στοιχεία, τα οποία αντλούνται από τους αρμοδίους της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας. Τέτοιες πληροφορίες είναι, συνήθως, οι εξής:

- Για τον τρόπο διενέργειας των συναλλαγών της (π.χ. αγορές - πωλήσεις κ.λπ.).
- Για το τρόπο διαχείρισης και φύλαξης των περιουσιακών της στοιχείων (π.χ. Ταμείο αποθέματα κ.λπ.).
- Για τη μέθοδο της λογιστικής απεικόνισης και λογιστικής παρακολούθησης των συναλλακτικών πράξεων, καθώς και των περιουσιακών στοιχείων.
- Για τις αρμοδιότητες του προσωπικού σε κάθε τμήμα εργασίας.
- Για τους ελέγχους, που διενεργούνται από τους υπαλλήλους της.
- Για τη αξιοπιστία των εσωτερικών ελεγκτών (π.χ. βαθμός ανεξαρτησίας ελεγκτών, προσόντα ελεγκτών, έκταση αρμοδιοτήτων ελεγκτών κ.λπ.).
- Για τη μεθοδικότερη άντληση των απαιτούμενων πληροφοριών, πρέπει να συμπληρώνεται ένα, καταλλήλως, σχεδιασμένο Ερωτηματολόγιο Εκτίμησης του Εσωτερικού Ελέγχου. (Ε.Ε.Ε.Ε)

Το Ερωτηματολόγιο αυτό πρέπει να είναι σχεδιασμένο, κατά τμήμα εργασίας, και κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η απάντηση "όχι" σ' ένα ερώτημα να δείχνει αδυναμία του εσωτερικού ελέγχου (π.χ. τα λογιστικά βιβλία φυλάσσονται σε χώρο, όπου ο ταμίας δεν έχει καμία προσπέλαση σ' αυτά). Βασικός σκοπός της συμπλήρωσης του Ερωτηματολογίου Εσωτερικού Ελέγχου είναι η χρησιμοποίηση του, εισπρακτικού μέσου, για τη μελέτη και αξιολόγηση του υφιστάμενου συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Το Ερωτηματολόγιο, λόγω της πολυπλοκότητας των ερωτημάτων και της σημαντικότητας των απαντήσεων, πρέπει να συμπληρώνεται από τον αρμόδιο Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή ή τον εμπειρότερο ελεγκτή της ελεγκτικής ομάδας.

Οι πληροφορίες και οι τυχόν σημειώσεις, που αναφέρονται στο Ερωτηματολόγιο αυτό, πρέπει να μελετώνται και να αξιοποιούνται και από τους ελεγκτές των επόμενων χρήσεων, οι οποίοι οφείλουν να συμπληρώνουν το εν λόγω Ερωτηματολόγιο με τις τυχόν μεταβολές, που έχουν επέλθει στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας.

Με τη μελέτη του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, ο ελεγκτής διαμορφώνει, αρχικά, γνώμη για το βαθμό οργάνωσης του υφιστάμενου συστήματος εσωτερικού ελέγχου και προσδιορίζει τα σημεία που πρέπει να επαληθευθούν, καθώς και τις ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να διενεργηθούν κατά τον αναλυτικό του έλεγχο.

Ορισμένοι συγγραφείς επικρίνουν τη χρήση του Ερωτηματολογίου αυτού, γιατί θεωρούν ότι αντικαθίσταται, σε μεγάλο βαθμό, η κριτική σκέψη του μελετητή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από την μηχανιστική διαδικασία των απαντήσεων "ναι" ή "όχι" στις σχετικές ερωτήσεις.

3.11.2 Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Αρχικά, ο εξωτερικός ελεγκτής προσπαθεί να αποκτήσει μια πρώτη εικόνα της αποτελεσματικότητας των μέτρων του εσωτερικού ελέγχου που έχει θεσπίσει η διοίκηση της υπό έλεγχο επιχείρησης και που εφαρμόζει το προσωπικό της. Συγκεκριμένα στόχος του είναι να :

- Σχηματίζει μέσω της κριτικής επισκόπησης των δραστηριοτήτων της επιχείρησης, μια πλήρη εικόνα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου που θα έπρεπε να εφαρμόζει μια επιχείρηση σαν την ελεγχόμενη.
- Εξοικειωθεί με τα πιο βασικά από τα μέτρα ελέγχου που έχει θεσπίσει η διοίκηση της ελεγχόμενης επιχείρησης.
- Ενημερωθεί σχετικά με τα πιο ουσιώδη μέτρα ελέγχου που εφαρμόζει το προσωπικό της επιχείρησης και να παρατηρήσει εάν παρουσιάζουν διαφορές από αυτά που έχει θεσπίσει η διοίκηση.
- Συγκρίνει τα μέτρα που εφαρμόζονται με αυτά που έπρεπε να εφαρμόζονται για να αντιμετωπίσει αδυναμίες και ελλείψεις του υπάρχοντος συστήματος ελέγχου.
- Τεκμηριώσει επαρκώς τα πορίσματα της προκαταρκτικής αξιολόγησης.

Οι ανωτέρω ενέργειες του ελεγκτή εντάσσονται στις εξής κατηγορίες:

- Κριτική επισκόπηση δραστηριοτήτων
- Εξέταση των μέτρων εσωτερικού ελέγχου
- Συγκριτική αξιολόγηση των μέτρων εσωτερικού ελέγχου
- Συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων (τεκμηρίων)

Στην συνέχεια, το ερώτημα που αντιμετωπίζει ο ελεγκτής είναι εάν η διοίκηση της επιχείρησης έχει σχεδιάσει και υιοθετήσει μέτρα εσωτερικού ελέγχου που δεν διαφέρουν σημαντικά από αυτά που θα έπρεπε να είχε θεσπίσει. Για να απαντηθεί το συγκεκριμένο ερώτημα :

- Μελετά τα διάφορα εγχειρίδια αρχών και κανόνων εσωτερικού ελέγχου που έχει εκδώσει η διοίκηση.
- Εξετάζει τα πορίσματα των εξωτερικών ελέγχων προηγούμενων χρήσεων ως προς την αρτιότητα του εσωτερικού ελέγχου.
- Μελετά τα λογιστικά σχέδια και το οργανόγραμμα του λογιστηρίου.
- Αναγνωρίζει τα κέντρα εξουσίας και σκιαγραφεί τα όρια της αρμοδιότητας και της ευθύνης κάθε στελέχους.
- Εξετάζει τα νομοθετήματα που ορίζουν πως πρέπει να τηρούνται οι λογαριασμοί, να γίνεται η αποτίμηση των στοιχείων του ισολογισμού και να καταρτίζονται οι λογιστικές καταστάσεις.

Με την ολοκλήρωση των ανωτέρω ενεργειών, ο ελεγκτής είναι σε θέση να γνωρίζει πόσο αποδοτικά έχουν σχεδιαστεί τα διάφορα μέτρα εσωτερικού ελέγχου.

Όσο λιγότερο αποκλίνουν από τα μέτρα που είναι αναγκαία για την συγκεκριμένη επιχείρηση, τόσο πιο πλήρης θεωρείται ο σχεδιασμός τους.

Στο σημείο αυτό, ο ελεγκτής πρέπει να εξακριβώσει αν τα θεσπισμένα μέτρα εφαρμόζονται πιστά από το προσωπικό της. Για τον σκοπό αυτό διενεργεί διάφορους συνοπτικούς ελέγχους πιστότητας (tests). Οι έλεγχοι αυτοί είναι δειγματοληπτικοί καθώς είναι ασύμφορη ή και αδύνατη, η εξέταση του συνόλου των μέτρων.

Με την εκτέλεση διαφόρων ελέγχων πιστότητας, ο ελεγκτής αποσκοπεί στο να διαπιστώσει τις διαδικασίες που ακολουθούνται πραγματικά από το προσωπικό κατά την εφαρμογή των μέτρων ελέγχου και τις αποκλίσεις που παρουσιάζουν από αυτές που έχει θεσπίσει η διοίκηση.

Επίσης επιδιώκει να αναγνωρίσει τους πραγματικά υπεύθυνους για την εφαρμογή των μέτρων και στη συνέχεια να αξιολογήσει τη σοβαρότητα των αδυναμιών και των ελλείψεων που παρουσιάζει το όλο σύστημα.

Εάν κατά την εξέταση των μέτρων του εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζει το προσωπικό της επιχείρησης γίνει αντιληπτό ότι υπάρχουν σοβαρές αποκλίσεις από αυτά που έπρεπε να είχε υιοθετήσει η διοίκηση ή από αυτά που έχει ήδη θεσπίσει, τότε ο ελεγκτής συνάγει το συμπέρασμα ότι ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι ισχυρός. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να βασιστεί, σε μεγάλο βαθμό, στο σύστημα των ελέγχων για να κρίνει σωστά την αξιοπιστία των πληροφοριών.

Ο ελεγκτής για να αποδείξει ότι διενέργησε την προκαταρκτική αξιολόγηση των μέτρων εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να συγκεντρώσει επαρκή και κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία (ελεγκτικά κριτήρια). Για την συλλογή τους χρησιμοποιεί συνήθως :

Περιγραφικές εκθέσεις

Οι εκθέσεις αυτές που συντάσσει ο εξωτερικός ελεγκτής περιγράφουν τα βασικά στοιχεία, τις αδυναμίες και τα ισχυρά σημεία του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου. Το περιεχόμενό τους είναι διαρθρωμένο έτσι ώστε κάθε τμήμα του να ανταποκρίνεται και σε ένα στάδιο της εργασίας αξιολόγησης.

Οι περιγραφικές εκθέσεις είναι κατάλληλες για την παρουσίαση απλών και σύντομων εσωτερικού ελέγχου ή τμημάτων τους και δεν προσφέρονται για την περιγραφή πολύπλοκων και εκτεταμένων διαδικασιών. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η χρησιμότητα και η επιτυχία τους εξαρτάται από την ικανότητα του εξωτερικού ελεγκτή να εκθέτει γραπτώς τις σκέψεις του με σαφήνεια.

Οι εκθέσεις αυτές ακολουθούν συνήθως τη φυσική ροή κάθε σημαντικής κατηγορίας συναλλαγών, καθορίζοντας τα υπεύθυνα άτομα που εκτελούν τα διάφορα καθήκοντα, τα παραστατικά έγγραφα που πρέπει να εκδοθούν, τα λογιστικά βιβλία που πρέπει να τηρηθούν και τον καταμερισμό των καθηκόντων. Οι ελεγκτές, μετά την κατάρτιση αυτής της έγγραφης περιγραφής των ελεγκτικών διαδικασιών, καθορίζουν συνήθως κάθε σημαντικό τμήμα του εσωτερικού ελέγχου σαν «πολύ δυνατό», «επαρκές» ή «αδύνατο».

Διαγράμματα ροής

Τα διαγράμματα ροής (flowcharts) είναι γραφικές απεικονίσεις των παραστατικών των διαφόρων συναλλαγών και των ροών των λογιστικών πληροφοριών. Είναι μία συμβολική παρουσίαση όλων των διαδικασιών της επιχείρησης, στην οποία παρουσιάζεται επίσης ο καταμερισμός των ευθυνών, οι πηγές και η διανομή των παραστατικών εγγράφων καθώς και τα λογιστικά βιβλία και αρχεία.

Ο ελεγκτής απεικονίζει με διαγράμματα ροής το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου μόνο όταν γνωρίζει πλήρως τα στοιχεία του, τη ακολουθία των ελεγκτικών διαδικασιών και την αλληλεξάρτησή τους. Στο διάγραμμα ροής εμφανίζονται :

- ο καταμερισμός των αρμοδιοτήτων
- οι εξουσιοδοτήσεις προς τα στελέχη της επιχείρησης
- οι απαιτούμενες εγκρίσεις για την εκτέλεση ορισμένων πράξεων και
- οι επαληθεύσεις των πράξεων για να αποφευχθούν λάθη και παραλήψεις.

Τα διαγράμματα ροής επιτρέπουν στον ελεγκτή να έχει μια σύντομη και συνοπτική εικόνα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και τον βοηθά να ανακαλύψει αδυναμίες αυτού όσον αφορά την αρμοδιότητα και ευθύνη των διάφορων ατόμων στη διαδικασία του συστήματος. Υπερτερούν σε σχέση με τις περιγραφικές εκθέσεις, γιατί είναι ευέλικτα και προσαρμόζονται εύκολα στις νέες συνθήκες και στις μεταβολές των διαδικασιών του λογιστικού κυκλώματος.

Ένα σημαντικό μειονέκτημα του διαγράμματος ροής είναι ότι η διαδικασία του σχεδιασμού του είναι χρονοβόρα, κοπιαστική και δαπανηρή. Το παραπάνω μειονέκτημα όμως αντιμετωπίζεται με την ανάθεση του σχεδιασμού τους στο προσωπικό της ελεγχόμενης επιχείρησης. Επιπλέον αν ετοιμαστεί για έναν πελάτη, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για μελλοντικούς ελέγχους, προσθέτοντας τις όποιες μεταβολές έχουν συμβεί στο σύστημα.

Ερωτηματολόγια

Τα ερωτηματολόγια είναι μια σειρά ερωτήσεων που καλύπτουν όλες τις πτυχές της λειτουργίας της επιχείρησης. Οι ερωτήσεις είναι πολυπληθείς και ομαδοποιούνται σε ενότητες. Κάθε ενότητα αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο τμήμα του εσωτερικού ελέγχου ή σε ομάδα λογιστικών στοιχείων. Για κάθε αντικείμενο υπάρχει ένα ξεχωριστό ερωτηματολόγιο π.χ. για τις εισπράξεις, για την μισθοδοσία, για τα αποθέματα, για τα γραμμάτια εισπρακτέα κ.τ.λ..

Οι ερωτήσεις είναι διατυπωμένες κατά τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπουν στον ερωτηθέντα να απαντήσει μονολεκτικά με ένα «ναι» ή με ένα «όχι» στην κάθε ερώτηση. Η θετική απάντηση σημαίνει ότι είναι αποτελεσματικά τα μέτρα του εσωτερικού ελέγχου στα οποία αναφέρεται η ερώτηση, ενώ η αρνητική δηλώνει την ύπαρξη αδυναμιών στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου και σημειώνεται κάποιο επεξηγηματικό σχόλιο. Το ερωτηματολόγιο ετοιμάζεται από κάθε ελεγκτή ή ορκωτό λογιστή ή εταιρία ορκωτών λογιστών.

Με την χρήση του ερωτηματολογίου, ο ελεγκτής εξασφαλίζει πληροφορίες σχετικά με τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων, το σύστημα παροχής εξουσιοδοτήσεων, τους επιμέρους σκοπούς και τα αντίστοιχα μέτρα εσωτερικού ελέγχου και την εφαρμογή των μέτρων αυτών. Οι πληροφορίες αυτές δεν μπορεί να θεωρηθούν απόλυτα αξιόπιστες και έγκυρες, γιατί προέρχονται από πρόσωπα που απαντούν σύμφωνα με το πως νομίζουν ότι εφαρμόζονται τα μέτρα ελέγχου και όχι με το πως πραγματικά εφαρμόζονται. Για τον λόγο αυτόν, ο εξωτερικός ελεγκτής επαληθεύει την αξιοπιστία αυτών των πληροφοριών. Επίσης, υπάρχουν βασικά χαρακτηριστικά τα οποία διαφοροποιούνται από επιχείρηση σε επιχείρηση, έτσι και το ερωτηματολόγιο μεταβάλλεται αναλόγως. Γι' αυτό οι ελεγκτές ετοιμάζουν διαφορετικά ερωτηματολόγια για εμπορικές και διαφορετικά για βιομηχανικές επιχειρήσεις. Διαφορετικά για νοσοκομεία, τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες κ.τ.λ..

Για να μπορέσει ο εξωτερικός ελεγκτής να εκφράσει τη γνώμη του σχετικά με τις οικονομικές καταστάσεις, πρέπει πρώτα να μελετήσει και να αξιολογήσει το υπάρχον σύστημα εσωτερικού ελέγχου και τις δικλίδες ασφαλείας, προκειμένου να αποφασίσει για τις μεθόδους που θα χρησιμοποιήσει και την έκταση του δικού του ελέγχου. Έτσι οι εξωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν, όπως ήδη έχει αναφερθεί, εργαλεία όπως τα διαγράμματα ροής, τα ερωτηματολόγια κ.λ.π., τα οποία αναλύθηκαν ανωτέρω, ώστε να διαπιστώσουν σε ποιο βαθμό μπορούν να βασιστούν στον εσωτερικό έλεγχο. Όσο μειώνεται η εμπιστοσύνη του στην αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου συστήματος εσωτερικού ελέγχου, τόσο αυξάνεται η έκταση και το βάθος του αναλυτικού ελέγχου που πρέπει να πραγματοποιήσει, προκειμένου να πεισθεί ότι τα συγκεκριμένα ελεγκτικά τεκμήρια είναι επαρκή και κατάλληλα για να εκφράσει μια σωστή και υπεύθυνη γνώμη.

Ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής (εξωτερικός ελεγκτής) για να εκτιμήσει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου λαμβάνει υπόψη τις πληροφορίες που του δίνονται από τους αρμοδίους της ελεγχόμενης επιχείρησης, οι οποίες έχουν επαληθευτεί δειγματοληπτικά και από τον ίδιο. Οι επαληθεύσεις αυτές, που γίνονται κατά τη κρίση του ελεγκτή, και οι επιτόπιες παρατηρήσεις συμβάλουν στο να συγκεντρώσει ο ελεγκτής τα απαραίτητα ελεγκτικά τεκμήρια και έτσι να διαμορφώσει άποψη για το Σ.Ε.Ε. που εφαρμόζεται.

Με την αξιολόγηση αυτή, ο ελεγκτής προσπαθεί να εξακριβώσει τα εξής:

- Εξέταση των ειδών των λαθών και ανωμαλιών που μπορεί να συμβούν.
- Καθορισμός των διαδικασιών του λογιστικού ελέγχου, οι οποίες μπορεί να εμποδίσουν ή να ανακαλύψουν τέτοια λάθη και ανωμαλίες.
- Εξέταση αν οι κατάλληλες διαδικασίες καθορίζονται επακριβώς και αν ακολουθούνται ικανοποιητικά.
- Αξιολόγηση ενδεχόμενων αδυναμιών όπως, κατηγορίες πιθανών λαθών και ανωμαλιών, οι οποίες δεν καλύπτονται από τις υπάρχουσες διαδικασίες και τι μέτρα πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπισή τους.

Όσο καλό και αν είναι το σύστημα δεν εξαλείφει τη δυνατότητα λαθών και ανωμαλιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

4.1. Εισαγωγικά

Για να γίνει καλύτερα αντιληπτή η έννοια της αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου από τον εξωτερικό ελεγκτή, ήταν σκόπιμο να παρουσιαστεί μελέτη περίπτωσης, στην συγκεκριμένη περίπτωση μια υποθετικής εταιρείας.

4.2. Στάδια αξιολόγησης εσωτερικού ελέγχου

Στο πλαίσιο ενός ελέγχου εξωτερικών ελεγκτών σε μια εταιρεία «Α», οι εξωτερικοί ελεγκτές αξιολογούν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου βασιζόμενοι σε αναγνωρισμένα πλαίσια ελέγχου. Κάθε μοντέλο ελέγχου πλαισιώνεται από κριτήρια που στοχεύουν στην κατανόηση του συστήματος ελέγχου της υπό εξέταση επιχείρησης, καθώς και της αντικειμενικής εκτίμησης της αποτελεσματικότητας του συστήματος αυτού. Η χρήση συγκεκριμένων αναγνωρισμένων μοντέλων ελέγχου αποτελεί αναγκαίο εργαλείο στα χέρια των ελεγκτών για την εύκολη και άμεση αξιολόγηση κάθε σταδίου της ελεγκτικής διαδικασίας. Η απόκτηση αξιόπιστων τεκμηρίων μέσω της εξέτασης των κριτηρίων διασαφηνίζει την πραγματική συνολική εικόνα της επιχείρησης όπως και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, αλλά και ουσιωδών αδυναμιών της. Το πιο ευρέως εφαρμοσμένο μοντέλο αξιολόγησης είναι το COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission).

Σύμφωνα με το μοντέλο που αναπτύχθηκε από COSO το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελείται από πέντε συνιστώσες οι οποίες συνδέονται και χρησιμεύουν ως κριτήρια για τον καθορισμό της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου (Simmons, 1997):

1. Περιβάλλον ελέγχου
2. Εκτίμηση κινδύνου
3. Δραστηριότητες ελέγχου
4. Ενημέρωση και Επικοινωνία
5. Παρακολούθηση

. Στο COSO 2013 καθορίζεται ρητά πως έστω και μία αρχή να μην εφαρμοστεί τότε δεν υπάρχει αποδεδειγμένα και το συστατικό στοιχείο του πλαισίου στο οποίο αντιστοιχεί. Σ' αυτήν την περίπτωση, δηλαδή, έχουμε ανεπάρκεια στον

εσωτερικό έλεγχο και πρέπει να εξεταστεί η σημαντικότητα της. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύεται η εξέχουσα σημασία της αξιολόγησης της κάθε μία αρχής.

Περιβάλλον ελέγχου

1. Ο οργανισμός καταδεικνύει τη δέσμευση για την ακεραιότητα και ηθικές αξίες. 2. Το Διοικητικό Συμβούλιο δηλώνει την ανεξαρτησία του από τη διαχείριση και εποπτεύει την εξέλιξη και τις επιδόσεις του εσωτερικού ελέγχου. 3. Η διαχείριση καθορίζει τις δομές, τις γραμμές αναφοράς, τις αρμόδιες αρχές και τις ευθύνες για την επιδίωξη των στόχων. 4. Η οργάνωση καταδεικνύει τη δέσμευση να προσελκύσουν, να αναπτύξουν και να διατηρήσουν αρμόδια άτομα σε ευθυγράμμιση με τους στόχους. 5. Η οργάνωση καθιστά το ανθρώπινο δυναμικό υπόλογους για τις ευθύνες τους στον εσωτερικό έλεγχο για την επιδίωξη των στόχων.

Εκτίμηση κινδύνου

Ο οργανισμός: 6. Καθορίζει τους στόχους με επαρκή σαφήνεια ώστε να καταστεί δυνατή η αναγνώριση και αξιολόγηση των κινδύνων που σχετίζονται με τους στόχους. 7. Αναγνωρίζει τους κινδύνους για την επίτευξη των στόχων της σε ολόκληρη την οντότητα και τις αναλύσεις των κινδύνων ως βάση για τον καθορισμό του τρόπου που θα διαχειρίζονται τους κινδύνους. 8. Θεωρεί τη δυνατότητα για απάτη στην αξιολόγηση των κινδύνων για την επίτευξη των στόχων. 9. Αναγνωρίζει και αξιολογεί τις αλλαγές που θα μπορούσαν να επηρεάσουν σημαντικά το σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Δραστηριότητες ελέγχου

Ο οργανισμός: 10. Επιλέγει και αναπτύσσει δραστηριότητες ελέγχου που συμβάλλουν στο μετριασμό των κινδύνων σε αποδεκτά επίπεδα για την επίτευξη των στόχων. 11. Επιλέγει και αναπτύσσει γενικές δραστηριότητες ελέγχου πάνω στην τεχνολογία για να υποστηρίξει την επίτευξη των στόχων. 12. Αναπτύσσει δραστηριότητες ελέγχου μέσω πολιτικών που αναδεικνύουν τι αναμένεται και διαδικασίες που θέτουν οι πολιτικές σε δράση.

Ενημέρωση και Επικοινωνία

Ο οργανισμός: 13. Αποκτά ή παράγει ποιοτικές πληροφορίες για την υποστήριξη της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου. 14. Επικοινωνεί εσωτερικά τις πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των στόχων και των αρμοδιοτήτων για τον εσωτερικό έλεγχο που είναι απαραίτητες για την υποστήριξη της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου. 15. Επικοινωνεί με εξωτερικούς φορείς σχετικά με θέματα που αφορούν τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.

Δραστηριότητες παρακολούθησης

Ο οργανισμός: 16. Επιλέγει, αναπτύσσει, και εκτελεί συνεχώς αξιολογήσεις για να εξακριβώσει αν τα στοιχεία του εσωτερικού ελέγχου υπάρχουν και λειτουργούν. 17. Αξιολογεί και επικοινωνεί ανεπάρκειες του εσωτερικού ελέγχου σε εύθετο χρόνο σε αυτά τα μέρη που είναι υπεύθυνα για τη λήψη διορθωτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των ανώτερων διοικητικών στελεχών και του διοικητικού συμβουλίου, ανάλογα με την περίπτωση.

Μετά την αξιολόγηση του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου, ο ελεγκτής συντάσσει έκθεση η οποία υποβάλλεται στο διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης.

Στην έκθεση αυτή παραθέτονται τα ισχυρά σημεία, οι αδυναμίες, οι ελλείψεις και η γενικότερη επάρκεια των μηχανισμών ελέγχου. Συνοπτικά, αποτελεί μια σύνοψη των συζητήσεων και προτάσεων με τον πελάτη, σε μια τεκμηριωμένη μορφή, ώστε να βρίσκεται στα αρχεία της εταιρίας, για να ληφθούν υπόψη για μελλοντικές βελτιώσεις και τυχόν μελλοντικά προβλήματα στις σχέσεις ελεγκτών - πελάτη, ειδικά αν ανακαλυφθούν σημαντικές καταχρήσεις ή ζημιές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η παρούσα διπλωματική εργασία προσέγγισε την αξιολόγηση της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου από τον εξωτερικό ελεγκτή. Συνολικά στην παρούσα εργασία έγινε παρουσίαση της έννοιας της ελεγκτικής, του εξωτερικού ελέγχου, ανάλυση Ελεγκτικών Προτύπων, του Κώδικα Δεοντολογίας, της ευθύνης των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών με βάση την ελληνική νομοθεσία αλλά και τα διεθνή πρότυπα, καθώς επίσης και αναφορά στην σχέση που υπάρχει ανάμεσα στον εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο.

Ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην εύρυθμη λειτουργία μιας επιχείρησης, αφού μέσω επιστημονικών προσεγγίσεων και αναλύσεων προβαίνει στην αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και έτσι παρέχει υψηλού επιπέδου υπηρεσίας στη Διοίκηση, προκειμένου να διαχειρισθεί όσον το δυνατόν καλύτερα τους επιχειρηματικούς κινδύνους. Για να πετύχει το σκοπό του ο εσωτερικός έλεγχος, πρέπει να γίνεται αξιολόγηση των εσωτερικών διαδικασιών που εφαρμόζει κάθε επιχείρηση, προκειμένου να διαπιστωθεί η αποτελεσματική των διαδικασιών, να εντοπιστούν τυχόν αδυναμίες και λάθη και να αιτιολογηθεί η ύπαρξη των αδυναμιών, ώστε ο εσωτερικός ελεγκτής να προτείνει βελτιώσεις διαδικασιών, που θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της επιχείρησης και στην αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη λειτουργία των τμημάτων της.

Ακόμα, λειτουργεί σε μια εταιρεία διευκολύνει το έργο της, το έργο των εποπτών, ενώ βελτιώνει στο σύνολο τη λειτουργία της αγοράς. Ο ισχυρός εσωτερικός έλεγχος και η αποτελεσματική συνεργασία εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών, καθώς και η ύπαρξη ενός ανεξάρτητου συστήματος εξωτερικού ελέγχου, αποτελεί μέρος ενός στερεού διαχείρισης των επιχειρήσεων, το οποίο με τη σειρά του συμβάλλει στην αποτελεσματική και συνεργατική σχέση μεταξύ των μελών του οργανισμού. Συνολικά, ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι μια ανεκτίμητη πηγή πληροφοριών για την εταιρεία. Σε αυτό το πλαίσιο, ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να αποτελέσει έναν πυλώνα που υποστηρίζει την διοίκηση και γενικά το management των εταιρειών, μέσα από την αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων και ανίχνευση πιθανής απάτης.

Ο εσωτερικός έλεγχος έχει σημαντικό ρόλο τόσο στη διαχείριση κινδύνων και την ανίχνευση απάτης, όσο και στο πλαίσιο της διοίκησης, αλλά και την εξάρτηση και αλληλεπίδραση μεταξύ εξωτερικών και εσωτερικών ελεγκτών, εξαιρετικά κρίσιμη είναι η ενίσχυση της αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των εξωτερικών

και εσωτερικών ελεγκτών, αλλά και μεταξύ αυτών των ελεγκτών και της ελεγκτικής επιτροπής. Πιο συγκεκριμένα, οι επιτυχημένοι οργανισμοί αναγνωρίζουν τη σημασία της δημιουργίας και διατήρησης αποτελεσματικών σχέσεων μεταξύ της επιτροπής ελέγχου, του εσωτερικού ελέγχου και του εξωτερικού ελεγκτή. Υπάρχουν βελτιώσεις που μπορούν να πραγματοποιηθούν σε τομείς όπως η αξιολόγηση του κινδύνου, η διαχείριση του κινδύνου, στις επιδόσεις του εξωτερικού ελέγχου, στηριζόμενες στο σεβασμό στο ρόλο και τις αρμοδιότητες κάθε συμμετέχοντος σύμφωνα με τα επαγγελματικά πρότυπα και τον κώδικα δεοντολογίας που διέπει τις λειτουργίες του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου. Αυτοί οι δύο επίσημοι και ανεπίσημοι διάλογοι επικοινωνίας είναι κρίσιμοι.

Οι ορκωτοί ελεγκτές θα πρέπει να είναι άμεμπτοι ηθικής, να ελέγχουν την υπό έλεγχο εταιρεία σε βάθος και να επισημαίνουν τα λάθη και τις ανακρίβειες στις οικονομικές της καταστάσεις με απώτερο σκοπό την μελλοντική βελτίωσή της και την προώθηση της γενικότερης οικονομικής ευημερίας. Σε αντίθετη περίπτωση τα αποτελέσματα διαστρεβλώνονται με συνέπεια την ολοκληρωτική κατάρρευση της ελεγχόμενης εταιρείας στο μέλλον. Άλλωστε, η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων είναι άμεσα συνδεδεμένη τόσο με τον εσωτερικό όσο και με τον εξωτερικό έλεγχο, σε σημείο μάλιστα που ορισμένες φορές να μην νοείται ποιότητα οικονομικών καταστάσεων χωρίς την ύπαρξη εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου. Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει ο εξωτερικός έλεγχος να είναι πραγματικός, αξιόπιστος, αμερόληπτος, μη πλασματικός και να αντικατοπτρίζει τα πραγματικά αποτελέσματα της επιχείρησης. Με αυτόν τον τρόπο πραγματοποιούνται ταυτόχρονα πολλοί στόχοι όπως αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, ορθή ενημέρωση των εν δυνάμει μελλοντικών επενδυτών και κατ' επέκταση αποφυγή της αισχροκέρδειας.

Με βάση την εξέλιξη του από τη γέννησή του έως και σήμερα, η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου μπορεί να περιγραφεί συνοπτικά στους χρηματοοικονομικούς και λογιστικούς ελέγχους, δηλαδή τους πρωταρχικούς λειτουργικούς ελέγχους που έγιναν στις καθημερινές λειτουργίες του συστήματος και των συναλλαγών των επιχειρήσεων, οι οποίοι στη συνέχεια εξελίχθηκαν στους διοικητικούς ελέγχους, όπου η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου περνάει και στο επίπεδο της διοίκησης. Το μέλλον του εσωτερικού ελέγχου αποτελούν οι επιχειρησιακοί έλεγχοι και οι κοινωνικοί έλεγχοι, οι οποίοι πλησιάζουν περισσότερο τον τελικό σκοπό του εσωτερικού ελέγχου, όπου κρίνεται ικανή η ανασκόπηση όλων των σημαντικών περιοχών εντός του οργανισμού με την υιοθέτηση μιας ευρείας ερμηνείας των συστημάτων ελέγχου.

Η παρούσα εργασία εξέτασε την τεράστια σημασία που έχει ο εσωτερικός έλεγχος στις διαδικασίες του εξωτερικού ελέγχου και την αλληλεπίδραση μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου. Το γεγονός της θεωρητικής προσέγγισης του θέματος συνιστά και τον περιορισμό της εργασίας αυτής. Ως εκ τούτου, θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο μέλλον η διεξαγωγή μίας πρωτογενούς έρευνας, η οποία θα διερευνούσε τη σημασία του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις, αλλά και την αλληλεπίδραση εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών μέσα από τις έρευνες που πραγματοποιούνται στις επιχειρήσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αλυφαντής, Γ. (2011), “Ελεγκτική”, Αθήνα, Εκδόσεις Πάμισος

Αλυφαντής ΣΤ. Γ. (2017), “Ελεγκτική Βάσει των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων”, εκδόσεις Διπλογραφία

Αντώνης Α. Παπάς (2003), “Εισαγωγή στην ελεγκτική”, Μπένου Γ.

Καζαντζής Χ. (2006), “Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος”, Αθήνα, BusinessPlus

Κάντζος Κ., Χονδράκη Α. (2006), “Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική”, Αθήνα, Αθ. Σταμούλης

Καραμάνης Κ. (2008), “Σύγχρονη ελεγκτική: θεωρία και πρακτική σύμφωνα με τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα”, εκδόσεις Ο.Π.Α.

Λουμιώτης, Β.Ι. και Τζίφας, Β.Ν. (2012), "Βασικές Οδηγίες Εφαρμογής Διεθνών Προτύπου Ελέγχου - ΔΠΕ", ΣΟΕΛ, Εκδόσεις Σταμούλη ΑΕ.

Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), "Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου", Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική.

Τσακλάγκανος Α. Άγγελος (2005) “Ελεγκτική” , Εκδόσεις Κυριακίδη Αφοί

Ξενόγλωσση

Ashbaugh-Skaife, H., Collins, D. and Kinney, W. (2005), "The discovery and consequences of internal control deficiencies prior to SOX-mandated audits", University of Wisconsin- Madison.

Chun C. K.(1997), "On the functions and objectives of internal audit and their underlying conditions", Managerial Auditing Journal, Vol. 12 Issue: 4/5, pp.247-250,

Gramling, A. and Schneider, A.K. (2018), "Effects of reporting relationship and type of internal control deficiency on internal auditors' internal control evaluations", Managerial Auditing Journal, Vol. 33 Issue: 3, pp.318-335

Krishnan, G. V. & Visvanathan, G. (2007), "Reporting Internal Control Deficiencies in the Post Sarbanes-Oxley Era: The Role of Auditors and Corporate Governance" International Journal of Auditing, 11(2), pp 73-90.

Konrath L. F. (1996), "Auditing concepts and applications: a risk analysis report", Εκδόσεις West Publishing Company,

Lois M. and Stewart N. J. (2011), "External auditors' reliance on internal auditing: further evidence", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 26 Issue: 6, pp.464-481

Li, C., Raman, K. K. and Sun, L. & Wu, D. (2015), "The SOX 404 internal control audit: Key regulatory events", *Research in Accounting Regulation*, 27(2), pp. 160-164.

Maletta, M.J. and Kida T. (1993). "The Effect of Risk Factors on Auditors' Configural Information Processing", *The Accounting Review*.

Mautz R. K. and Sharaf A. K. (1961), "The philosophy of auditing", American Accounting Association.

Messier, W. JR. and Schneider, A.K. (1988), "A hierarchical approach to the external auditor's evaluation of the internal auditing function"

Parveen, P. G. and Manash, R. R. (1993), "Managing Internal Audit Teams: The Role of Auditor Attributes and Co-ordination Mechanisms", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 8 Issue: 1

Peecher, M.E., Schwartz, R. and Solomon, I. (2007), "It's all about audit quality: Perspectives on strategic-systems auditing", *Accounting, Organizations and Society* 32.4, pp. 463-485.

Rittenberg L.E. (2013), "COSO 2013 a reflection of the times: the long-awaited Internal Control-Integrated Framework update aims to help organizations better design and implement controls, with an eye toward today's business challenges", *Internal Auditor* 70.4, pp. 60-66.

Schneider A. (1984), "Modeling External Auditors' Evaluations of Internal Auditing", *Journal of Accounting Research*, Vol. 22, No. 2, pp. 657-678.

Soh, S.B. and Martinov, N.B. (2011), "The internal audit function: Perceptions of internal audit roles, effectiveness and evaluation", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 26, Issue: 7, pp.605-622

Spencer Pickett K. H. (1997), "The internal auditing handbook", John Wiley & sons

Spencer Pickett K. H., (1997), "The internal auditing handbook", EJohn Wiley & sons, , pp. 4-10

Willingham L. A. (1985), "Process Susceptibility, Control Risk, and Audit Planning" ,
The Accounting Review Vol. 60, No. 2, pp. 212-230.

Watters, D. F. and Dunn, L. J. (2001), "Student's Manual of auditing", Thomson
learning, , pp. 2/15

Διαδικτυακές Πηγές

www.aaapubs.org

www.coso.org

www.careersinaudit.com

www.elte.org.gr

www.emeraldinsight.com/

www.keydifferences.com

www.researchgate.net

www.section404.org

www.pcaobus.org

www.theiia.org

www.hiia.gr

www.soel.gr

www.ifac.org

<https://el.wikipedia.org>

<http://www.drogalas.gr/>